ADLİYE VEKÂLETİ TARAFINDAN ÇIKARILIR

ADALET DERGİSİ

YIL: 48 SAYI: 4

ANKARA
Yeni Cezaevi Matbaası

1 9 5 7

MILLI KÜTÜPHANE ANKARA 1940

341

ADALET DERGİSİ

Yıllık Abonesi : 18 lira, Beher Sayısı : 1,5 liradır.

ADALET DERGİSİNE ABONE OLMA VE KİTAP ALMA ŞARTLARI

Adalet Dergisine abone olmak ve Adliye Vekâleti tarafından bastırılan kitaplardan satın almak isteyenler :

a) Neşriyat Müdürlüğüne bir mektupla adreslerini ve abone veya kitap isteklerini bildireceklerdir.

b) Kitap veya abone bedelini bulundukları yer mal sandığına yatıracaklar ve karşılığında alacakları hasılatı müteferrika makbuzunu ya mektuplarına bağlı olarak, yâhut da oturdukları yer C. Müddeiumumiliğine teslim edeceklerdir.

c) C. Müddeiumumiliği teslim aldığı makbuzu ve istenilen kitap veya aboneyi ve alıcının adresiyle Adliye Vekâletine gönderecektir.

d) Kitap ve dergiler ayrıca posta ücreti istenilmeksizin Vekâlet Neşriyat Müdürlüğü yazısı üzerine Ayniyat Ambar Memurluğunca alıcının adresine yollanacaktır.

e) Adalet Dergisinin kapağında gösterilen kitaplardan başkasını almak isteyenlerin o kitabın mevcudu olup olmadığını daha önce Neşriyat Müdürlüğünden sormaları ve ona göre istemeleri lâzımdır.

Dergiye konulması istenilen yazılar, kâğıtların birer yüzüne seyrekçe satırlarla ve daktilo ile yazılmış ve bir mektuba iliştirilmiş olarak doğrudan doğruya Vekâlete gönderilmelidir. Yazıların Dergiye konulup konulmıyacağı bildirilmez ve konulsun, konulmasın yazılar geri verilmez. Yazılardaki fikir ve kanaatler yazı sahiplerinin fikir ve kanaatleridir.

---

3 42

2 Temmuz 1957

Devlet Nüshası

ADALET DERGİSİ

Nisan : 1957 | Yıl : 48 | Sayı : 4

İÇİNDEKİLER

İNCELEMELER: Sahife

Sıtkı Akyazan — İcra ve İflâs Kanununun 89 uncu maddesi üzerinde bir inceleme ..... 343 — 356

Doç. Dr. Jale G. Akipek — La Haye Devletler Hususî Hukuku Konferansı ve Sekizinci İçtimaı ..... 357 — 377

Nezih Elpe — İsviçre'nin Valais, Bern, Neuchâtel, Fribourg, Vaud Kantonlarında «Sahipsiz şeylerin ihraz ve işgali» ne ait tetkikat ..... 378 — 394

Hamdi Özgüç — Çiftçi Mallarının Korunmsı Hakkındaki Kanunun Sulh Hâkimlerini İlgilendirir hükümleri üzerinde bir inceleme ..... 395 — 401

Kâzım Dereli — Yeni Eserler ..... 402 — 411

TEMYİZ MAHKEMESİ HUKUK KARARLARI ..... 412 — 422

TEMYİZ MAHKEMESİ CEZA KARARLARI ..... 423 — 432

343

6026 sayılı kanun gereğince idare etmekle vazifeli olan:

Adliye Vekâleti Neşriyat Müdürü Vekili

KÂZIM DERELİ

344

İCRA VE İFLÂS KANUNUNUN 89. MADDESİ ÜZERİNDE BİR İNCELEME

Yazan: S. Akyazan
Temyiz M. Azası

KONULAR

I — Madde hükmünün kısa ve toplu bir izahı.
II — İ. İf. K. nun 89 ve 99. maddeleri arasında mukayese.
III — İ. İf. K. nun 89. maddesinin şümulü.
IV — Kendisine haciz ihbarnamesi tebliğ olunan 3. şahsın defileri.
V — 3. şahıs tarafından yapılacak beyanın şekli ve müddeti.
VI — 3. şahsın haciz ihbarnamesine karşı beyanda bulunmasının ve bulunmamasının neticeleri.
VII — Borçlunun 3. şahıs aleyhine icra takibi yaptığı hallerde 89. maddenin tatbikalı.

I — Madde hükmünün kısa ve toplu bir izahı:

İcra ve İflâs Kanunu hükümlerine göre alacaklı kanunî takyidat dairesinde borçlusunun her çeşit hak ve alacaklariyle mallarını haczettirebilir. Bu cümleden olarak borçlusunun 3. şahıslardaki menkul mallarıyle hak ve alacaklarını da bu şahıslara haciz ihbarnamesi tebliğ ettirmek suretiyle haczettirebilir.

Kendisine haciz ihbarnamesi teblil olunan 3. şahsın borçluya karşı hukukî durumu ne olursa olsun (borçlu, emanetçi, rehinalan gibi) icra dairesince yapılan bu tebliğe karşı 89. maddede yazılı müddet zarfında müsbet menfi bir beyanda bulunması bilfarz borçlunun kendisinde böyle bir malı veya alacağı bulunmadığı veya haczin tebliğinden evvel tediye veya iade edilmiş olduğu gibi bir iddiada ise bunu bildirmesi lâzımdır. Aksi halde mal yedinde borç zimmetinde sayılarak teslimi veya ödenmesi istenir.

3. Şahsın icra dairesine vâki beyanı hakikat hilâfı olduğu takdirde alacaklı bunun hilâfını ispat ile ceza ve tazminat isteyebilir.

3. Şahıs kusuru olmadan kanunî müddeti içinde icra dairesine beyanda bulunmadığı takdirde gecikmiş itirazlara mütaallik kanunun 63. maddesi hükmü burada da câri olur.

Müddetinde beyanda bulunmaması sebebiyle yedinde veya zimmetinde sayılan bir malı veya parayı icra dairesi emrine vermek veya ödemek mecburiyetinde kalan 3. Şahsın umumî hükümler dairesinde borçlu aleyhinde dâva açmak hakkı mahfuzdur.

II — 89 ve 99. maddeler arasında mukayese :

99. Madde hükümleri de borçlunun 3. Şahıstaki mallarının haczine taallûk eder, bu sebeple tatbikatta 89 ve 99. Madde hükümleri birbirine karıştırılmakta ve hatalar yapılmaktadır. Filhakika her iki madde borçlunun 3. Şahıstaki mallarının haczine dair hükümleri ihtiva etmekle beraber bu hükümler birbirinden tamamiyle ayrı ve bilhassa neticeleri bakımından çok farklıdır.

Her iki madde hükümleri arasındaki ayrılıkları şu suretle hülâsa edebiliriz :

a) Haczin şümulü ve tatbiki bakımından farklar.

89. Maddeye göre alacaklı, borçlusunun 3. Şahıstaki hâmiline ait olmayan ve cirosu kabil bulunmayın senede müstenit alacak vesair haklariyle menkul mallarını haczettirebilir. 99. maddeye göre ise alacaklı 3. şahsın elinde bulunan fakat borçluya ait olan gayrimenkulleri de haczettirebilir. 3. şahıs da 99. madde mucibince elinde bulunan gayrimenkulün kendi mülkü veya kendisine rehin bulunduğundan bahisle istihkâh iddiasında bulunabilir.

89. madde metninden de anlaşılacağı gibi borçlunun 3. şahıstaki bir malının haczine karar verildiği zaman keyfiyet haciz ihbarnamesi denilen bir varaka ile 3. şahsa bildirilir, diğer hacizlerde olduğu gibi

mahalline gidilerek haczine karar verilen şeye fiilen vaziyet edilmez. 99. maddede mevzuubahis edilen haciz ise fiilî bir hacizdir. Burada icra memuru mahalline giderek haczine karar verdiği menkul mala vaziyet ve takdiri kıymet muamelesi yaparak onu muhafaza altına alır.

b) Alacaklının kast ve niyeti bakımından farklar.

89. maddede alacaklı haczettirmek istediği borçlusuna ait malın hukukî bir sebeple 3. şahıs yedinde bulunduğunu bilmektedir. 99. madde de ise alacaklı 3. şahıs elinde haczettirdiği malın sahip ve zilyedinin borçlu olduğuna kanidir. Meselâ alacaklı manifaturacı veya bakkal olan borçlusunun dükkânındaki eşyayı haczettirmek üzre icra memuru ile birlikte dükkânına vardığında orada borçlunun bulunmadığı ve haczi istenilen eşyanın kendisine ait olduğunu iddia eden 3. bir şahıs görülmüştür. Bilfarz bu 3. şahıs bu dükkânın kendisine ait olduğunu ve borçlunun tezgâhtar olarak çalıştığını veyahut da dükkândaki eşyaları borçludan devren satın adlığını, ve haczettirilmek istenen eşya ile borçlunun hiç bir alâkası bulunmadığını ileri sürmektedir. Halbuki alacaklı dükkânın ve içindeki eşyanın borçlusuna ait olduğu kanaatindedir, bu kanaatinde de samimidir, yahut da burçlusunun kendisinden mal kaçırmak maksadiyle dükkânı ve içindeki eşyaları 3. şahsa devrettiğine inanmaktadır veya bu devrin hakikî olmayıp muvazaa olduğuna kanidir. Halbuki 89. maddede alacaklı borçlusuna ait haczettirmek istediği malın hukukî bir sebebe müsteniden 3. şahıs elinde bulunduğunu peşinen bilmektedir. Nitekim İcra ve İflâs Dairesi 26/1/950 gün ve 372 esas ve 471 karar sayılı bir bozmasında : 3. şahısda Akitten doğan bir hak ve alacak mevcut olmadıkça İcra ve İflâs Kanununun 89. maddesinin uygulanması caiz olmadığını ... " açıklamış bulunmaktadır.

c) Alacaklının hakları ve mükellefiyetleri bakımından farklar.

89. maddeye göre kendisine haciz ihbarnamesi tebliğ olunan 3. şahsın, borçu olmadığı veya malın yedinde bulunmadığı veya haczin tebliğinden evvel borç ödenmiş veya mal istihlâk edilmiş, yahut kusuru ol-

maksızın telef olmuş veya alacak borçluya veya emrettiği yere ödenmiş olduğu yolundaki beyanın hilâfını alacaklı tetkik merciinde ispat ile ceza ve tazminat istemek hakkını haizdir. (89. maddenin sondan bir evvelki fıkrasına bakınız.)

99. maddeye göre ise haczedilen şey borçlunun elinde olmayıp da üzerinde mülkiyet veya rehin hakkı iddia eden 3. bir şahsın nezdinde bulunursa icra memuru o şahs aleyhine tetkik merciine müracaat için alacaklıya 7 gün mühlet verir. Bu mühlet içinde merci hâkimliğine müracaatla dâva ikame edilmezse 3. şahsın iddiası kabul olunmuş sayılır.

Görülüyorki 89. maddeye göre alacaklı 3. şahsın beyanının hilafını yani haczolunan para ve eşyanın 3. şahıs yedinde mevcut olduğunu tetkik merciinde ispatile onun cezelandırılmasını ve haczedilen para veya malın tazminini istemek hakkına malik olduğu halde 99 maddeye göre 3. şahıs elinde haczolunan malın mülkiyetinin borçlusuna aidiyetini ispat ile mükelleftir.

Şu hale göre 89. madde hükmü hem hukukî hem de cezaî neticeler tevlit ettiği halde 99. madde hükmü sadece hukukî bir netice hâsil etmektedir.

Boçluya ait malların 3. şahıs elinde haczedilmesinden bahseden 89 ve 99. madde hükümleri arasındaki farklara bu suretle işaret ettikten sonra 89. madde hükümlerini incelemeye devam edelim.

III — 89. maddenin şümulü:

Alacaklı 89. maddenin ilk fıkrasındaki takyidat dairesinde borçlusunun 3. şahıstaki her çeşit menkul mallariyle hak ve alacaklarını haczettirebilir.

89. maddenin ilk fıkrasına göre alacaklı, borçlusunun hâmiline ait olan veya cirosu kabil bulunan senede müstenit hak ve alacakları dışındaki her türlü hak ve alacaklarını haczettirebileceğini ifade etmektedir. Bu hüküm mezkûr fıkranın muhalif mefhumundan istihraç olunmaktadır (1). Bu fıkra aynen şöyledir: "Hâmiline ait olmıyan yahut cirosu

(1) İcra ve İflâs Dairesinin 9/1/1951 gün ve 69 esas, 159 karar sayılı kararını bu mevzuu aydınlatması itibariyle aynen dercediyoruz: «İ. ve İf. K. nun 89. maddesinin birinci fıkrasında hâmiline ait olmıyan yahut cirosu kabil senede müstenit bulunmıyan 3. şahıstaki hak ve alacağın haczedileceği açıklan-

kabil senede müstenit bulunmıyan alacak veya sair bir hak haczedilirse icra memuru borçlu olan hakikî veya hükmî 3. şahsa bundan böyle borcunu ancak icra dairesine ödeyebileceğini ve aşağıdaki fıkra hükmünü bildirir.

Borçlunun 3. şahıstaki hâmiline ait olan veya cirosu kabil bulunan senede müstenit bir alacağının haczedilememesi doğrudur. Burada 3. şahıs hâmiline olan veya cirosu kabil bulunan senedin muhatabı yani senet üzerine keşide olunan şahıstır. Bu şahıs senedi kendisine kim ibraz ederse ona tediyede bulunacaktır. Senet ibraz edilmekçe 3. şahıstan bu senet muhteviyatı olan paranın icra dairesine ödenmesi istenemez.

Hâmiline ait olan ve cirosu kabil bulunan senetler borçlu elinde bulunmak şartiyle İcra ve İflâs Kanununun 88. maddesi hükümleri dairesinde haczolunabilir. Bu takdirde senet muhatabına bir tebligat icrasıyle vâdenin hülûlünde borcun icra dairesine ödenmesi bildirilir.

Bu istisna dışında alacaklı borçlusunun 3. şahıstaki her çeşit menkul mallariyle hak ve alacaklarını haczettirebilir yani 3. şahıstaki borçlu alacağı bir ayın olabileceği gibi bir hak veya nakit alacak da olabilir. Meselâ borçlunu bankadaki mevduatı, esham ve tahvilâtı veya bunların senelik faizleri, herhangi bir sermayeye ait intifa veya 3. şahıs ile arasındaki akdî münasebetten doğan hak ve alacaklar veya 3. şahıs nezdinde rehin, emanet, mecur olarak bulunan her türlü menkul mallar bu cümledendir.

Gayrimenkuller 89. maddenin şümulü dışındadır. Gayrimenkullerin haczi ancak tapu sicilline şerh verilmek suretiyle kabildir. Halbuki 89. madde 3. şahsa haciz ihbarnamesi tebliği suretiyle icra dairesine teslimi mümkün bulunan eşyadan bahseder. Bu sebeple 89. maddenin 2. fıkrasında zikrolunan mal tâbiri sadece menkul mallara şâmil bulunmakdadır.

---

mış olup mezkûr fıkranın muhalif mefhumuna göre elden ele tedavül eden ve hâmiline ödenmesi gereken ticarî senetler muhteviyatı alacaklar madde hüküm ve cevazı dışında kalmış ve hâdisede borçlunun 3. şahıstaki alacağı da cirosu mümkün olan bonolara istinat ederek beyan olunan sebeple esasen haczi kabil bulunmamış olduğundan... sonuc kanuna uygun olan merci kararının tasdikine.»

Bundan başka borçluya ait Gayrimenkulün 3. şahıs elinde bulunması Gayrimenkul rehinlerinde teslim şart olmadığına göre ancak ya kira akdi veyahut da füzulî işgal şeklinde tasavvur olunabilir. Her iki halde de haciz tapu sicilline şerh vermek suretiyle yapılacağından haczin 3. şahsa tebliğine ve teslim talebine işin mahiyeti müsait değildir. Hülâsa 89. maddenin Gayrimenkullere tatbik kabiliyeti yoktur.

IV — Kendisine haciz ihbarnamesi tebliğ olunan 3. şahsın defileri.

Kendisine haciz ihbarnamesi tebliğ olunan 3. şahıs 89. maddenin 2. fıkrasına göre böyle bir borcu olmadığı veya malın yedinde bulunmadığı veya haczin tebliğinden evvel borç ödenmiş veya mal istihlâk edilmiş yahut kusuru olmaksızın telef olmuş veya alacak borçluya veya emrettiği yere verilmiş olduğu gibi bir defide bulunabilir.

Borçlunun defilerine misal olarak zikrolunan bu haller tahdidî değildir. 89. madde bu halleri sayarken" ... olduğu gibi bir iddiada ise" diye 3. şahsın bunlara benzer her türlü defiler dermeyan edebileceğini göstermektedir. Şu hale nazaran 3. şahıs borçluya ait olduğundan bahisleicra dairesine teslimi emrolunan şey üzerinde istihkak iddiasında da bulunabilir.

89. maddenin sondan 2. fıkrasına göre alacaklı 3. şahsın beyanının hilâfını ispat ile tetkik merciinden ceza ve tazminat isteme hakkına sahiptir. Prensip bu olmakla beraber 3. şahsın istihkak iddiası karşısında 96. madde hükümleri dairesinde muamele ifa olunmak ve alacaklı istihkak iddiasını kabul etmediği takdirde 3. şahıs tarafından 97 madde hükümleri dairesinde istihkak dâvası ikame olunmak lâzım gelir.

Alacaklı 3. şahıs tarafından ikame olunan istihkak dâvasının rüyeti sırasında onun istihkak hakkındaki iddialarının hilâfını ispat ile dâvanın reddiyle beraber ceza istemek hakkını haizdir. Demek oluyor ki 89. maddenin sondan ikinci fıkrasiyle alacaklının insiyatifine terkolunan bu hak ve selâhiyet, 3. şahıs tarafından istihkak dâvası açılması halinde def'an istimaliicab eden bir hak şekline inkilâp etmektedir.

V — 3. şahıs tarafından yapılacak beyanın şekil ve müddeti :

3. şahıs tebliğ olunan Haciz ihbarnamesi üzerine borcu olmadığı veya malın yedinde bulunmadığı vesaire gibi bir iddiada ise keyfiyeti haczin

kendisine tebliğinden itibaren 7 gün içinde icra dairesine yazılı veya şifaî bir beyanla bildirmeğe mecburdur Bildirmediği takdirde mal yedinde ve borç zimmetinde mevcut sayılarak teslimi veya ödenmesi istenir (89. maddenin 2 ve 3. fıkralarına bakınız).

Burada yazılı veya şifaî beyan tâbiri üzerinde durmak lâzım gelmektedir:

İcra İflâs Kanununun 8. maddesi uyarınca İcra ve İflâs Daireleri kendilerine vâki talepler ve beyanlar hakkında zabıt tutarlar. İşbu taleplerle beyanların şifaî beyan mefhumuna dâhil bulunduğuna şüphe yoksa da yazılı beyanın istida demek olup olmadığının tedkiki icap eder.

İstida bilindiği gibi kanunî istisnalar dışında. Damga Kanunu ile Harçlar Kanununa göre damga resmine ve harca tâbi dilekçedir.

İcra ve İflâsî Kanununda taleplerin bâzı yerlerde yazı ile veya şifahen (Madde — 58 ve 47 de olduğu gibi), bâzı yerlerde yazılı istida ile veya şifahî beyanla (Madde 553 olduğu gibi), Bazı yerlerde ise yalnız istida ile (Madde 155, 156 288 de olduğu gibi) yapılacağı tasrih olunmuştur

İcra dairelerine yapılan şifahî talep ve beyan tâbirleriyle bâzı maddelerde kullanılan "Şifahen" kelimelerin şifahî telep ve beyan demek olduğuna şüphe olmadığı gibi yazı ile veya istida ile tâbirlerinin tamamiyle müteradif kelimeler olarak istimal olunduğu söylenebilirse de yazılı beyan kelimesinin de istida mânasına gelip gelmediğini metinlere göre kestirmek kabil dağildir.

Temyiz İcra ve İflâs Dairesi 89. maddenin tatbikatına taallûk eden bir meselede tashihi karar taleb üzerine 7/10/955 tarihinde ekseriyetle ittihaz eylediği 5247/5222 sayılı bir kararında yazılı beyanı istida mânasına almamış ve bunun neticesi olarak da yazılı beyanların kaydiye harcına tâbi bulunmadıvı netices'ne varmıştır. Dairenin bu kararında aynen şöyle denilmektedir :" ..... İcra dairesine hangi işlerde istida ile müracaat lâzım ge'diği İcra ve İflâs Kanununda tahdidî bir surette zikredilmiş olup 89. maddede bahsolunan yazılı beyanın istida mahiyetinde olmadığı ve Harçlar Kanununun 2 sayılı tarifesinin 1 No. sundaki kayt harcına tâbi dilekçelerden mâdut bulunmadığı anlaşılmış olduğu cihet-

le Ziraat Bankası vekilinin kabulu şâyan olan tashih dileğinin kabulü ve daire ilâmının mezkûr bankaya taallûk eden kısmının ref'i ittifakla kararlaştırıldıktan sonra icabı görüşülüp düşünüldü :

Hâdisede alacaklı tarafından vâki olan talep üzerine haciz ihbarnamesi 3. şahıslardan Ziraat Bankası beyoğlu Şubesine 16/5/955 tarihinde tebliğ edilmiş ve adı geçen Bankaca borçluya ait haczi mümkün olan bir hak ve alacak mevcut bulunmadığına dair olan yazılı beyan, tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde yani 21/5/955 tarihinde taahhütlü olarak posta idaresine tevdi edildiği anlaşılmış olmasına göre temyiz eden alacaklı vekilinin yerinde bulunmayan bozma dileğini reddiyle temyiz olunan kararın 3. şahıs Ziraat Bankasına ait olan kısmının tasdikine..."

Daire bu kararıyle tatbikat bakımından gayet ehemmiyetli bir takım neticelere varmakdadır. Şöyle ki : Evvelâ yazılı beyan tâbiri istida manasına gelmediği gibi Harçlar Kanununa göre kaydiye harcına da tâbi bulunmadığı açıklanmaktadır.

Filhakika izah olunduğu veçhile İcra İflâs Kanununun metninden yazılı beyanın istida demek olduğu mânası çıkarılamamakta ve bu yüzden tatbikatda tereddütler hâsıl olmakta idi. Daire bu kararıyle bundan sonra benzer işlerde böyle bir tereddüdü önlemiş bulunmaktadır. Şimdi bu kararın pratik neticelerini şu suretle izah edebiliriz :

1) Yazılı beyan istida demek olmadığına göre Harçlar Kanununun 2 sayılı tarifesinin 1 No. da yazılı kaydiye harcına tâbi tutulamaz; çünkü bu maddede İcra ve İflâs Dairesine ve tetkik mercilerine ve konkordato komiserliğine verilecek dilekçe ve ilişikleriyle ibraz olunacak evrakın herbirinden 50 kuruş kaydiye harcı alınacağı yazılıdır. Yazılı beyanlar ise bu madde şümulüne dâhil değildir. Bu netice âdilâne bir görüş mahsulüdür. Zira borçlunun kendisinde bir gûna hak ve alacağı olmıyan 3. şahsın günün birinde bir haciz ihbarnamesiyle para veya aynı olarak bir borcun ödenmesine davet olunması ve buna karşı vereceği yazılı cevabın kaydiye harcına tâbi tutulması ona füzulî bir külfet tahmilinden başka bir şey değildir. 3. şahsın borcu olmadığına dair olan beyanının alacaklı tarafından kabulü halinde yazılı beyandan istifa olunan harcı ne borçlu ne de alacaklıdan istirdat edemiyecekti. Bu hal 3. şahıs için cüzî de olsa bir külfettir.

2) İcra ve İflâs Dairesinin bahse konu kararıyle varılan önemli pratik neticelerden biri de şudur : Bilindiği gibi hukuk sahasında her türlü talep ve takipler kaydiye harcının istifa olunduğu tarihte yapılmış sayılır. Bilhassa zamanaşımı ve sukutuhak müddetleri bakımından bir talep veya takibin hangi tarihte yapılmış olduğunun tâyini gayet ehemmiyetlidir.

3. şahıs tarafından haciz ihbarnamesine karşı yazılı beyan suretiyle verilen cevaplar dilekçe mahiyetinde olmadığı ve kayıtharcına tâbi bulunmadığı kabul edilince 89. maddede yazılı 7 günlük müddetin cereyanı ne suretle hesap olunacaktır ? Sözü geçen yazılı beyan doğrudan doğruya icra dairesine verilmiş ve verildiği tarih tesbit edilmiş ise 7 günlük müddetin mürur etmiş olup olmadığının buna göre tâyini icab eder. Böyle olmayıp da 3. şahıs cevabını postaya tevdian göndermiş ve postaya tevdi tarihi ile icra dairesine vürut tarihi arasında bir zaman farkı hâsıl olmuş ise 7 günlük beyan müddetinin mürur edip etmediğinde cevabın postaya tevdi tarihi mi yoksa icra dairesine vürut tarihi mi esas tutulacaktır ?

İcra ve İflâs Dairesi mezkûr kararında 3. şahıs Ziraat Bankasının borçluya ait haczedilecek bir hak ve alacağı mevcut olmadığına dair cevabının mazrufen ve taahhütlü olarak Beyoğlu postahanesine tevdi olunduğu 21/6/956 tarihi ile haciz ihbarnamesinin 3. şahsa tebliğ tarihi olan 16/5/955 tarihleri arasında 89. maddede yazılı 7 günlük müddetin müruretmediğini kabul etmek suretiyle 3. şahıs cevabının postaya tevdian irsali halinde 7 günlük müddetin cereyanında postaya tevdi tarihinin esas olduğu neticesine varmış bulunmaktadır.

VI — 3. şahsın haciz ihbarnamesine karşı beyanda bulunmasının ve bulunmamasının neticeleri :

a) 3. şahıs haciz ihbarnamesi üzerine bir beyanda bulunduğu takdirde bu beyan müsbet veya menfi mahiyette olabilir.

3. şahıs haciz ihbarnamesine karşı borçlunun kendisinde olan mal ve alacağını kabul ve ikrar ile icra dairesine ödemeyi kabul ettiği takdirde muaccel bulunan ve derhal ödenmesi icab eden borç veya malı icra dairesine öder. Henüz muacceliyet kesbetmeyen borçlar ancak vâdesin hitamında icra dairesine teslim olunur.

3. şahıs nezdinde borçluya ait menkul bir mal haczedilip de bu menkul mal 3. şahsa kiralanmış ise kira müddetinin hitamında icra dairesine teslim olunmak lâzımdır. Kira müddetinin hitamından evvel teslimi istenemez. Diğer taraftan kira müddetinin hitamında boçlu ile 3. şahıs arasında kira bağıtının yenilenmesi mevzuubahis değildir. Zira borçlunun artık haczedilen mallar üzerinde tasarruf hakkı kalmamıştır. Bu sebeple hacizden sonra borçlunun mahcuz malını 3. şahsa kiralanması muteber olmıyacağı gibi kendisine haciz ihbarnamesi tebliğ edilmiş olan 3. şahsın da hüsnüniyetle hareketi mevzuubahis olamaz.

Gayrimenkul kiralarında kira bedeli işleyip lâzımüt ediye hale geldikçe icra dairesine ödenmek lâzımdır.

3. şahıs müsbet mahiyetteki cevabına rağmen muaccel hale gelen alacağı ve teslimi icabeden malı icra dairesine ödemez veya teslim etmezse aleyhindeki icra takibi kesinleşmiş olan borçlular gibi 3. şahıs aleyhine de her türlü cebrî icra yollarına başvurularak haczolunan mal mevcut ise zorla alınır, mevcut değilse malları haczolunarak paraya çevilmek suretiyle tahsili cihetine gidilir.

Burada dikkat olunacak nokta şudur : Borçlunun 3. şahıs nezdindeki menkul bir malı mahza alacağın tahsili maksadiyle haczedilmiş olmayıf aynen tahsili muktazi bulunduğu ve 3. şahıs haciz ihbar namesine karşı müsbet cevap vermiş olmakla beraber teslim etmediği takdirde 89. maddenin sondan 3. fıkrası hükmü tatbik olunur. Yani alacaklı ancak mahkemeye müracaatla teslimi mümkün olmıyan malın kıymetini 3. şahsa ödettirir. Meselâ alacaklı muayyen bir menkulün veya hayvanın teslimi hakkında borçlua'eyhine istihsal eylediği bir îlâm hükmünü infaz için icraya tevdi ettikten sonra mezkûr menkul malın veya hayvanın 3. şahıs elinde olduğunu haber alarak haciz ihbarnamesi tebliğ ettirdikten sonra 3. şahıs malı teslim edeceğini bildirmiş olmasına rağmen telim etmediği veyahut 3. şahıs müddetinde haciz ihbarnamesine karşı cevap vermek suretiyle mal yedinde sayıldığı ve fakat teslimi mümkün olmadığı takdirde sözü geçen 89. maddenin sondan 3. fıkrası hükmü uyarınca alacaklının mahkemeye müracaatla malın kıymetinin 3. şahsa ödettirilmesini ister.

b) 3. şahıs haciz ihbarnamesine karşı verdiği cevapta borçluya bir borcu olmadığı veya malın yedinde bulunmadığı veya haczin tebliğinden

evvel borç ödenmiş veya mal istihlâk edilmiş yahut kusuru olmaksızın telef olmuş veya alacak borçluya veya emrettiği yere verilmiş olduğu gibi menfi mahiyette bir beyanda bulunduğu takdirde 89. maddenin sondan 2. fıkrası mucibince alacaklı 3. şahıs tarafından verilen bu cevabın hilâfını tetkik merciinde ispat ile ceza ve tazminat istemek hakkını haizdir.

Demek oluyor ki 89. maddeye göre haciz ihbarnamesini alan 3. şahıs müddeti içinde ve menfi mahiyette bir beyanda bulununca borçlunun ödeme emrne itirazında olduğu gibi takip durur (66. madde hükmüne bakınız).

Borçlunun takibe karşı itirazı üzerine alacaklı nasıl ki İcra ve İflâs Kanununun 67 ve 68. maddeleri uyarınca işbu itirazı ref ettirmedikçe takibin devamını isteyemezse burada da 3. şahsın menfi mahiyetdeki beyanından sonra alacaklının 89. maddenin sondan 2. fıkrası mucibince tetkik merciine müracaatla 3. şahsın beyanının hilâfını ispat ile ceza ve tazminat talep etmesi lâzımdır. Yoksa 3. şahıstan menfi mahiyetteki bu beyanını ispat etmesi istenemez. Bu beyanın aksini ispat etmek alacaklıya düşen bir vazifedir.

Filhakika durup dururken bir haciz ihbarnamesi alan ve hakikatta nakden ve aynen bir borcu bulunmıyan 3. şahsa borcu bulunmadığını ispat etmek külfetini tahmil etmek haksızlık olur. Zira alacaklı ile 3. şahıs arasında hiç bir hukukî irtibat ve münasebet mevcut değildir. Mücerret alacaklının iddiasına göre borçlu ile 3. şahıs arasındaki hukukî bir münasebet dolayısıyle 3. şahıstan menfi mahiyetteki beyanının hakikate uygun olduğuna dair delil istenemez.

Alacaklının 3. şahsa karşı hak ve mükellefiyeti sadece onun tarafından ileri sürülen beyanın aksini ispat ile ceza ve tazminat istemekten ibarettir. Nitekim Temyiz İcra ve İflâs Dairesi 12/10/950 gün ve 4007 esas, 4356 karar sayılı bir kararında bu görüşü şu suretle ifade ve teyit etmiştir : "Kendisine haciz ihbarnamesi tebliğ olunan 3. şahsın 7 gün içinde vâki itiraz ve beyanının hilâfı alacaklı tarafından iddia ve İcra ve İflâs Kanununun 89. maddesi hükmünce ispat edildiği surette 3. şahısta olan hak ve alacağın tahsili cihetine gidilmek lâzım gelirken

bu lâzimeye riayet edilmiyerek 3. şahsın itiraz ve def'ini tevsik edemediğinden bahisle yazılı olduğu üzre karar verilmesinde isabet yoktur."

Burada şu noktayı belirtmek lazımdır : Borçludan bir malın aynen tahsiline karar verilmiş olup da 3. şahıs elinde bulunduğu anlaşılan bu malın teslimi için 3. şahsa haciz ihbarnamesi tebliğ edildiği ve 3. şahsın mal elinde olmadığı veya kusuru olmadan telef olduğu gibi bir iddiada bulunduğu hallerde de alacaklı 89. maddenin sondan 2. fıkrası uyarınca bu beyanın hilâfını ispat ile 3. şahıs hakkında ceza ve tazminat talebinde bulunur. 89. maddenin sondan 3. fıkrasında yazılı mahkemeye müracaat hali 3. şahsın hiç veya müddetinde beyanda bulunmaması veyahut da müsbet şekilde beyanda bulunduğu halde malın teslimi mümkün olmamasıhallerine munhasırdır. Zira bu hallerde 89. maddenin sondan 2. fıkrasında yazılı olduğu üzre borçlunun bir beyanı mevcut değildir ki bunun merci nezdinde hilâfını ispat meyzuubahis olsun. Bu sebeple bu gibi hallerde işin tetkik ve halli esas mahkemesine ait olur.

c) 3. şahsın haciz ihbarnamesine karşı hiç veya müddetinde beyanda bulunmaması halinde 89. maddede tasrih olunduğu gibi mal yedinde borç zimmetinde sayılır ve aynen hakkında icra takibi kesinleşen bir borçlu gibi aleyhinde her türlü cebrî icra yollarına baş vurulabilir.

Sadece bundan evvel tekrar ettiğimiz gibi takip müstenidi ilâmda aynen tahsili yazılı olan ve takip sırasında 3. şahıs elinde bulunan malın teslimi mümkün olmazsa bu takdirde artık cebrî icra yolu ile yapılacak bir iş yoktur. İlâmda yazılı malın kıymetinin ödettirilmesi lâzımdır. Bu kıymeti ise ancak mahkeme tâyin eder. Ama takip müstenidi ilâmda malın aynen olmadığı takdirde bedelen tahsiline karar verilmiş ise yani kıymet muayyen bulunuyorsa artık mahkemeye müracaata lüzum kalmaz.

d) 3. şahsın hakları :

Bu haklar eski hale getirme ve mahkemeye müracaat hakkıdır.

3. şahıskusuru olmaksızın bir mâni sebebiyle müddeti içinde itiraz ve iddiasını bildirmediği takdirde gecikmiş itirazlar hakkındaki 65. madde hükmü câri olur (89. maddenin 4. fıkrası).

Müddeti içinde itiraz etmemesi sebebiyle hakkında cebrî icraya devam olunan 3. şahıs paraya çevirme muamelesi bitinceye kadar mâzeret ve itiraz sebeplerini tetkik merciine bildirerek tetkikini isteyebilir. Yeter ki itiraz edememesi makbul mücbir sebeplerden ileri gelmiş ve itiraz da işbu sebeplerin zevalinden itibaren 3 gün içinde yapılmış olsun.

Borçluya ödenecek bir para veya teslim edilecek bir mal borcu olmıyan 3. şahıs hiç veya müddetinde itiraz etmemek veya itirazı mercice reddolunmak suretiyle borçlu olmadığı bir para veya eşyayı icra dairesine ödemek veya teslim etmek mecburiyetinde kalır veya başkaca bir zarara uğrarsa umumî hükümler dairesinde borçlu aleyhine mahkemeye müracaat ederek zararının tazminini istiyebilir. 89. maddenin 5. fıkrası hükmü bu esası vaz'etmiştir. Borçlunun alacaklıya karşı kendi mamelekinden vermek zorunda bulunduğu bir şeyi borçluya karşı zimmeti meşbu olmıyan 3. şahsın mamelekinden çıkmış ve bu suretle borçlunun mamelekinde bir çoğalma, 3. şahsın mamelekinde bir azalma meydana gelmiştir. Diğer bir ifade ile bu muamele borçlunun 3. şahıs aleyhine haksız surette mal iktisabına sebep olmuştur. Haksız mal iktisabına ise hukukan cevaz yoktur. Bu mülâhazalarladır ki 3. şahısların umumî hükümler dairesinde mahkemeye müracaat hakları mahfuz tutulmuştur.

VII — Borçlunun 3. şahıs hakkında icra takibi yaptığı haller:

İncelememize son vermeden evvel borçlunun, borçlusu olan 3. şahıs aleyhine icra takibi yapmakta olması halinde 3. şahsa yine haciz ihbarnamesi tebliği lâzım gelip gelmiyeceği üzerinde de biraz durmayı faydalı görüyoruz.

Yukarıdanberi yaptığımız incelemeler borçlunun 3. şahıstaki bir malının veya alacağının haczine dair olan umumî hükümlere taallûk ediyordu. Borçlu kendi borçlusu hakkında bir icra takibine tevessü'etmiş bulunuyorsa alacaklı tarafından dosya üzerinde borçlunun tahsil edilecek alacağına haciz işareti koydurmakla mı iktifa olunacak yoksa ayrıca borçlunun borçlusu olan 3. şahsa bir de haciz ihbarnamesi tebliğ ettirilecek midir?

89. madde mutlak ve umumî mahiyette hükümler vazetmiştir. Borçlunun borçlusu olan 3. şahıs hakkında icra takibi yapmakta olması bu hükümlerin tatbikine mâni olamaz. Kaldı ki 89. maddenin vaz'ına saik olan sebep ve mülâhazalar 3. şahıs tarafından borcun kendi alacaklısına değil alacaklısının alacağına karşı icra dairesine ödenmesini temin ve borçlunun alacaklısını izrar kasdiyle yapacağı hareketleri önlemek maksadına mâtuf bulunmaktadır. Binaenaleyh borçlu kendi borçlusu hakkında icra takibine girişmiş ve alacaklısı dosya üzerinde, tahsil edilecek alacağa haciz koydurmuş olmasına rağmen borçlunun borçlusu olan 3. şahıs hüsnüniyetle veyahut da alacaklısı ile uyuşarak suiniyetle borcunu haricen ödeyebilir. Dosya üzerinde kalan haciz borçluya ihbar edilmeyince 3. şahıs durumunda bulunan borçlunun borcunu haricen ödemesine hiç bir mâni yoktur. Nitekim kanunî harç ve masraflar ödenmek şartiyle icra dairesi de takibin her safhasında haricen vukubulan ödemeleri kabul eder. (Harçlar kanunu - madde - 4312. sayılı tarife No - 16, 17, 20. hükümlerine bakınız) böyle olunca, borçlunun kendi borçlusu hakkında icra takibi yaptığı hallerde borçlunun henüz tahsil edilmemiş alacağına sadece haciz vaz'ettirilmekle iktifa olunmıyarak 3. şahıs durumunda bulunan borçlunun borçlusuna 89. maddeye göre haciz ihbarnamesi de tebliğ olunmalıdır.

3. şahıs mevkiinde olan borçlunun menkul veya gayrimenkul malları haczedilmiş olsa bile yukarıda belirttiğimiz gibi haricen vukubulacak ödemeleri önlemek ve ödeme vukubulduğu takdirde bunun mesuliyetini kendisine tahmil etmek üzere 3. şahıs durumundaki borçluya haciz ihbarnamesi tebliği gerektir.

Burada diğer bir noktaya da işaret edelim :

Borçlunun borçlusu olan 3. şahıs aleyhine icra takibi yapılarak muayyen bir malı haczedilmiş olması halinde borçlunun alacaklıları tarafından bu hacze İcra ve İflâs Kanununun 100. maddesi hükümleri dairesinde iştirak olunmakla beraber borçlunun borçlusu olan 3. şahsa haciz ihbarnamesi de tebliğ olunması bu suretle haricen yapılacak ödemelere veya alacaklıyı izrar kasdiyle ileri sürülebilecek ödeme iddialarına meydan bırakmamış olur.

LAHAYE DEVLETLER HUSUSÎ HUKUKU KONFERANSI VE SEKİZİNCİ İÇTİMAI (1)

Yazan:
Doç. Dr. Jale G. AKİPEK

İKİNCİ KISIM

La Haye Devletler Hususî Hukuku Konferansının Sekizinci İçtimaı (27)

La Haye Devletler Hususî Hukuku Konferansının Sekizinci İçtima gündeminde yeralan mevzular esas itibariyle şunlardı: Maddî menkul malların milletlerarası mahiyetteki satışlarında mülkiyetin intikaline tatbik edilecek kanun, aynı mahiyetteki satışlarda taraflarca kabul edilen mahkemenin salâhiyeti, yine bu mahiyetteki satışlarda temsil meselesi, çocuklara karşı olan nafaka mükellefiyetine tatbik edilecek kanun, nafaka mükellefiyeti ile ilgili olarak verilmiş yabancı kararların tanınması ve tenfizi, resmî makamlardan sâdır olan resmî evrakın resmen tasdiki muamelelerinin sadeleştirilmesi veya kaldırılması, aile hukukuna mütaallik eski sözleşmelerin yeniden gözden geçirilmesi.

La Haye Konferansının tatbik edegelmekte olduğu çalışma metoduna göre bütün bu meselelerin tetkik ve incelenerek her biri hakkında birer sözleşme projesi hazırlanması gerekiyordu.

---

(1) Baştarafı Adalet Dergisi 1957: 3 üncü sayıdadır.

(27) Bu yazımızda sekizinci içtimada kabul edilmiş olan sözleşme projelerinin birer hulâsasını vermekten ziyade sadece bunların bütünü ve Türk hukuku bakımından alâka çekici hükümleri üzerinde durmak istiyoruz.

359

Konferansın 1956 çalışma programı çok yüklü ve bilhassa satış akdi gibi teknik olduğu kadar milletlerarası iktisadî münasebetler bakımından ehemmiyet arzeden mevzularla beraber aile hukuku ile ilgili meseleleri de içine alıyordu. Harp geçirmiş ve işgal altında uzun müddet kalmış devletler bakımından çocuklara olan nafaka mükellefiyetinin ve buna müteallik kararların tanınması ve tenfizi meselesi nazarî olduğu kadar günün önemli ve aktüel meselelerinden birini teskil ediyordu. Bilhassa evlilik harici münasebetlerden doğmuş olan ve nafakaya muhtaç çocukların adedinin harp geçirmiş ve yabancı bir ordunun istifâsma mâruz kalmış memleketlerde pek büyük olduğu söylenmektedir. Bu sebeple olacaktır ki Konferansa iştirak etmiş olan delegelerin büyük bir kısmı bu mevzuda anlaşmaya varılmasına büyük ehemmiyet atfetmişler ve Holanda Devleti de şimdiye kadar. La Haye Devletler Hususî Hukuku Konferansında mutad olmıyan bir usule başvurarak üye devletlere gönderdiği bir nota ile Konferansça hazırlanacak olan (bu mevzu ile ilgili) bir sözleşmeyi devletleri namına hemen imza etmek üzere delegelerine hususî bir salâhiyet vermesini talep etmişti. Bu talep yedi devlet tarafından kabul edilerek hazırlanmış olan sözleşme Avusturya, İspanya, Fransa Yunanistan, Lüksemburg, Norveç, ve Holanda tarafından hemen imzalanmıştır.

Sekizinci içtima devresinde gündemede bulunan bütün meselelerin halli kaabil olmamıştı.

a — Halledilemiyen meselelerin başında menkul malların milletlerarası mahiyetindeki satışlarda temsilden doğan kanun ihtilâfları geliyordu. Konferans bu meselenin çok taraflı bir sözleşmede halledilecek kadar olgunlaşmamış olduğu kanaatinda idi. Hakikaten bir kere temsil fer'i bir hukuki müessese değildir, o, kendisine müsteniden yapılan hukuki muamelelerden tamamiyle ayrı ve müstakil bir varlık arzeder. Diğer taraftan çok umumî bir mahiyeti olan bu müessese yalnız satış akti münasebetiyle değil fakat mamaleki sahadaki sair bir çok akitler dolayısiyle de mevzu bahis olur. En nihayet temsil müessesesinden devletler hususi hukukuyla ilgili ne gibi ihtilâflar doğabilir veya doğmaktadır, temsilden meydana gelen bu ihtilâflarla temsile mümesil sair bir takım huku-

360

ki müesseselerden bilhassa vekâlet ve komisyon aktinden çıkan ihtilâflar arasında ne gibi fark ve müşabehetler vardır? Ancak bu ve buna müşabih bir takım ön meselelerin tetkik ve incelenmesinden soradır ki temsil meselesinin konferansda görüşülmesi doğru olabilir.

İşte bu sebepledir ki Konferans Sekizinci İçtimamda temsil meselesi üzerinde durmıyarak bütün bu hususların ve umumî mahiyetteki temsil ile halli imkânlarının araştırılmasını bir hususî komisyona havaleye karar vermişti (28).

b — Halledilemiyen diğer bir mesele de resmî evrakın resmen tasdiki usulünün kaldırılması veya sadeleştirilmesine müteallikdi. Konferansın kanaatince adlî makamlardan sadır olan resmî evrakın resmen tasdikı formalitesinin kaldırılması şimdiden hem şayanı temenni hem de mümkündür. Sair resmî makamlardan sadır olan evrakın resmen tasdikına gelince, bunu kaldırmak kaab olmasa bile bu formaliteleri asgarî dereceye indirmek düşünülebilir. Fakat bunun için muhtelif memleketlerde tatbik edilmekte olan resmen tasdik formalitelerinin ve bunların ne şekilde cereyan etmekte bulunduğunun incelenmesi ve üye devletlerin bu husustaki mütalâalarının alınması gerekir.

Ancak bu malzemenin toplanmasından sonradır ki bir sözleşme projesinin hazırlanması cihetine gitmek imkânı hâsıl olabilir. Konferans, istenilen bu ön malzemeyi toplamak ve hazırlamak işini Holanda Devlet Komisyonuna havale etmiştir (29).

c — 1902 ve 1905 tarihli ve birçok devletler arasında halen mer'î bulunan aile hukuku ile ilgili sözleşmelerin tadili meselesi de, üzerinde uzun çalışma ve incelemeleri icap ettiren kanunlardan birini teşkil ediyordu. Bu sözleşmelerin tadili Konferansın daha 1928 tarihinde toplanmış olan Altıncı İçtimaı sırasında zarurî görülmüş ve o zaman bu husus-

(28) Nihaî senet, Sekizinci İçtima, s. 9.
(29) Sözü geçen nihaî senet, s. 10.

ta bir takım temenni ve teklifler serdedilmişti (30) (31). Bunlar bilhassa zamanla adetleri pek fazlalaşmış olan çifte tabiiyetlere vatansızların durumunun da nazarı itibara alarak bu sözleşmelerin onlara da tatbikını mümkün kılacak surette tadilini derpiş ediyordu (32). Holanda Devlet Komisyonunun bu tadilleri nazarı itibara alarak hazırladığı rapora rağmen Konferansta tezahür eden kanaat Sözleşmelerin daha etraflı bir tadili merkezinda idi. Bu sebeple Konferans bu meselelerle ilgili olarak herşeyden evvel bir taraftan Sözleşmelere taraf olan devletlerin 1928 senesinde ileri sürülen tadil tekliflerini kabul edip etmiyeceklerini ve bu husustaki mütâalarını bildirmeleri için kendilerine bir soru varakası gönderilmesine karar verirken diğer taraftan da bir deneme mahiyetinde olmak ve diğer sözleşmelerin tadiline bir öncü vazifesini görmek

(30) 1951 senesindeki Yedinci İçtima sonunda Nihaî Senette bu sözleşmelerin tadili gerekip gerekmediğinin tetkiki Holanda Devlet Komisyonuna havale edilmişti. Komisyon 1928 senesinde ileri sürülen teklif ve temennileri de gözönünde tutarak 1956 Haziran tarihli bir rapor hazırlamıştı.

(31) Bilindiği gibi bu sözleşmeler 1902 tarihli evlenmeden doğan kanun ihtilâflarına, boşanma ve ayrılıktan kanun doğan ihtilâflarına ve bu mesaildeki kazaî salâhiyete ve 1905 tarihli evlenmenin hükümlerine ve eşlerin karşılıklı hak ve vazifelerinden doğan kanun ihtilâflarına mütaallik sözleşmelerde 1902 tarihli küçüklerin vesayetinin tanzimine ve 1095 tarihli hacir ve buna müşabih himaye tedbirlerine mütaallik sözleşmelerdir.

Bu sözleşmelere hâlen şu devletler taraf olarak gözükmektedir:

Evlenmeye mütaallik olan sözleşme: Almanya, «Danzig», Macaristan, İtalya, Lüksemburg, Holanda, Polonya. Portekiz, Romanya, İsveç, İsviçre.

Boşanma ve ayrılık hakkındaki sözleşme: «Danzig», Macaristan, İtalya, Lüksemburg, Holanda, Polonya, Portekiz, Romanya.

Evlenmenin hükümlerine dair olan sözleşme: Almanya, «Danzig», İtalya, Holanda, Polonya, Portekiz, Romanya, İsveç.

Vesayete mütaallik olan sözleşme: Almanya, Belçika, «Danzig», İspanya, İtalya, Macaristan, Lüksemburg, Holanda, Portekiz, Polonya, Romanya, İsveç, İsviçre.

Hacire mütaallik olan sözleşme: Almanya, «Danzig». İtalya. Macaristan, Holanda, Polonya, Portekiz, Romanya, İsveç.

Bu liste Holanda Devlet Komisyonunun sözü geçen 1956 tarihli raporundan alınmıştır, s. 2. (Raport de la Commission d'Etat néerlandaise concernant les modifications des Conventions en matière droit de famille proposées en 1928).

(32) Bilindiği gibi bu sözleşmeler Millî Kanun esasına müstenittir. Hâlen Millî Kanun prensibinin yerini İkametgâh Kanununa veya mûtat Mesken Kanununa terketmesi hakkındaki cereyan gittikçe daha fazla taraftar kazanmaktadır.

362

maksadı ile içlerinde en fazla devlet tarafından imzalanmış bulunan küçüklerin vesayetine müteallik olan sözleşmeyi gözden geçirmek üzere bir hususî komisyon kurulmasını karar altına almıştı.

Buna rağmen Konferansın bu içtima devresi de oldukça semereli neticeler vermiş, gündeminde bulunan sair mevzular hakkında dört adet sözleşme projesi hazırlamak kaabil olmuştur. Bu projeler sırasiyle şunlardır :

1 — Menkul maddî malların milletlerarası bir mahiyet arzeden satışlarında mülkiyetin intiklaine tatbik edilecek kanun hakkındaki sözleşme projesi.

2 — Menkul maddî malların milletlerarası bir mahiyet arzeden satışlarında mukavele ile kabul edilen mahkemesinin yetkisi hakkında sözleşme projesi.

3 — Çocuklara karşı nafaka mükellefiyetine tatbik edilecek kanun hakkında sözleşme tasarısı.

4 — Çocuklara karşı nafaka mükellefiyetine mütedair kararların tanınmasına ve tenfizine müteallik sözleşme projesi.

O halde esas itibariyle mevzuları bakımından Konferans çalışmalarını iki kısımda toplamak kaabildir : Satış akdi ile ilgili olan nafaka mükellefiyeti ile ilgili olan çalışmalar.

§ 1 — Satış akdi ile ilgili olan çalışmalar

Milletler arasındaki iktisadî münasebetlerde ehemmiyetli bir mevkiî olan satış akdi ve bundan doğan kanun ihtilâflarının tanzimi meselesi La Hayet Devletler Hususî Hukuku Konferansının uzun müddetten beri üzerinde durduğu bir meseledir. Konferansın 1928 senesindeki Altıncı İçtimaında "International LaW Associ ation'nın" teşebbüsü ile satış akdine müteallik kanun ihtilâfları hakkında bir sözleşme projesi hazırlanması yer almıştı. Hattâ mezkûr cemiyetin 1925 senesinde hususî bir komiteye hazırlatmış olduğu bir sözleşme projesi konferans müzakere-

lerine esas ittihaz edilmişti (33). Fakat bu içtimada ortaya çıkan fikir aykırılıkları dolayısiyle bir neticeye varılamamış ve işin evvelâ etraflı bir şekilde hususî bir komisyonca tetkikma karar verilmişti. Böyle bir komisyon tarafından hazırlanmış olan proje Konferansın Yedinci İçtimaı müzakerelerine mesnet teşkil etmiş ve bu toplantı sonunda kabul edilmiş olan sözleşme projesi devletlerin imza ve tesdikma arzedilmiştir (34). "Maddî menkul malların milletlerarası bir mahiyet arzeden satışlarma

(33) Bu hususta daha fazla izahat için bak: İsveç Delegesi Baggen'in Yedinci İçtimada bu mevzu ile ilgili beyanları, Actes de la septième session, s. 254; satış akdinden doğan kanun ihtilâflarının tanzimi meselesinin tarihçesi hakkında bak: Pascdoui, Les perspectives d'unification des règles de conflit en matière de vente d'objets mobiliers, Lausanne, 1949, s. 121 vd.; Algot Bagge, Les conflits de loi en matière de vente de biens meubles, Recueil des Cours, 1928, cilt V, s. 127.

(34) Bu sözleşme projesi şimdiye kadar bâzı devletlerce (meselâ Belçika, Norveç) imzalanmışsa da daha henüz hiçbirisi tarafından tasdik edilmemiştir. Bununla beraber bu sözleşmeye daha şimdiden bir takım itirazlar da yapılmaktadır. Bu itirazların büyük bir kısmı Federal Almanya Devletinden gelmektedir Almanya, satış akdi, âkitlerce kabul edilen memleket kanununa tâbidir, diyen sözleşmenin 2 nci maddesinin âkitlerce satış akdinden doğan ihtilâfların halli hususunda bir mahkemenin salâhiyetli olarak kabulünün, satış akdini de bu mahkemenin bulunduğu memleket kanununa tâbi tutmak istediklerini gösterir şekilde tamamlanmasını talep etmektedir. Bundan başka olarak Almanya satış akdinin tâbi olacağı kanunun âkitlerce gösterilmemiş olduğu hallerde muayyen bâzı (meselâ siparişin müşterinin mûtat meskeninin bulunduğu yerden verilmesi) şartlarla müşterinin kanununa da salâhiyet tanıyan ikinci maddenin 2 nci fıkrasının da tâdil edilerek bu vaziyetlerde dahi salâhiyetli kanun olarak satıcının kanununun kabulü lâzım olduğundan bahisle tenkit etmektedir.

Almanya'nın sözleşmenin birinci maddesine mütaallik itirazlarına Büyük-Britanya da iştirak etmektedir. Bu hususlarda bak: Almanya'nın teklifi ile Sekizinci İçtimada bu sözleşme hakkında cereyan eden müzakereler sırasında Alman delegeleri tarafından vâki beyanlar (Sekizinci İçtima Zabıtları. Birinci Komisyon çalışmalarına mütaallik zabıtlar, s. 4, ve Almanya Hükûmeti tarafından Holanda Devletine verilmiş olan 6. IX. 1956 tarihli «Observation» s. 1, 2 vd.) (Mezkûr içtima zabıtları henüz basılmamış olup, teksir edilerek delegelere dağıtılmıştır).

Almanya'nın teklifi sözleşmenin sair devletlerce imza ve tasdikını güçleştirir, konferansın itibarını sarsar ve bir emsal teşkil eder mülâhazaları ile reddedilmişli.

Satış akdine tatbik edilecek kanun hakkındaki 1955 tarihli sözleşme mevzuumuz ile ilgili olmadığından ancak bu kadar temasla iktifa ediyoruz. Bu hususta daha fazla malûmat için bak: Offerhaus, La septième session de la Conférence de La Haye de Droit international privé (Journal de droit international

bu anlaşma sadece maddî menkul malların milletlerarası bir mahiyet arzeden satışlarından doğan kanun ihtilâflarına müteallikdir. Bununla beraber sözleşme satış akdinden doğan bütün meseleleri değil, fakat bunlar içisde en fazla ehemmiyet arzeden satış akdine tatbik edilecek kanun meselesini tanzim tanzim etmektedir. Şu hususlar 5 inci madde gereğince sözleşmenin dışında kalmaktadır :

1 — Tarafların ehliyeti (capacité des parties),

2 — Akdin şekli,

3 — Satış akdinde mülkiyetin intikali,

4 — Satış akdinin taraflardan gayrı üçüncü şahıslara karşı olan hükümleri.

Yedinci İçtima sırasında menkul malların milletlerarası bir mahiyet arzeden satışlarında mülkiyetin intikaline tatbik edilecek kanun meselesi uzun münakaşalara sebebiyet vermiş fakat bir anlaşmaya varmak kaabil olamıyarak bu meselenin tetkiki ve bir sözleşme projesinin hazırlanması işi bir hususî komisyona havale edilmiştir. Bu suretle bu husus konferansın Sekizinci İçtimama kalmış oluyordu.

La Haye Konferansı milletlerarası mahiyetteki satışla ilgili olarak devletleri hususî hukuku bakımından pratik ehemmiyet arzeder meseleleri tamamlamak hususundaki gayretine bu içtimada bu nevi satış akitlerinden doğacak ihtilâfların hallı için taraflarca kabul edilmiş mahkemenin salâhiyetinin neticelerini ve bu mahkeme tarafından verilen kararların sair âkit devletlerce tanınması ve tenfizi üzerinde de durarak bu hususta da bir sözleşme projesine varmıya muvaffak olmuştur.

---

privé, 1952, s. 1070); Doelle, Siebente Haager Konferenz (Zeitschrift für auslaendisches internationales Privatrecdt, 1952, s. 161); Actes de la septième session, s. 16 vd.; ve Juliot de la Morandière'in hususî komisyon tarafından hazırlanan ön sözleşme projesine yazdığı rapor (Documents de la septième session, s. 5 vd.).

A — Maddî menkul malların Milletlerarası mahiyetteki satışlarına mülkiyetin intikalini tanzim edecek kanun hakkında sözleşme projesi

1 — Sözleşme projesinin bünyesi :

Bu proje esas itibariyle satış akdin müteallik sözleşmeyi tamamlar mahiyettedir. Bu gerek mezkûr sözleşmenin 5 inci maddesinden, gerekse bu projenin taraflar arasındaki bazı münasebetlerin satış akdini tanzim eden kanuna tâbi olduğunu öngören 2 nci maddesinden anlaşılmaktadır.

Satılan şeyin mülkiyetinin intikalini tanzim edecek kanun meselesi satış akdine müteallik sözleşmenin şümulü haricinde bırakılarak bunun ayrı bir sözleşme ile tanzimi kabul edilmişti. Hattâ o zaman bazıları bu meselenin satış akdinden ziyade aynî hakları ilgilendiren bir husus olduğunu ileri sürerek Konferansın bunun üzerinde durmamasını teklif etmişlerdi. Hakikaten mülkiyetin intikali hakkında bir anlaşmaya varmak bilhassa şu sebepler dolayısiyle zordu, netekim Konferans müzakereleri de bu bakımdan uzun ve çetin olmuştu.

a — Menkul mülkiyetinin intikali bakımından muhtelif devlet mevzuatı arasındaki sistem ayrılığı : Bilindiği gibi Türk İsviçre, Alman sistemlerinde satış akdi taraflar arasında ancak vecibevî münasebetlere vücut verir, satıcıya satılan şeyin mülkiyetini müşteriye nakil mükellefiyetini tahmil eder (BK 182, Alman Medenî Kanunu 433). Bu sistemlerde satış akdi mülkiyet satıcının bu vecibesini yerine getirmek üzere şeyin izlyedliğini müşteriye devri anında intikal etmiş olur. Fransız sisteminde ise satış akdi aynı zamanda aynî neticeler de hasıl eder ve akdin inikadı ile beraber mülkiyet de teslime veya zilyedliğin devrine lüzum kalmadan alacaklıya geçmiş olur.

b — Diğer bir güçlük mülkiyetin intikaline tatbik edilecek kanun hususunda meydana çıkmıştı. Filhakika nazariyatta bu kanunun şeyin bulunduğu mahal kanunu (lex rei sitae) olduğu kabul edilir. İlk bakışta çok sade gibi görünen bu kanunun tayini bilhassa milletlerarası ticârî hayatta sanıldığı kadar kolay olmaz. Satılan şey nakil halinde bulunan veya imal edilecek birşey olabilir, veya ekseriya bir memleketten bir di-

ğerine gönderilmesi icap eder. Bu suretle ya şeyin muayyen bir " situs'u olmıyabilir veyahut da biribirinden farklı kanunlara tâbi bir çok memleketlerden geçmek suretiyle birçok " situs" leri olabilir. O halde lex rei sitae nasıl tesbit edilmeli, şeyin hangi anda içinde bulunduğu kanun nazarı itibara alınmalıdır ?

Bu kanunun mukavelenin akdi sırasında şeyin içinde bulunduğu mahal kanunu olduğu söylenebilir. Bu takdirde de bilhassa gaipler arasındaki akitler mevzuubahis olduğu zaman ortaya başka bir mesele aktinin in rkadı anını tayin meselesi çıkar. Bu da yine muhtelif hukuk sistemlerine göre farklı hal çarelerine götürebilir : Kabul haberinin vusulüanı, bu haberin irsali anı gibi (35).

Mukavele yapılırken şeyin muayyen bir situs'u yoksa meselâ nakil halinde bulunan bir mal satılmışsa veya imâl edilecek birşey mevzuubahisse durum ne olur ?

— Nihayet son bir güçlük, hazırlanacak olan sözleşme, mülkiyetin intikalini bir kül olarak mı nazara almalı, yoksa sadece onunla ilgili bazı meseleleri tanzime mi çalışmalıdır, sualine verilecek cevaptan ileri geliyordu. Konferans üyesi devletler mevzuatı mülkiyetin intikaline biribirinden farklı mânalar atfediyordu. Bu mefhum altında bazı pratik meseleleri münferit olarak müşahhas bir metod ile tanzim eden şimal Avrupa memleketleri mevzuatı karşısında bu mefhumu mücerret bir kül olarak telâkki eden ve o suretle de tanzim eden diğer Avrupa mevzuatı.

İşte bu sebepledir ki şimal Avrupa devletleri delegeleri mülkiyetin intikali meselesinin bir kül olarak ele alınarak bundan doğabilecek bütün ihtilâfların tek bir kanununa tâbi tutulması fikrine muhalefet ediyorlardı. Onlar; mülkiyetin intikalini bir kül olarak değil de sadece bundan doğan bâzı pratik meseleleri tanzim eden kendi hukuk sistemlerinden hareketle mülkiyetin taraflar arasındaki intikalinden doğabilecek iç münasebetlerin pratik ehemmiyet arzetmediğini, sözleşmenin bunlar üzerinde durmaksızın ancak mülkiyetin intikali sebebiyle milletlerarası münasebetlerde ehemmiyet arzeden bazı meseleleri, meselâ taraflardan her-

(35) Bütün bu hususlar hakkında bak : Juliot de la Morandière, sözü geçen 1931 tarihli rapor, (Documents relatifs à la septième session, s. 17).

367

birinin alacaklıları ile diğer tarafın satılan şey üzerinde haiz olabileceği haklar dolayısiyle meydana çıkabilecek ihtilâflara tatbik edilecek kanunun araştırmakla yetinmesini istiyorlardı (36). Yani :

aa — Ne şartlar altında müşteri satılan şey üzerindeki haklarını satıcının alacaklarına karşı dermeyan edebilir ?

Başka bir ifade ile müşteri ile satıcının alacaklıları arasındaki münasebet nedir ?

bb — Satış bedeli kendisine ödenmemiş olan satıcının müşterinin alcaklıları karşısında satılan şey üzerindeki hakları nelerdir, yani tatmin edilmemiş olan satıcı ile müşterinin alacaklıları arasındaki münasebet nelerden ibaretti ?

---

(36) Bu hususta bak : Actes de la septième session, s. 17, 56, 59; Şimal Avrupa devletleri sistemi hakkında bak : Danimarka delegesi tarafından verilmiş olan yazılı izahat, sözü geçen eser, s. 69; Algot Bagge, Conflits de lois en matière de contrat de vente de biens meubles corporels, Recueil des cours, 1928, c. V, s. 201 vd.

(37) Türk hukuku bakımından bu meseleler bilhassa taraflardan birinin iflâsı halinde ehemmiyet arzeder. Satılan şey müşteriye teslim edilmiş olmadıkça, müşterinin ancak onun teslimini talebe mahsus şahsî bir hakkı vardır. Binaenaleyh satıcının iflâsı halinde o da, satıcının diğer alacaklıları gibi iflâs masasına iştirak eder, şey üzerinde aynî bir hak iddia edemez.

Satılan şey müşteriye teslim edilmekle beraber, satıcının şey üzerindeki mülkiyet hakkı da müşteriye intikal edeceğinden ortadan kalkar, meğer ki o, mülkiyet hakkını usulüne uygun olarak yapılmış bir mülkiyeti muhafaza mukavelesi ile kendisine mahfuz tutmuş olsun. Ancak bu şartladır ki müşterinin iflâsı halinde şey üzerinde istihkak iddia edebilir. Üçüncü şahısların yani satıcının alacaklılarının bu hakkı haiz olup olmadıkları münakaşalıdır.

Satıcının iflâsı halinde mülkiyeti muhafaza kaydı ile satılmış olan şey müşterinin elinde bulunmasına rağmen iflâs masasına dâhil olur, yani alacaklılarının bunun üzerinde müşteriye nazaran rüçhan hakları vardır.

Tatmin edilmemiş olan satıcının BK. 211 mucibince akdi feshedip satılanı geri istemek hakkı prensip itibariyle mevcuttur. Fakat BK. 211/III mucibince satıcı ancak bu hakkı sarahaten muhafaza etmişse kullanabilir. Satıcının iflâsı halinde bu hakkı kullanmak salâhiyeti kanaatimizce masaya. dolayısiyle alacaklılarına intikal eder. Lâkin müşterinin iflâsı halinde satıcı bu hakkını BK. 221/III mucibince sarahaten mahfuz tutmuş olsa bile İc. ve İf. 119 mucibince kullanamaz.

Tatmin edilmemiş satıcının, müşterinin iflâsı halinde İc. ve İf. 190 daki şartlar altında satılan şeyi masadan ayırmak hakkı da vardır, onun iflâsı halinde bu hak kanaatimizce masaya yani dolayısiyle alacaklılarına intikal eder.

Satış akdinden taraflar arasında doğan vecibeler ve bilhassa hasar meselesi satış akdini tanzim eden kanuna tâbi tutulduktan sonra ki bu mesele satış akdine müteallik sözleşmenin 5 inci maddesi ile bu kanunun hâkimiyetine tâbi tutulmuştu taraflar arasında mülkiyetin intikali ile ilgili olarak pratik bakımdan her hangi bir mesele de kalmamış olur diyorlardı (38).

Sair devletler tarafından müdafaa edilen ve mülkiyetin intikali meselesini bir kül olarak nazarı itibara alan diğer görüş ise bu mevzudaki bir sözleşme projesinin mülkiyetin intikali ile ilgili bütün meselelerı taraflar arasındaki münasebetler olduğu kadar, bunların ne sıfatı haiz olursa olsun bütün üçüncü bahıslarla olan münasebetlerinden doğabilecek ihtilâfları da içine alacak mahiyet ve şümulde olmasını istiyordu.

Şimal Avrupa görüşü kabul edildiği taktirde, satış akdinde mülkiyetin intikalı meselesi ile ilgili olarak bilhassa şunlar sözleşmenin dışında kalmış olacaktı :

a — Taraflar arasındaki iç münasebetler bakımından : şeyin nefinin intikali meselesi, şeye bir üçüncü şahıs tarafından bir zarar ika edilmesi halinde alıcı veya satıcıdan hangisinin zarar ziyan telebine hakkı olduğu keyfiyetin mülkiyeti muhafaza kaydının muteberiyeti.

c — Taraflarla üçüncü şahıslar arasındaki münasebetler bakımında da en mühim mesele olarak mâlik olmıyandan mülkiyetin iktisabı ile şeyin devlet tarafından istimvali halinde tazminat telebinin hangikanuna uygun olarak ve kimin tarafından istenebileceği hususu.

---

(38) Federal Almanya Devleti ise, gerek soru varakasına verdiği cevaplarda, gerekse Konferansın devamı sıasında mülkiyetin intikalinin bir sözleşme ile tanzimi fikrine muhalefet etmişti. Bu meselenin milletlerarası ticaret hayatına şimdiye kadar ihtilâflara sebebiyet teşkil etmemesi hasebiyle pratik bakımdan böyle bir tanzim tarzına zaruret hissedilmediği fikrini müdafaa etmiş ve evvelâ tatbikatta böyle bir sözleşmeye ihtiyaç hissedilip hissedilmediğinin mülkiyetin intikalinden doğan ihtilâf konularının neler olduğunun alâkalı çevrelerde yapılacak bir anket ile tesbitini istemişti. İngiliz delegesi de bu görüşe iştirak etmiş, meselenin nazarî ve ilmî kıymetini inkâr etmemekle beraber pratik bakımdan ehemmyietli olmadığını ve devletinin görüşünün de bu merkezde olduğunu söylemişse de bu teklif ve itirazlar Konferansça kabul edilmemiştir.

Bütün bu görüş ayrılıkları, Konferansın Yedinci İçtimaının devamı sırasında intihap edilen iki tâli komisyon tarafından göz önünde tutularak iki ayrı ön preje hazılanmışsa da (39) her hangi bir anlaşmaya varılmak mükün olmamış ve mesele Sekizinci İçtimada görüşmek üzere hususî bir komisyona havele edilmişti. Bu Komisyon tarafından Yedinci İçtima müzekkereleri nazara alınarak iki ön sözleşme projesi kaleme alınmıştı. Bunlardan biri Şimal Memleketlerinin arzusu veçhile hazırlanmış ve mülkiyetin intikali tâbirini kullanmaksızın bundan doğan bâzı müşahhas meselelere tatbik edilecek kanunu tanzim etmişti (40). İkinci proje ise mülkiyetin intikali hakkında umumî prensipler vazettikte nsonra bunların dışında kalan bazı proje satış akdine mükiyetin intikali ile ilgili müşahhas ve mücerret meseleleri için alacak şekilde karışık bir metodla kaleme alınmıştı (41).

Sekizinci İçtima esnasında da Şimal devletleri delegeleri eski görüşlerini tekrarlamışlarsa da bunlar ekseriyetin fikrine muhalif olduğundan kabul edilmemiş ve Konferansça şöyle ortalama bir hal tarzına varılmıştır. Mülkiyetin intikalini umumî bir surette tanzim eden bir sözleşme projesi hazırlamak, devletlere bu projeyi bâzı ihtirâzî kayıtlarla imza mülkiyetin intikali ile ilgili muayyen meselere tatbik etmek imkânını onlara bahşetmek. Netekim Konferans umumî toplantısınca kabul edilen sözleşme projesi böyle bir görüşün mahsulüdür.

Sözleşme projesi mülkiyetin müşteriye bütün üçüncü şahıslar bakımından intikalini umumî bir prensip halinde tanzim etmiş (m. 3), bundan sonra mülkiyetin intikali ile ilgili bazı meselelerin bu umumî prensibin hariçinde kalacağı 3 üncü madede bilirtilerek bunlar hususî bir şekilde düzenlemiştir.

(39) Şimal Avrupa görüşünden mülhem olarak hazırlanan ön sözleşme projesi «bir numaralı proje», diğer görüşten mülhem olarak hazırlanmış olan proje ise «iki numaralı proje» olarak adlandırılmaktadır : Metinler için bak : Actes de la septième session, s. 93 ve 101.

(40) Bu sebepledir ki bu projeye «müşahhas proje (projet concret)» denmektedir.

(41) Bu proje de «muhtelit proje (Projet mixte)» diye anılır. Bu ön projeler ve bunlara mütaallik komisyon raporu hakkında bak : Deux avant-projets d'une convention en matière de transport de propriété munis d'un rapport de M. G. van Hecke, La Haye, 1954.

370

Prensip itibariyle bütün üçüncü şahıslara karşı mülkiyetin müşteriye intikaline tatbik edilecek olan kanunu gösteren 3 üncü maddenin en mühim tatbik alanını bilhassa satılan şeyin kendi alacaklılarına ait olduğunu ileri sürerek onun üzerinde hak iddiasında bulunan satıcının alacaklıları ile müşteri ve müşteri. Bunun haricinde kalan hususlara hangi kanunun tatbik edileceğini 2, 4 ve 5 inci maddeler göstermektedir.

a — 4 üncü madde tatmin edilmemiş edilmemiş olan satıcının şef üzerinde müşterinin alacaklılarına karşı dermeyan edebileceği haklara tatbik edilecek kanun hakkındadır. " Satılan şey üzerindeki haklarla satış bedeli kendisine ödenmemiş olan satıcının şeyin kendisine iadesini talep hususunda haiz olabileceği hak ve salâhiyetleri anlamak lâzımdır. Bunlar bilhassa akdin feshedilmesi neticesinde şeyin istirdatına müteallik olan taleple (BK 211 anlamında), mülkiyeti muhafaza kaydı ile yapılmış bir satış halinde şey üzerindeki istihkak iddiaları (BK 223, MK 688 ve 689) ve iflâs halinde şey üzerinde haiz olabileceği rüchan hakları; meselâ şeyi müşterinin iflâs masasından ayırma gibi (İİK 190) haklardır. Bu husus zaten 4 üncü madde içinde de tasrih edilmiştir.

b — 5 inci madde satılan şey üzerinde mülkiyet veya mülkiyetten gayrı bir aynî hak iddia eden üçüncü şahıs ile müşteri arasındaki ihtilâfa tatbik edilecek kanuna müteallıktır (42). Madde esas itibariyle başkasının malının satışı (venditio a domini) problemi ile aynı malın mükerrer satışı meselelerini de içine almaktadır (43).

c — Mülkiyetin taraflar arasındaki intikali problemi 2 nci madde ile tanzim edilmiştir. Madde taraflar arasında mülkiyetin intikali ile ilgili olarak pratik bakımdan ortaya çıkması melhuz münasebetlerin en mühimlerini saymıştır : Bunlar nef ve hasarın hangi anda müşteriye intikal edeceği, satılan şeye karşı ika edilen bir haksız fiilden dolayı satıcının

(42) Bu madde mahiyeti itibariyle 3 üncü maddeden, orada mevzuubahis olan iddiaların şahsî haklara müstenit olması itibariyle farklıdır.

(43) Sözleşme projesinin 10 uncu maddesi, 3 üncü maddeyi sadece müşterinin satıcının alacaklıları karşısında haiz olabileceği haklara hasretmek ve 5 inci maddeyi hiç tatbik etmemek salâhiyetini devletlere tanımaktadır. Bu suretle devletlere sözleşmeyi mülkiyetin intikalinden doğan muayyen bâzı problemlere hasretmek imkânı verilmiş oluyor.

hangi ana kadar zarar ziyan istiyebileceği hususu ile taraflar arasındaki mülkiyeti muhafaza kaydına müteallıktir.

Sözleşme projesinin azettiği diğer bir hususiyet de âkit devletlere sözleşme hükümlerini kendi dahilî mevzuatları arasına sokmak vecibesini yükliyen 8 nci madde hükmüdür. Buna müşabih bir satış akdine tatbik edilecek kanun hakkındaki 1955 tarihli sözleşmede de mevcuttu (m. 7). Bu şekilde hiç olmazsa milletlerarası münasebetlerde mühim bir mevki işgal eden satış akdi gibi ehemmiyetli bir mevzudan doğabilecek kanun ihtilâflarının yeknesak bir hal tarzının âkit devletlerin dahilî birer kanunlar ihtilâfı kaidesi haline getirilmesi ve böylece de devletler hususî hukuku kaidelerinden hiç olmazsa bir kısmının birleştirilmesi ve kanunlaştırılması temin edilmiş oluyordu.

Her devletin iç mevzuatı arasına sokulmakla satış akdinden doğan ihtilâfların halline müteallik La Haye kaideleri sözleşme muhtevasını aşan bir şümule sahip oluyor, demektir. Çünkü bu suretle sadece âkit devletler arasındaki münasebetlere değil, fakat âkit devletlerin birer kanunlar ihtilâfı kaidesini teşkil etmeleri itibariyle üçüncü şahıs durumunda olan devletlerle olunan münasebetlerine de tatbik edileceklerdir.

2 — Sözleşme projesinin tatbik sahası

Sözleşmenin hangi nevi satış akitlerine tatbik edileceği 1 inci maddesinde gösterilmiştir. Bu madde 1955 tarihli satış akitlerine tatbik edilecek kasuna müteallik sözleşmenin 1 inci maddesini aynen tekrarlamaktadır. Bu suretle her iki sözleşme arasındaki münasebet belirtilmiş oluyor. 1 inci maddeden anlaşılacağı üzere projenin tatbik sahası âkit devletler arasındaki maddî menkul malların milletlerarası mahiyetteki satışlarıdır. Projenin tatbikını göstermek bakımından şu iki mefhum ehemmiyet arzeder : Maddî menkul mal ve milletlerarası mahiyetteki satış mefhumu. Bunlarla kasdedilen mâna nedir.

a — Sözleşme projesi sadece menkul mallar üzerindeki mülkiyet hakkının intikaline tatbik edilecek kanunu tayin etmekle yetinmiştir. Gayrı maddî menkul mallarla gayrımenkuller üzerindeki mülkiyet hakkının intikali projenin tatbik sahasının dışında kalır.

372

Hengi malların proje anlamında birer maddî menkul mal olarak telâkki edileceği hususu bir tavsif meselesine müncer olur. Bu itibarla da lex - fori'ye uygun olarak halledilmesi gerekir. Türk hukukunda BK 184, bir dereceye kadar da MK 621 ve 686 ncı madde hükümleri hâkime yol gösterecek mahiyette olan hükümlerdir.

Bununla beraber maddî bir mahiyet arzeden bütün menkul malların mülkiyetinin intikaline de proje tatbik edilecek değildir. Azrettikleri ehemmiyet bakımından satışları hususî surette tanzim edilmiş olan bazı maddî menkul mallarla kıymetli evrak satışı, tescil edilmiş hava nakil vasıtaları ile gemi satışları - kazaî makamlar tarafından yapılan satışlar sözleşmenin haricinde kalmaktadırlar (m. 1, f. 2).

b — Milletler arası mahiyetteki satışlar :

aa — Sözleşme maddî menkul malların milletlerarası bir mahiyet arzeden satışlarına uygulanacaktır. Satış akdine müteallik sözleşme hazırlanırken üzerinde çok durulmuş ve münakaşa edilmiş bir mefhum da " milletlerarası " tabiri olmuştu. Buna müteallik 1931 tarihli sözleşme ön projesi devletler hususî hukuku doktorinde daha alışılmış bir tabir olan satış akdinden doğan kanun ihtilâfları ismini taşıyordu. O zamanlar ticarî hayatta anlaşılması güç olur mülâhazası ile bu tabir yerine " milletlerarası satış " tâbiri tarif edilmeden ikame edilmişti (44).

O halde bu milletlerarası satış mefhumundan ne anlamalıdır ? Mülkiyetin intikaline tatbik edilecek sözleşme projesinin 1 inci maddesi 1955 tarihli sözleşmenin 1 inci maddesini naynen bir tekrarı olduğundan bu meseleye Sekizinci İçtima sırasında temas edilmemiştir. Konferansın Yedinci İçtimamda bununla daimî meskenleri veya ticarî müesseseleri ayrı ayrı devlet ülkelerinde bulunan kimseler arasındaki satışların anlaşıl-

(44) Bu hususta bak : Yedinci İçtima Zabıtları : Actes de la septième session, s. 21 vd. Zaten Konferansa, herhangi bir proje hazırlanırken hâkim olan zihniyet, ilmî ve teknik terimlerden ziyade pratik hayatta anlaşılması kolay olan terimler ve ifadeler kullanılması, sözlesmelerin açık, sade ve herkesçe anlaşılması kolay bir şekilde kaleme alınmasıdır. Lâkin üzerinde durmakta olduğumuz mülkiyetin intikali projesinde bunun ne dereceye kadar tahakkuk ettirilmiş olduğu şüphelidir.

ması hakkında yapılan bir teklif, bu anlayışın sözleşmenin tatbik sahasını çok daraltıcağından bahisle reddedilmişti (45). Aynı suretle bu tâbirin sözleşme içerisinde tarifi teklifi de tasvip edilmemiştir. Bu vaziyet karşısında bir satışın milletlerarası bir mahiyet arzedip etmediği keyfiyeti esas itibariyle yine hâkime kalıyor, demektir.

Prensip olarak yabancı bir unsuru ihtiva eden satış akitleri sözleşme projesi anlamında milletlerarası mahiyette bir satış olarak telâkki edilmelidir. (46). Buna misal olarak meselâ mutad meskenleri veya ticarî müessseseleri başka başka memleket hudutları içinde bulunan kimseler arasındak isatış akitleri ile yabancı bir memleket dahilinde akdedilmiş olan satış akitlerini, ifa mahalli yabancı bir memlekette bulunan satış akitlerini, deniz - aşırı satışlarla bilhassa muhtelif memleketler arasındaki FOB ve CİF satışları zikretmek icap edir.

Her yabancı bir unsuru hâvi olan satış akitleri de mutlakin milletlerarası satış mahiyetini arzetmez. Zaten " milletlerarası satış " tabiri ile kanun ihtilâfları " arasındaki fark da buradadır. Çünkü satış akdinin milletlerarası satış mâhiyetinde olabilmesi için herhangi bir yabancı unsurun değil fakat mutlaka objektif mahiyette bir yabancı unsurun mevcududiyeti şarttır (47). Bu suretle tarafların kendi iradeleri ile kanun ihtilâflarında olduğu gibi iradî bir yabancı unsur, başka bir ifade ile sübjektif bir aybancı unsur ini sağlamak ihdas ederek sözleşmenin aralarındaki münasebet tatbik imkânları ortadan kaldırmış olur. Bunu tebarüz ettirmek maksadı iledirki "tarafların bir kanunun tatbikine veya bir mahkemenin veya bir hakemin selâhiyetine müteallik beyanları satış akdine bu maddenin 1 inci fıkrası anlamında milletlerarası bir mahiyet vermeğe kâfi gelmiyeceği 1 inci maddenin 4 üncü fıkrasında gösterilmiştir.

---

(45) Sözü geçen eser, s. 18 vd, bu hususta Juliot de la Morandière'in 1931 tarihli raporuna d abak. Documents de la septième session, s. 11.

(46) Bu hususta daha fazla izahat için bak : H. Dölle, die siebente Haager Konferenz, Zeitscdrift für internationales Privatsrecdts 1952, s. 165 vd, J. Offerhaus, la septième session de la conférence de la Haye de droit internationnal privé : journal de droit internationnal privé, 1952, s. 1079.

(47) Aites de la septième session, s. 23.

bb — Sözleşme projesi maddî menkul malların yabancı bir objektif unsuru ihtiva eden satışları ile ilgili olarak meydana çıkacak mülkiyetin intikalinden doğan ihtilâflara tatbik edilecektir.

Satış nevi haizi ehemmiyet değildir. Yani sözleşme ticarî bir satış akdine olduğu kadar ticarî bir mahiyet arzetmiyen satış akitlerine de tatbik edilir. Bu sebepledir ki ne bu projede, ne de satış akdine müteallik olanda ticarî satışdan bahsedilmemiştir. Bugün için bu mesele türk hukuku bakımından da büyük bir ehemmiyet arzetmez. Çünkü yeni Ticaret Kanununun meriyete girmesinden beri türk hukukunda da ticarî ve adî satış akitleri arasında TK 25 inci madde hükmü müstesna - herhangi bir fark kalmamıştır. Bütün satış akitleri ister adî şahıslar, isterse tüccarlar arasında yapılmış olsun Borçlar Kanunu hükümlerine tâbidir. Bütün satış akitleri ister adî şahıslar, isterse tüccarlar arasında yapılmış olsun Borçlar Kanunu hükümlerine tâbidir. Borçlar Kanunu da bu iki nevi satışı bir iki madde hariç (BK 187, 188/11) aynı şekilde tanzim etmiştir. Fakat şurası da muhakkaktır ki milletlerarası satışlar mevzuubahis olduğu zaman bilhassa mühim olan tüccarlar arasındaki satışlar; yani ticarî satışlardır.

Satış akdi, satılan şeyin başka bir mahalle naklini tazammun edeedebileceği gibi (BK 186, 201 ve bilhassa denizaşırı nakli tazammun eden TK 1138 anlamında FOB veya TK 1139 vd. anlamında CİF satış nümune üzerine yapılan bir satış (BK. 218 - 219), nakil halinde bulunan mallara müteallik satış (in transitu), mülkiyeti muhafaza kaydı ile veya müzayede ile yapılan (BK 222, 225) veya vesika üzerine bir satış akdi dahi vente à document) olabilir.

Vesika üzerine satışlar malın başka bir mahalle gönderilmesi şartı ile yapılan satışların hususî ve milletlerarası ticaret hayatında fazlaca tesadüf edilen nevilerinden birini teşkil eder. Bilhassa denizaşırı ticaret ekseriya Bu suretle başka bar mahalle gönderilmek üzere yükletilmiş bulunan mallara ait konşimentoların devri suretiyle yapılır (48).

(48) Bu hususlarda bak: TK. 1097 vd.

Vesika üzerine satış mevzuubahis olduğu zaman evvelâ bir ön meselenin, vesikaların malları temsil edip etmediği hususunun tâyini gerekir. Ancak bundan sonradır ki bu vesikaların devir ve teslimi ile mülkiyetin hangi kanuna uygun olarak intikal edeceği üzerinde durulabilir. O halde vesikaların malları temsil edip etmediğini tâyin edecek kanun hangi kanundur? Bu kanun, vesikaların ihdas mahallî kanunu, nakil mukavelesinin yapıldığı mahal kanunu, malların gönderildiği mahal kanunu olabilir. Bu kasunun tâyini uzun ve etrafı tetkikatı icabettiren bir mesele olduğu gibi Konferansı da doğrudan doğruya alâkadar etmediğinden bunun üzerinde durulmıyarak Sözleşme hükümlerinin ancak vesikaların malları temsil ettiği hallere tatbik edileceği öngörülmüş ve bu husus sözleşme üçnde tasrih edilmiştir (m. 3, b/II, 5/II) (49).

İmal ve inşası atahhüt edilen malların teslimine müteallik akitlerin mahiyeti doktrin ve tatbikatta münakaşalıdır. Bu kabil mukaveleler satış akdi ile istisna akdi arasında ortalama yer almakta ve âdeta her iki mukavelenin unsurlarını da bir arada toplamaktadır. Bu akitler ne zaman bir satış akdi ve ne zaman bir istisan akdi olarak kabul edilebilirler (50) ?

Sözleşme projesinin 1 inci maddesi bir malın imal ve inşa edildikten sonra teslimini tazammun eden mukaveleltrde malzemenin müteahhit tarafından temin edilmesi halinl satış akdine mümasil tutarak bu akdi sözleşmenin şümulü içine almaktadır (m. 1).

3 — Tatbik edilecek kanun

Sözleşme projesi mülkiyetin intikalini tanzim hususunda, devletler hususî hukuku doktrininçe de kabul edilen, şeyin bulunduğu mahal kanununun lex rei sitae'nin - salâhiyetini tanımıştır (51). Fakat milletlerarası bir satış mevzuubahis olduğu zaman bu kanunun tâyini bazı güçlüklere yol açar. Çünkü böyle bir akitte şeyin umumiyet üzere bir memleket-

(49) Bilindiği gibi Türk hukukunda konsimento kıymetli evrak mahiyetinde olup malları temsil eder : TK. 1104, MK. 871, 893. Ayrıca bak : TK. 1101.

(50) Bu hususlarda Oser. Kommentar, 1956, s. 794 vd., Becker, Kommentar, 1934, s. 5 vd

(51) Wolff, Das internationale Privatrecht Duetschlands, 1954, s. 105 vd., Raab, Internationales Privatrecht, 1950, s. 372 vd.

376

ten bir başkasına gönderilmesi icap eder, ve bu suretle satılan şey muhtelif memleketler dahilinde seyahat etmek suretiyle muhtelif situs'lere ve doalayısıyle muhtelif kanunlara sahip olur : gönderme mahalli kanunu, varma mahalli kanunu, şeye müteallik bir ihtilâfın, bir iddianın ortaya çıktığı anda şeyin içinde bulunduğu memleket kanunu, tarnsit mahalli kanunu misal olarak zikredilebilir. Bütün bunlar içinde hangisi devletler hususî hukuku bakımından üzerinde durulacak ve şeyin mülkiyetini intikal ettirecek kanun olarak nazara alınacaktır ?

Bâzı hallerde nakil halinde bulunan bir şeyin satışı da mevzuubahis olabilir. Bu vaziyette ise artık satılan şeyin hakiki mânada bir situs unden bahsedilemez.

Mülkiyetin intikalini tanzim edecek kanun mevzuubahis olduğu zaman diğer bir mesele, tarafların iradesinin ne dereceye kadar bu mevzuda rol oynıyacağı yani akit mahalli kanununun bu bakımdan nazarı itibare alınıp alınamıyacağı keyfiyetidir.

Bütün bu meşkûk meseleler prensip itibariylt sözleşme projesinde şu suretle tanzim edilmişlerdir :

a — Tarnsit mahalli kanunu bertaraf edilmiştir. Bu cihet altıncı maddede belirtilmiştir.

b — Nakil halinde bulunan şeylerle bir memleket dahilinde transit olarak bulunan malların situs'u olarak gönderme mahalli kabuledilmiştir (m. 6).

c — Akit mahalli kanunu sadece mülkiyetin intikali ile ilgili olarak taraflar arasında husule gelecek münasebetlere hasredilmiştir (m. 2).

d — Şeyin içinde bulunduğu mahal (situs), tâyin edilirken esas itibariyle geriye doğru giden ric'î (re'trospectif bir sistemden hareket edilerek, salâriyetli kanun olarak mala müteallik bir talebin, bir iddianın (réclamation) ileri sürüldüğü (52) anda şeyin içinde bulunduğu memleket kanunu kabul edilmiştir (m. 3, f. 1 ; m. 4, f. 1 ; m. 5, 1). Bu demektir ki müşteri, satılan şeyin milkiyetini, şeyin evvelki situs'lerinden

(52) Şeye mütaallik mütaaddit iddiaların mevcudiyeti halinde salâhiyetli kanun olarak ilk iddianın ileri sürüldüğü anda şeyin içinde bulunduğu mahal kanunu nazarı itibare alınacaktır (m. 4).

birinin kanununa uygun olarak iktisap etmişse bu mülkiyet kendisine en geç şeye müteallik bir iddianın ortaya çıktığı anda şeyin içinde bulunduğu mahal kanununa uygun olarak intikal edecek, fakat müşteriye şeyin evvelki situs aknunları tarafından tanınmış olan mülkiyet hakkı bu suretle mahfuz kalacaktır.

e — Ayni prensipler vesika üzerine yapılan satışlarda da mülkiyetin intikaline tatbik edilir. Bu husus üçüncü maddenin ikinci fıkrasıyla, beşinci maddenin ikinci fıkrasından zımnen, lâkin dördüncü maddenin ikinci fıkrasından sarahaten anlaşılır.

— Mülkiyet müşteriye en geç satılan şeye müteallik bir iddianın ortaya çıktığı anda şeyin içinde bulunduğu memleket kanuna uygun olarak intikal eder, fakat müşterinin şeyin evvelki situs'lerinden birinin kanunu mucibince iktisapettiği mülkiyet rakkı da kendisine mahfuz kalır. Müşteriye mahfuz tutulan bu kanunlar hangi kanunlardır ? Bunalr evvelce şeyin içinde bulunduğu varma limanı kanunu, gönderme limanı kanunu gibi muhtelif kanunlar olabilir. Bu muhtelif mahfuz olduğu anda şeyin içinde bulunduğu situs kanunları arasında bir tercin yapmağa müncer olacak surtite bunları teker, teker saymak bir çok anlaşmazlıklara sebebiyt verebilirdi. Bu seplerdir ki projede bunları saymaktan sarfı nazar edilerek sadece umumî şekilde evvelki situs'lerden bahsedilmekle yetinilmiş bunların hangileri olduğu ve hangisinin nazarı itibara alınması gerektiği hususunun tâyini esas itibariyle hâkimin serbest takdirine bırakılmıştır.

Bunula beraber bu prensibe vesika üzerine satışlar mevzuubahis olduğu zaman bir istisna getirilmiş ve müşteriye vesikaların teslim edildiği mtmleket kanununun tanıdığı haklar mahzuz tutulmuştşur (m. 3,f.2).

Satılan şey üzerinde aynî bir hak iddia eden üçüncü şahıslar müşteri arasındaki münasebet tanzim eden beşinci maddenin ikinci fıkrası da yukarıki prensibe bir istisma teşkil etmektedir. Filhakıka madde zilyetliğin müşteriye devredildiği anda şeyin içinde bulunduğu mahal kanunu tarafından müşteriye tanınan hakkarını açıkca tasrih etmekte ve böyle bir iddaanın vesika üzerine yapılmış bir satış münasebetiyle ortaya çıkması halinde müşteriye vesikaların teslim edildiği XX memleket kanunu tarafından tanınan hakları mahfuz tutmaktadır. (m.5,f.3). Lâkin ay-

ni mevzuda vesikaların hamili müşteri ile satılan şeylerin zilyedi bulunan üçüncü şahıs arasında çıkacak ihtilâflar zilyetliği devri esnasında şeyin içinde bulunduğu memleket kanunu tarafından üçücü şahısa tanınan hakları saklı tutmak suretiyle meseleyi malların zilyedi üçüncü şahıs lehine halletmektedir(m.5,f.3) 53).

Demek ki lex-rei sitae'nın tayininde xxx, satılan şeye müteallik bir iddianın ortaya çıktığı anda şeyin içinde bulunduğu memleketin tesbitidir. Bunun tespit edilebilmesi için de iddia mefhumundan ne anlaşılması lâzım geldiğinin bilinmesi gerekir. Bu mefhumun biri geniş, diğeri dar ve teknin olmak üzere iki manası vardır. Geniş mânası ile iddia, ilgililer arasında şey müteallik olarak ortaya çıkan anlaşmazlık dolayısiyle gerek birbirinden, karşı gerekse bir makama karşı yapılan her türlü müracaat ve taleplerce aralarındaki anlaşmazlık dolayısiyle kazaî bir makama bu hususla ilgili olarak yapılan müracaatı ifade eder (dâva, icraî takibat gibi)

Sözleşmede bullanılan iddia mefhumunun bu son mânasda değil, fakat geniş anlamda anlaşılması gerektiği konferans müzakereleri esnasında tebarüz ettirilmişti.

Sözleşmede geniş manada kullanılan bu iddianın ne şekilde dermeyan edileceği, yani şekle tabi olup olmadığı hususunda bir sarahat yoktur. Bu vaziyet karşısındaı herhangibir şekilde taraflardan birinin diğerine satılan şey ile ilgili olarak yaptığı müracaat (meselâ söz ile veya adimektupla) lig-rei sitae'yi tayin bakımından nazarı itibara alınacak mıdır? Bu hususta bir karar vermek hâkime aittir. Bununla beraber, bu kadar mühim bir meselede hiç olmazsa yazılı bir şekilde yapılmış bir müracaatın aranması her halde sonradan birçok anlaşmazlıkların meydana çıkmasını önlemek ve tatbik edilecek kanunu vuzuhla ve daha kolaylıkla tayine yaraması bakımından şayanı tercihtir.

(53) Türk hukukunda da bu bakımdan zilyed ile vesikaların hâmili arasında çıkan ihtilâf zilyed lehine olarak halledilir : MK. 893.

İSVİÇRE'NİN VALAİS, BERN, NEUCHÂTEL, FRİBOURG, VAUD KANTONLARINDA "SAHİPSİZ ŞEYLERİN İHRAZ VE İŞGALİNE" AİT TETKİKAT

Yazan:
Nezih ELPE
ADLİYE VEKÂLETİ
Hukuk İşleri Umum Müdürlüğünde
Tetkik Hâkimi

İsviçrenin Valais, Bern, Neuchatel, Fribourg, Vaud Kantonlarında Sahipsiz şeylerin ihraz ve işgaline ait mezuatı tetkik ederken:

Türk ve İsviçre Medeni Hukukunda gayrımenkul mülkiyetinin mahiyeti, mevzuu, iktisabı ve izaasının ve sahipsiz şeylerin ihraz ve işgali hakkındaki rükümlerin, maddeleri takib etmek suretiyle, umumî şekilde izah edilmesi icab eder.

I

Gayrimenkul mülkiyetinin mevzuu

Gayrimenkul mülkiyetinin mevzuu, yerinde sabit olan şeylerdir.

İsviçre Medeni Kanununa göre bunlar: 1) Arazî;

2) Tapu siciline müstakil ve daimî olmak üzere kaydedilen haklar;

3) Madenlerdir.

a) İktisab: gayrimenkul mülkiyetinin iktisabi için tapu siciline kayıt şarttır. Bununla beraber, işgal, mahkeme ilâmı, miras, cebrî icra tarıkile bir gayrımenkulü iktisab eden kimse tesçilden evvel dahi ona malik olur, fakat tesçil merasimi ikmal edilmedikçe temlikî tasarruflarda bulunamaz. İ.M.K.M. 456.

b) İşgal: İşgal mevzuuna gelince, tapu siciline göre sahipsiz bir şey haline geldiği anlaşılmayan müseccel bir gayrımenkul işgal tarikile iktisap olunamaz.

Müseccel olmayan bir arzın işgali sahipsiz şeylere mütedair hükümlere tâbidir.

c) Yeni arazi teşekkülü : İ.M.K. na göre sahipsiz yerlerde birikmek ve umuma ait suların mecra ve sevileri değişmek suretiyle teşekkül edip istifadeye elverişli bulunan arazi o kantonun mülkü olur. İ.M.M. 659.

kantonal mevzuat hemhudut olan arazi sahiplerine bu yerleritahsis edebilir. bu suretle bir gayrimenkulden ayrılan parçaların mevcudiyetini isabet eden kimse münasip bir müddet zarfında bunları i stirdat edilebilir.

d) Arazi kaymaları : T. M. K. M. 637, İ. M. K. M. 660.

Arazi kaymaları sınırın tâdilini icabettirmez, bu suretle bir gayrimenkul üzerine geçmiş olan toprak ve saire hakkında enkaza ve ihtilâta mütedair hükümler tatbik olunur.

e) Fevkalâde mürurzaman : İsviçre Medenî Kanununa göre tapu siciline mukayyet olmıyan bir gayrimenkulü nizasız ve fâsılasız otuz sene müddetle mâlik sıfatiyle yedinde bulundurmuş olan kimse, o gayrimenkulün kendi mülkü olmak üzere tescilini talep edebilir.

Tapu sicilinden mâliki anlaşılmıyan veya otuz sene evvel vefat etmiş veya gaipliğine hüküm verilmiş bir kimsenin uhdesinde mukayyet olan bir gayrimenkulü aynı şerait altında yedinde bulunduran kimse dahi uhdesine tescilini istiyebilir.

Tescil ancak hâkimin emri ile olur iktisabî mürurzaman müddetinin gerek hesabında ve gerek inkıta ve tâdilinde, alacak mürurzamanında câri olan hükümler tatbik edilir.

f) Sahipsiz şeyler ve umuma ait mallar : T. M. K. M. 641 ve İ. M. K. M. 664. Sahipsiz şeylerle umuma ait olan mallar Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır.

Hilâfı sabit olmadıkça menfaati umuma ait sular, ziraate elverişli olmıyan yerler kayalar tepeler zirveleri daimî surette buz karla örtülü dağlar ve bunlardan çıkan kaynaklar kimsenin mülkü değildir.

İsviçre Medenî Kanununun 664 üncü maddesine binaen Kantonlar sahipsiz şeylerin ihraz ve işgali' yollar meydanlar akar sularla bunların yatakları gibi menfaati umuma ait malların işletilmesi ve kullanılması hakkında kendi bünyelerine uygun gelen ahkâmı mahsusayı vazederler.

İ. M. Kanununun 665 inci mddesine göre yukarıda zikrettiğimiz gibi işgal, istimlâk, cebrî icra ve mahkeme ilâmiyle bir gayrimenkulün mülkiyetini iktisap eden kimse doğrudan doğruya tescil muamelesini yaptırabilir. Gayrimenkul mülkiyetinin izaası, sicil kaydının terkini ve gayrimenkulun ziyaı ile vukubulur' menfaati âmme mülâhazasiyle yapılan istimlâk halinde mülkiyetin ne vakit zail olacağı konfederasyonun ve Kantonların vazedecekleri hususî ahkâma binaen tâyin olunur.

II

Menkul mülkiyeti ve sahipsiz malın ihrazı

Menkul mülkiyetinin mevzuu bir yerden diğer bir yere nakledilebilen eşya ile garimenkul mülkiyetine dahil olmiyan ve temellüke salih bulunan tabiî kuvvetlerdir. T. M. K. M. 686, İ. M. K. M. 713.

Sahipsiz malı ihraz eden kimse onaı mâlik olur.

Örf ve âdete göre herkes başkasının orman ve mer'asına girerek mantar ve ufak tefek yabanî meyvalar toplayıp temellük edebilir. Avlinmak ve balık tutmak için başkasının arazisine girmek hakkındaki hükümlerin vazı Kantonların salâhiyetine bırakılmıştır.

Kaçmış hayvanlar hususunda T. M. Kanununun 692 ve İsviçre Medenî Kanununun 719 uncu maddelerindeki hükümlere binaen tutulan av kaçtıkta, sahibi tekrar yakalamak için hemen aramaya koyulmazsa o hayvan sahipsiz olur. Ehlileştirilen hayvan tekrar katî surette vahşileşirse sahipsiz olur. Yalnız, arı oğulu başkasının mülküne uçmakla sahipsiz olmaz. İ. M. K. 725.

a) Lûkata : Bu mevzuun da kısmen sahipsiz şeylerle alâkası bulunduğundan kısaca izahı icabeder.

Lûkata hakkındaki hükümler, su, rüzgâr, çığ veya diğer tabiî kuvvetler vasıtasiyle veya her hangi bir suretle başkasının eline geçen şeyler

ve hayvanlar hakkında da mer'idir. Gaip oaln bir malı bulan kimse sahibine haber vermeğe, mâliki bilmiyorsa zabıta memurlarından birine haber vermeğe veya keyfiyeti münasip bir şekilde ilân etmeğe, ve hâdisenin icabettirdiği bütün aramaları yapmağa mecburdur.

Eğer bulunan malın kıymeti açıkça on frangı tecavüz ediyorsa zabıta memurlarmdan birine her halde haber vermek icabeder.

Meskûn bir evde veya umumî daire ve müesseselerde gaip olan bir malı bulan kimse onu ev sahibine veya müstecirine veya o yerleri muhafaza ve onlara nezaret eden kimselere vermeğe mecburdur.

b) Defineler: Keşiflerinden çok zaman evvel gömülmüş veya saklanmış oldukları ve artık mâliki bulunmadığı muhakkak görülen kıymetli şeyler define addolunur.

Kimsenin mülkü olmıyan mühim ve ilmî kıymeti haiz tabiî eşyayı nadire (curiosité naturelle), bulunduğu Kantonun mülkü olur.

Lûkota hakkındaki hükümler, su, rüzgâr, çığ veya diğer tabiî kuvvetler vasıtasiyle veya her hangi bir suretle başkasının eline geçen enkaz ve hayvanlar hakkında da mer'idir.

VAUD KANTONU

İsviçre Medenî Kanununun Vaud Kantonuna sureti tatbikini gösterir 30 Kasım 1910 tarihli kanunun 134 üncü maddesi işgal mevzuundan bahsetmektedir. Ancak, işgal bir iktisap şekli olduğundan menfaati umuma ait veya sahipsiz mallarm işgal tarikiyle iktisabı mevzuu İ. M. Kanununun 664, 658 ve 664 f 3 ahkâmına tâbidir.

Yeni arazi teşekkülü, Tat. K. M. 135: Sular tarafından getirilen toprak birikintileri ve aynı sebeple göl ve akar sularm kıyılarında husule gelen alluvyonlardan istifade hakkı bu ollüvyonların husule getirdiği arazi sahibine aittir; şu kadar ki zaruri geçit, su bendi ve rıhtım için lüzumlu olan sahayı bırakmağa mecburdur.

Madde 136 — Yine bir akar suyun bir kıyıdan diğer kıyıya tedrici bir şekilde çekilmesi neticesi husule gelen arazi, açıkta kalan kıyının maliki, kaybettiği arazi kısmını taleb etmeğe hakkı olmadan, alluvyondan istifade edebilir.

Madde 137 — Fevkalâde iktisabi müruru zaman : 1; İ. M. K. 662 nci maddesi gereğince iktisabî müruruzamana istinat ederek bir gayrimenkulün uhdesine tesçilini taleb eden kimsenin, Mezkûr gayrımenkulün veya büyük bir kısmının bulunduğu asliye mahkemesi reisliğine yazılı olarak müracaat etmesi icabeder.

Bu gayrımenkul üzerinde hak idda edenler mevcutsa reis müdahale ederek münasip bir müddet zarfında muhalefet edebilmeleri için keyfiyeti resmî gazetede veya mahkeme divanhanesinde ilân ettirir ve tesbit edilen müddet zarfında hiçbir itiraz vâki olmazsa tescil kararı verir.

İtiraz halinde İ. M. K. 662 inci maddesi gereğince taraflar arasındaki ihtilâf mahkemeye tevdi olunur.

Sahipsiz gayrımenkul ve menfaatı umuma ait mallar :

Madde — Menfaatı umuma ait mal olarak evvelâ :

I) Kanton ve Komün yolları ;

II) Bu kanunun mer'iyete girmesinden evvel muteber olarak teessüs eden hususî hukuk mevzuatına ait müktesep haklar mahfuz kalmak şartile, göller, sahiller, limanlar, akar sular ve bunların yatakları.

III) Aynı haklar mahfuz kalmak şartile ziraate elverişli olmayan arazi, kaya, çığ, yüksek dağların hemen hemen daimî şekilde kar ve buz tabakasile örtülü zirveleri ve çıkan kaynaklar.

IV) Hukuki mahiyetleri icabı hususi mülkiyete mevzu teşkil etmiyen teferruata ait şeyler, umumi kanunlarla bunlar üzerinde vazedilen hükümler mahfuz kalmak suretile, ziraate ait kanun (code rural), yollara ait kanun ve nizamat ile, göl ve akar sulardan istifadeye ait malların işletilmesi ve müştereken kullanılması hususları tanzim edilir.

Esasen tabii hadiseler neticesi sahipsiz araziler mütemadi şekilde kısmen veya tamamen ziraate elverişli olacak duruma geçmekte dir ve bunun aksine olarak ziraate elverişli arazi sahipsizlik vasfını iktisab etmektedir.

Bu gibi tebeddülât arazi kaymaları ' hareketi arz ' su baskını buz tabakalarının kayması vesaire gibi bir takım tabii hadiselerle vakî ol-

makta bu tebeddülâtın hududunu ve ne zaman vuku bulacağını tayın müşkülât arzetmekte ve hattâ imkânsız bulunmaktadır.

Madde 36 — Yollar ve geçitler : Kanton ve komün yolları nehir veya göl kenarlarındaki yayalara mahsus dar sahil geçitleri (chemin de halage) ve umuma ait geçitler üzerindeki irtifak hakları ancak hususî kanunlara mevzu teşkil etmektedir.

Çöküntü yıkılma neticesi husule gelen arazi hakkındaki hükümler İ. M. Kanununda yer almış bulunduğundan vaud kantonun da tatbikata ait ayrıca hüküm vaz edilmişdir.

Madde 45— sular göl: ,nehir ırmak ve akar sular ve umumiyetle menfaati umuma ait mallar meyanına giren sular kendi bünyelerine uygun Kanun ve nizamlara tabidirler. suların akması hakkındaki hükümlere de vaud kantonu tatbikat kanunun 46 nci maddesinde tesadüf edilmektedir .

Vaud kantonu tatbikat kanunun 56 nci maddesi hükmüne binaen aşağıda tavsif edilen sular âmme sularından maduttur:

I) Kanton arazisini sınırlayan veya bu araziden geçen bütün sular;

II) Bulundukları arazinin kaynağından fışkırarak kanton arazisinden geçen akar sular.

Kanton haricinden elde edilen ve kendi arazilerine bunları celbetme hakkına mâlik olanlar veya sahibi tarafından kendi arazisi haricine çıkarılan sular veya memba üzerinde İ. M. 704 ve 780 inci maddeleri gereğinre hak iktisab edenlerin ancak bunları kullanma ve bunlardan istifâde haklarından vazgeçmeleri üzerine âmme hukuku sahasına yani menfaâtı umuma ait sular meyanına dahil olabilir.

Madde 57 — Gayrimenkulü menfaati umuma ait bir akar suya hemhudut olan mâlik, arazisini sulamak için bu sudan istifade edebilir.

VALAİS KANTONU

İ. M. Kanunun sureti tatbikini gösterir 15 mayıs 1912 tarihli Tatbikat Kanunu. valais kantonu büyük Meclisi.

Akar suların kıyılarındaki dar yollar (chemin de halage) :

Madde 118 — Bir akar suyun her iki kıyısındaki arazi sahipleri umumun isifadesi ve bent işlerine taallûk eden çalışmalar için birer geçit tahsis etmeğe mecburdurlar.

Madde 217—Sahipsiz şeyler: Balık avı ve avcılık hakkında âmme hukukuna ait hükümler' topraktan elde edilen mevat ve malzemenin iktisabı vesaire hakkında'se sahipsiz şeylerin işgaline ait İ. M. Kanunun 664 ve 719 uncu maddeleri tatbik edilmektedir.

Madde 218 — Arı oğulu (essaims d'abeilles) sadece başkasının arazisine girmekle sahipsiz şey haline gelmez, oğulun mâliki başkasının arazisinde de takip etmek hakkını haizdir; fakat girilen arazi sahibinin bu yüzden düçar olableceği zararı tazmin ve telâfi etmeğe mecburdur.

Her halde iki günlük müddet yeçtikten sonra kaçan oğulun mâliki, bunların bulunduğu arazi sahibinin muhalefeti halinde, aramak, almak için ancak zabıtanın müsaadesiyle girebilir.

Başkasına ait dolu bir koğana iltica eden arı oğulu tazminata mahal kalmaksızın koğan sahibine intikal eder. İ. M. K. M. 725, f. 2.

Antika eşya ve sairenin keşfi :

Fevkalâde ilmî kıymeti haiz tabiî eşyayı nadire ve kimseye ait olmadığı anlaşılan antika eşya bulunduğu Kantonun malı olur. İ. M. K. M. 724.

Bu gibi şeyleri bulanlar, keşfin bulunduğu mahallin Komün Reisini keyfiyetten haberdar etmekle mükelleftirler. İçinde bu gibi eşya bulunan arz sahibi de aynı mükellefiyete tâbidir. Komün Reisi muhafazaya müteda'ir icabeden tedbirleri almakla beraber, Kanton Meclisini keşif hakkında resmen haberdar eder.

Meclis lüzumlu tedbirleri alarak bulunan şeyleri Kanton'un Arkeoloji müzesine veya aynı Kantonun diğer ilim müessesesine tevdi eder.

Menfaati umuma ait malların müştereken kullanılması : Mad. 120

Yollar, meydanlar, akar su ve nehir yatakları gibi menfaati umuma ait malların (âmme emlâkinin müştereken kullanılması kantonal âmme hukuku gereğince, Kanton ve Komünler tarafından vaz'edilen hüküm ve şekillere göre tanzim edilmektedir.

386

FRİBOURG KANTONC

İ. M. Kanunun Fribourg Kantonuna sureti tatbikini gösterir 1911 tarihli tatbikat kanunu.

Madde 202 — Bir göl, nehir, veya ırmağın allüvyon, arazi kayması ve suların mecra ve seviyelerinin değişmesi neticesi husule getirdiği ziraate elverişli arazin kıyılarındaki arazi sahiplerine tahsis edilir. Tedricî bir şekilde bir sahilden diğer sahile çekilen nehir suları, ırmak ve sellerin bıraktığı birikintiler (allüvyon) hakkında da vaziyet aynıdır.

Her iki halde de kıyıların mâlikleri, yayalar için geçit ve bent ve rıhtımların inşası için lüzumlu bir sahayı bırakmağa mecburdurlar. İ. M. K. M. 659.

Madde 203 — Menfaatı umuma ait sular tarafından husule gelen ada ve adacık ve toprak yığıntı ve dolmaları imtiyaza verilmedikçe Devlete aittir. İ. M. K. M. 659.

Madde, 204 — Bir nehir, ırmak veya selin yatağını değiştirmesi halinde, arazileri bu suretle işgal olunanların her biri karşılık olarak mezkûr akar suyun yatak değiştirmek suretile bıraktığı arazi vüs'atında terkedilen yatağa malik olur.

Fevkalâde müruru zaman :

Madde 205 — Müseccel olmayan bir gayrımenkulü elinde bulunduran kimseyi maliki sıfatile uhdesine tescilini taleb ediyorsa mevzuubahis gayrı menkulün tamamının veya büyük bir kısmının bulunduğu sulh mahkemesine yazılı olarak müracaat etmesi icabeder.

Tapu siciline göre gayrımenkulü uhdesinde bulunduran şahsın, malik sıfatile bir kaydı bulunmadığı, ölmüş veya gaipliğine karar verilmiş olduğu takdirde, sulh hâkimi bu gayrımenkul üzerinde hak iddia edenlerin müdahele edebilmeleri için resmî gazetede tesçil talebini ilân etmekle, altı ay zarfında hiçbir itiraz vuku bulmamış veya selâhiyetli hâkim tarafından itiraz ref edilmişse gayrımenkulün tapuya tesçili hakkında karar verir.

Sahipsiz şeyler ve âmme emlâki :

Madde 206 — Kaybolan eşya ve detineler müstesna olmak üzere, sahipsiz şeyler Devlete veya bu gibi şeyleri işgal etmek hakkı tanınanlara aittir. Sahipsiz mal olarak tesçil edilen gayrımenkuller Devletin mülkü olur. İ. M. K. M. 664.

Madde 207 — Yollar, meydanlar, akar sular, nehir, ırmak ve yataklar gibi âmme emlâkinin müştereken kullanılması ve işletilmesi hususî kanunlara mevzu teşkil edier.

Madde 312 — Sulh hakimi, lûkata hakkındaki vesaiki ve malûmatı kabul etmeğe ve satışa izin vermeğe salâhiyetlidir.

Madde 313 — Maliki veya diğer bir şahıs tarafından bir kıymeti haiz tarihten evvelki tabiî eşyayı nadire Devletin malı olur ve Kantonal müzenin koleksyonları meyanına ithal edilir.

Bu tabiî eşyayı nadirelerin (curiosite naturelle) kolayca nakilleri kabil değilse arz sahibi bunları oldukları yerlerde muhafaza etmekle mükellef olup kantonal müze lehine tesis edilen bir âmme hukuku irtifakı olarak tapuya tesçil edilirler.

Madde 314 — âmme hukukuna ait müessese ve korporasyonlar, Kanton Meclisinin müsaadesi olmadan, artistik, tarihi, ve ilmi mahiyet arzeden şeyleri ferağ edemezler, müsaade alınmadan ferağ edildiği takdirde batıldır. Bu suretle ferağ edilen mallar ödenmiş olan kıymet karşılıkları geri verilmek suretile iadeye tâbidir. Bu gibi hallerde müddeiumumilik cezaî takibat yapılması için resen veya talep vukuunda harekete geçer ve batıl olarak yapılan ferağlar hakkında tahkikat açar.

Madde 345 — Tapu sicline ait hüküm. Komünal ve kantonal yollar ve hususî mülkiyete mevzu teşkil etmiyen gayrimenkuller müstesna olmak şartile âmmenin istifadesine tahsis edilen gayrımenkuller tapuya tesçil edilir.

NEUCHATEL KANTONU

22 mart 910 tarihli Tatbikat K.

İsviçre Medeni Kanununuda nizamlanan " sahipsiz şeylerin ihraz ve işgaline " dair hükümlerden ayrı olarak, tatbikat kanununun 96 ncı

maddesi mevcut olup başkaca hüküm vazedilmiyerek İ. M. Kanunun bu husustaki hükümleri ile iktifa edilmiştir.

İ. M. K. 724 üncü maddesi gereğince Kanton Meclisi, antika ve tabiî eşyayı nadirenin konulacağı müze ve diğer âmme müessesini tayin ve tesbit eder.

BERN KANTONU

22 mayıs 1911 tarihli Tatbikat kanunu "Bern Kantonu Büyük Meclisi"

Madde 76 — Yeni arazi teşekkülü, sahipsiz şeyler ve âmme emlâki :

1) Yeni arazi teşekkülü : allüvyon, arazi kayması, ve umuma ait suların irtifa, mecra, istikamet ve seviyelerinin değişmesi, dağlardaki buz tabakalarının kayması gibi ve diğer sebeplerle sahipsiz yerlerde teşekkül eden istifadeye elverişli arazi Devlete aittir.

Devlet bu gibi yerlere hemhudut olan arz sahiplerine veya akar suların muhafazası için bu yerleri tahsis edebilir.

Bir akar suyun muhafazasına kıyılarındaki fundalık ve ekilemez haldeki yerler elverişli değilse, icra meclisi bu yerlerin islahı ve akar suyun muhafazası için o araziyi tahsis edebilir.

11) Sahipsiz şeyler ve menfaati umuma ait mallar :

Madde 77 : Sahipsiz arazi : İcra Meclisinin müsaadesi olmaksızın hususî mülkyete mevzu teşkil edemez, müsaade verildiği takdirde tapuya tesçil edilir.

Meclisin Kararı üzerine hususî mülkiyet vasfı bulunmayan ve tesçil edilmiyen göller, ırmak, nehir, ve çaylar âmme emlâkinden maduttur. Suların devamlı şekilde yükselmesi neticesi nehrin suyla kaplanan sahiline yakın olan arazi o göl veya nehrin yatağının mütemmim cüzünü teşkil eder.

İşletilme ve kullanılma :

Madde 78 — Bilhassa göl, nehir, çay gibi umuma ait malların ve sahipsiz arazinin işletilme ve kullanılması Devletin nezaret ve murakabesi altında yapılır.

Bu işletilme ve kullanılma işi âmmenin menfaatini bilhassa bent inşası işlerini haleldar ederse İcra Meclisi bunu men' edebilir.

İcra Meclisi münhasıran su ve bent işleri ile iştigal eden şirket ve cemiyetlere, göl ve nehir yataklarının işletilmesi hususunda imtiyaz verebilir. Eğer bu işletme büyük ehhemmiyeti haiz ise bir ücret mukabili muayyen bir hakkın tanınmasını istiyebilir.

Diğer arazi ve bataklıkların kurutulması ve suların ıslahı ve muhafazası hakkında 3 nisan 1857 tarihli bir kanun mevcuttur.

Âmme emlâki meyanına giren sular :

Mülkiyet ve irtifak rakları : "Flottage et navigation" (madde 1)

Göl veya nehir gibi sular üzerinde nakil veya seyri sefer (odun kereste gibi eşyaların nakli dakil) için istifade edilen sular âmme emlâki meyanına grer. Bu gbi nakil için istifade edilebilecek sular tesbit ve bunlara mütedair inzibata taallûk eden emirnameler vaz'edilir.

Tetkik mevzuumuz olan kantonlarda

Âmme emlâki mefhumu :

Muhtelif Kantonlarda ayrı ayrı tatbik edilen kanun ve hükümlerin ve medenî hukuk kaidelerinin birleştirilmesi, Devlet âmme emlâkinin ve rejimlerinin tasnifi işini büsbütün güçleştirmiştir.

Hem Vaud Kantonunda hem de İsviçre Medeni kanununda âmme emlâkinin bir tek mefhum altında toplanıp toplanmadığı ve bu hususta federal ve kantonak hukukun tatbik şekli üzerinde incelemeler yapıldığı takdirde, İ. M. K. ndaki âmme emlâki mefhumunun federal Mahkeme içtihatlarına gört tetkiki iktiza eder.

Âmme emlâki tâbiri evvelce maddelerde zikrettiğimiz gibi İ. M. K. 664 ve 796 ncı maddelerinde tarif edilmiştir.

Kanton hukuk ve mevzuatı âmme emlâkinin tetkinini hususiye hukuku kaidelerine tâbi kılabilir, hattâ ref, edebilir.

İ. M. Kanunun 664 ve 796 ncı maddeleri âmme emlâki mefhumunu tam mânasile tebarüz ettirememektedir. 664 üncü maddenin son fıkrası

âmme emlâkini " menfaatı umuma ait mallar ", yollar, meydanlar, akar sular ve nehir yatakları olarak göstermekte olup bu tasnif umuma ait mal mefhumunu tebarüz ettirmeğe kâfi değildir, Almanca metnin ışığı altında 664 ve 796 ncı maddelerin manaları tetkik edilirse bu maddelerdeki âmme emlâki ve dolayısiyle âmme hukuku sahasına giren gayrimenkuller hakikatte Almanca metnin "Öffentliche sohen ve öffentliche grund und boden " kelimelerinden anlamıştır ki geniş mânada âmme emlâki, devletin mallarının mecmuunu teşkil eder.

Devletin hususî emlâki ancak malî yönden varidat getirecek ihtiyaçları karşılar ki bunlar o Devletin malî patrimuanını teşkil eder.

Devlete ait senedat, kira karşılığı verilebilen gayrimenkuller, üzüm bağları, ormanlar ve diğer gelir getiren emval bu guruba dahildir.

Dar mânada âmme emlakine gelince, bunlar ikiye ayrılır, idareye yarayanlar ve âmme hizmetine tahsis edilenler; meselâ mezarlıklar, mektepler, şehir otelleri ve diğer idareye ait gayrimenkuller diğerleri ise bütün bir kollektivitenin kullanma ve istifadelerine arzedilen yani herkesin ücret karşılığı olmadan ferden istifade edebileceği, akar sular, göller ziraate elverişli olmayan yerler.

Ziraate elverişli olmayan yerler meyanında kayalara yüksek dağların daimi şekilde kar ve buz tabakaları ile kaplı tepelerine sahipsiz mal denilmesi bunların hakikatte sahipsiz olmasından değil, hususî mülkiyete mevzu teşkil etmeyişlerindendir.

Germen Doktrini ise Devletin mallarını üçe taksim etmiştir : bunlardan biri malî mamelek (patrimoine fiscal) yani gelir aetiren emval, diğeri idari mamelekı üçüncüsü de âmmenin istifadesine tahsis edilen emlâktir.

Halbuki Fransız Doktrini iki kategori mallar babul eder, Devletin âmme ve hususî emlâki.

İsviçre Medeni Kanununun 664 üncü maddesinin iki ve üçüncü fıkrasında bahsi geçen mallar meyanına madenleri de ilâve etmek icab eder.

Federal Mahkemenin bir Kararına göre, toprağın içinde bulunan istifadeye elverişli maden ve fosiller sahipsiz eşyadan maduttur.

391

Sahipsiz şeyler hakkında İ. M. K. 664 üncü maddesinin ikinci fıkrasının manasına gelince, halen Kantonlar umumî olarak umuma ait suların ve sahipsiz şeylerin âmme veya hususî emlâk arasına gireceğini tayin etmek serbestisine maliktir. Fertlerin sahipsiz şeyler ve menfaati umuma ait sular üzerinde mülkiyet ve diğer ayni haklar tesis edebilmeleri hususu Kantonların salâhiyetine bırakılmıştır.

Federal Mahkeme 10 şubat 1938 tarihli bir kararında, kantonal mevzuat mahfuz kalmak şartile, menfaati umuma ait suların hususî mülkiyete mevzu teşkil edebileceğinden bahsetmektedir.

Mahiyet itibarile hususiye hukuku sahasına dahil ayni hak, rehin ve irtifak hakkı, bir âmme emlâki üzerinde tesis edilebileceği evvelce izah edilmişti. Bu duruma göre İ. M. Kanunun 664 uncu maddesi ile Vaud Kantonu Tatbikat Kanunun 138 inci maddesi arasında âmme emlâki mefhumunun izahı bakımından bir tenakuz mevcut değildir. Kantonal hukuk federal mevzuatın bir norm'unu burada itmam ve tavzih etmektedir.

Yeraltı suları :

12 mayıs 1948 tarihli kantonal âmme emlâkine ait yeraltı sularının işletilme ve işgali hakkindaki kanun hükümlerine göre dakikada vasati üç yüz litreden daha yüksek bir hacimde su veren yeraltı suları ve birikintileri kantonnun âmme emlâki meyanına girer.

Mütemmim cüzü ve teferruat :

Yollara ait 5 eylûl 1933 tarihli kanunun 52 nci maddesinde, köprü, köprücük ve su bendi, yolların mütemmim cüz'üdür denilmektedir.

Halen Vaud Kantonunda hususî eşhasa ait yol mevcuttur. Bunlar : Le boulevard de brancy et le chemin de Montbenon" dur.

Federal Mahkeme İçtihâtları

Kantonlar, göller, akar sular, ve ziraate elverişli olmıyan arazilerin müştereken kullanılması ve işletilmesi için kende bünyelerine uygun gelen kanunları vaz'etmişlerdir.

Federal Mahkeme, içtihatlarında ve tatbikatta âmme ve hususiye hukukunu birbirinden tefrik hususunda iki noktai nazar ileri sürmektedir: Âmme emlâki ve sahipsiz mallar mevzuunda Devletin bâzı ahvalde hâkimiyet ve bâzı ahvalde de mülkiyet hakkını kullandığını kabul etmektedir. Komşuluk mevzuunda Federal Mahkeme Devletin hâkimiyet hakkını (pouvoir de souveraineté) kullandığını kabul ederek bir menafati umuma ait suyun kullanılış şeklinde ve bir kanalın kıyısında yerleştirilen umuma ait banyonun büyütülmesine itiraz eden bu yere hem hudut olan arz sahibinin mülkiyet hakkı haleldar olduğundan bahisle açtığı dâvada, Federal Mahkeme İsviçre Medenî Kanununun maddelerinin burada tatbiik edilemiyeceğini tebarüz ettirmiştir.

Yine bir gayrımenkulü, menfaatı umuma ait bir yolun kenarında bulunan bir şahıs, vesaiti nakliyenin bıraktığı tozlara gayrımenkulünün maruz kalması üzerine, İsviçre Medenî Kanununun hükümlerinin hâdiseye tatbikini istiyememektedir, çünkü yolların müştereken âmmeye tahsis edilip kullanılması Devletin kâkimiyet hakkının bir neticesidir.

Yine bir yol Kıvrıntısının düzeltilmesi neticesi, geçen nakil vasıtalarının evine su ve çamur sıçrattığından bahisle yol kenarında bulunan bir gayrımenkul sahibinin açtığı tazminat davasında, Federal Mahkemenin bu mülk sahibi tarafından taleb edilen tazminatı kabul ettiği, bu zarar ziyan yolun yapılış tarzından ileri gelip bu faaliyet Devletin mülkiyet hakkına dahil bulunduğu (droit de proprietè), fakat yolun kullanılmasından müteveliit husule gelecek mahzurlar hakkındaki tazminat talebini, Devletin hâkimiyet hakkı sahasına girdiğinden, reddetmiştir.

Yine Devletin Cezai bakımdan mes'uliyeti mes'elesinde: Vonnez, Rocerdon, Courvoisier v. s. isimlerindeki şahısların Cenevre kantonuna karşı açtıkları davaya ait 28 mart 1949 tarihli kararında, Cenevre Kanton Meclisi umuma ait bir yol üzerinde otomobil tecrübesi yapılmasına musade ederek bu yolun nihayetine açıkca görülebilecek şekilde "-Tecrübelere dikkat ediniz" şeklinde ihtar mahiyetinde bir bandrol koymuştur. Tecrübeler sırasında tecrübe edilen arabanın bir yolcusu bu deneme sahasına giren bir kamyonla çarpışması neticesi yaralanmıştır, mutazarrır bu cezai kusurdan dolayı Devlet aleyhine zarar ziyan

dâvası açmış ve sebep olarak ta kantonal otoritenin tecrübe sahasına dahil olan yolu bu şekilde ihtar mahiyetinde bandrol asmıyarak tamamile kapatması icab eder denilmiştir.

Federal Mahkeme bu davada talebin yerinde olmadığı kararını vermiştir; çünki hadisede hususiye hukukunu alâkadar eden ve medenî hukuk hükümlerinin tatbikini icap ettiren bir dâva mevzuubahs olmayıp Devlet hâkimiyet hakkına müsteniden hareket etmiştir ve kendisine hukuken müsavi bulunan bir şahsın yapacağı gibi bu şahıslarla karşılıklı olarak münasebete girmiş değildir.

Yalnızı bu gibi vaziyetlerde, Devletin ne zaman mülkiyet ve ne zaman hâkimiyet hakkına istinaden hareket edeceği meselesini ve hududunu tayin işi biraz nezaket arzetmektedir.

Profesör "François Guisan" âmme emlâki ve komşuluk hukuku (Le domaine pubbic et le droit du voisinage) isimli eserisde Federal Mahkemenin bu yöndeki içtihadından bahsederek bu hususta pratik bir kriterin ortaya konmadığını ve Devletin bâzı durumlarda hâkimiyet ve bâzı hallerde mülkiyet hakkını kullandığını zikretmektedir.

Her halde bu mesele Federal Mahkemenin bu gibi dâvalar hakkında mütaaddit karar ve içtihatlarından sonra aydınlanacaktır.

Ziraate elverişli olmıyan yerler :

1912 den evvel Komünleri kaya, dağların daimi şekilde buzla kaplı kısmları, çığların kapladığı sahalar gibi gayrımenkullere sahipti, çünki ziraate elverişli olmayan yerlerin kadastrosu yapılmıştı. Bu gün ise ziraate elverişli olmayan yerler kısmen kantonal âmme emlâki meyanına girmekte ve fetlere sarp dağ ve kayaların buzla örtülü sahaları üzerinde haklar bahşetmek komünlerin selâhiyeti dahilinde bulunmaktadır.

AKAR SULAR : Akar sular, limanlar, tabii plâjlar dağlardaki ufak göller müstesna olmak üzere bu gayrımenkuller kantonal âmme emlâki meyanına girmektedir. 1904 tarihli Vaud Kanununun 1 inci maddesi umuma ait rulardan istifade hakkının Devlete ait olduğunu tebarüz ettirmektedir. Bunlardan Bretaye, Lioson, Chavonnes ve Lac

Noir göllerinin durumları hususiyet arzeder. Bu göller komünlere mahsus bölmede "Ollon Komünlerine" ait olmak üzere tapuya tescil edilmişlerdir. Bunlardan maada göller 1821 tarihli Vaud Kantonu kanunu madenisinden, beri âmme emlâki meyanına girmektedir. Bu sebeple bunların kadastroları yapılmasına lüzum yoktur.

Evvelce komünal âmme emlâki mevcut değildi, menfaati umuma ait mallar sadece kantona raci idi. Mevzuubahis dağ gölleri komünal âmme hukuku rahasına ait emlâk meyanına girmektedir.

Yollar : Vaud Kantonunda yollar tapuya tesçil edilmemiştir. Kantonal âmme emlâki kantonal yol ve geçitlerinden, komünal âmme emlâki de komün yollarından ibarettir.

Evvelce yollar üçe taksim edilmekte idi, Devlet birinci ve ikinci sınıf, komünler de üçüncü sınıf yolları muhafaza etmekle mükellef ti. Bu durum 1888 senesine kadar devam etmiştir; komünal ve kantonal yollar şeklinde ikiye ayrılma 26 kasım 1888 tarihli yollara ait bir kanunla husule gelmiştir.

Âmme emlâkinin ferağ ve tescil olunamaması prensibi

Hali hazır durumu : Yukarda izah edildiği gibi, İsviçre Medeni Kanunu göller, akar sular, ziraate elverişli olmayan araziler üzerinde aynî bir hak tesisini kabul eder, durumun tanzimi işi Kantonlara aittir.

4 aralık 1947 tarihli kantonal âmme hukukuna ait kollektiviteler üzerinde federal hukuk tarafından vazedilen alacak üzerine icra takibini men'eden bir tek hüküm mevcuttur.

Umumiyetle âmme emlâkinin ferağ ve tesçil olunamaması keyfiyeti birbirine bağlı ise de hakikatte bu şekilde gözükmesi için hiçbir sebeb yoktur. Bir Kanton veya tamamen veya mahdut bir aynî hak şeklinde " meselâ üst hakkı " kabul edebilir.

Vaud Kantonu arazisi üzerinde bulunan bir çok kulübeler üst hakkı (dro't de superficie) gereğince 50 - 90 sene müddetle daimî ve aynî ve aynî bir üst hakkı olarak tesçil edilmiştir.

Böyle bir hak Vaud Kastonu tarafından ziraate elverişli olmayan arazi üzerinde meselâ "Diablerets" kulübesinin inşası için Diablerets cemiyetine verilmiştir.

Chatelard - Montreux komününde "Club alpin Suisse" in Montreux kısmına aynı üst hakkı gereğince pleiniaz'ın kayaçıları için kulübe inşasına müsaade edilmiştir. Pierredard kulübesi gibi ziraate elverişli olmayan yerlerde muvakkaten inşa edilenler, âmme emlâkinin ferağ ve tescil olunamaması prensibini haleldar etmemektedir.

Nihayet aynı Kantonda nehir yatakları, tabii plâjlar (Kum ve çakılla kaplı sahiller) üzerinde üst hakkı tesisinin kabul edildiği görülür ki bu üst hakkı gereğince Montreux köfezinde bir çayevi (tea-room) inşa edilmşitir.

Hakikatte göl sahil tabiî plaj ve nehir yatakları pratik bir şekilde fertlere veya şirketlere, "sahillerden kum ve çakıl taşı toplama imtiyazı şekilde ferağ edilmekte hattâ satılmaktadır. "acte de vente et de concession de grêe". Bu vaziyee gtöre tatbikatta âme emlâki ferğ edilebilmektedir ki netice itibariyle, kabili ferağ olmamak prensibi mutlak olan karakterini kaybetmiştir, fakat bu prensibin terk edilmesi de icap etmez

Umuma ait bir yer üzerinde bilhassa ziraate elverişli olmâyan mıntakalarda bu gibi aynî hakların tahmili bu yerlerin malikine bir zarar iras etmediği gibi, Devletin hâkimiyet hakkına da tecavüz edilmiş sayılmaz. Ziraate elverişli olmâyan bir arazi üzerinde dağcı ve kayakçıların kar fırtınalarında sığınabilmeleri için mezkûr üst hakkı gereğince inşa edilen kulübeler bunların menfaatinedir.

Prensip olarak Vaud hukukunda bir mal hem hususi eşhasa ait, hem de âmma hukuku sahasına dahil olamaz,.

Göller, çakıl ve kumluklu sahiller, limanlar, akar sular ve yatakları âmme emlâki meyanında olan bilhassa göl ve akar sulardan istifadeye ait 5 eylûl 1944 sayılı Kanunla kantonal âmme hukuku sahasına ait malların işgaline ve işletilmesine mütedair 12 mayıs 1948 tarihli bir kanun mevcuttur.

396

ÇİFTÇİ MALLARININ KORUNMASI HAKKINDAKİ KANUNUN SULH HÂKİMLERİNİ İLGİLENDİRİR HÜKÜMLERİ ÜZERİNDE BİR İNCELEME

Yazan: Hamdi ÖZGÜÇ
Bozcaada Hâkimi

PLÂN:

1 — Koruma Meclisi kararlarına karşı sulh hâkimine yapılacak itirazlar
2 — İtiraz mercii, itirazın şekil ve şartları
3 — Husumet tevcihi
4 — İtirazın tetkiki
5 — Sulh hâkiminin tetkik edeceği itirazlar

Yazımızda 4081 sayılı Çiftçi Mallarının Korunması hakkındaki kanunun sulh hâkimlerini ilgilendiren hükümlerini ele alarak tatbikat cihetinden bunları incelemeğe çalıştık.

1 — Koruma ve İhtiyar Meclisi kararlarına karşı sulh hâkimine yapılacak itirazlar:

4081 sayılı Çiftçi Mallarının Korunması rakkındaki kanunun 7 nci maddesinin V inci bendine göre Koruma ve İhtiyar Meclisinin, çiftçi mallarını koruma bakımından vazife ve salâhiyetlerinden biri de elli liraya kadar olan zarar ve ziyan işlerine bakmaktır. Mezkûr Kanunun 26 ncı maddesi bu kararlara karşı alâkalılarına itiraz hakkı tanımıştır. "Tazminat talebinin reddine ve yirmi liraya kadar olan kararlara karşı beş gün içinde sulh hâkimine itiraz edilebilir" demektedir. Yirmi liradan yukarı olan tazmin kararları için de bu tanınmıştır.

Koruma ve İhtiyar Meclisi kararlarına karşı kimler itiraz elebilecektir ? Maddenin sarahatına göre gerek tazminat talebinde bulunup da bu talebi Meclisçe rededilenler ve gerekse aleyhine Meclisçe tazminat itasına karar verilen şahıslar bu hakkı haizdir.

2 — **İtiraz mercii, itirazın şekil ve şartları:**

Çiftçi Mallarının Korunması hakkındaki kanunun 26 ncı maddesinde belirtildiği üzere itiraz mercinin sulh hâkimleri olduğu hususunda tereddüt edilemez. Ancak itiraz sulh hukuk mu yoksa sulh ceza sıfatiyle mi tetkik olunacaktır? Nitekim belediyelerce verilen para cezalarına karşı yapılan itirazlarda sulh ceza hâkimleri vazifelidir. Çiftçi mallarına taallûk eden itirazlarda da bu husus akla gelebilir. Ancak tazminat itasına dair olan karara karşı itiraz edildiği nazarı itibara alınırsa bu hususta hâsıl olacak tereddüt zail olur. Zira tazmin kararı hukukidir. Buna karşı yapılacak itiraz üzerine de meselenin sulh hukuk sıfatiyle tetkiki iktiza eder. Sulh ceza sıfatiyle ittihaz olunacak bir karar yolsuz olur. Yüksek Adliye Vekâletinin 21/1/1942 tarih ve 240/58 sayılı tamimlerinde de (Çiftçi Mallarının Korunması hakkındaki 4081 numaralı kanunun 26 ncı maddesinde, yapılan maddî bir zararın tazmini bahis mevzuu olduğundan, koruma ve ihtiyar meclislerinin Köy Kanunundaki usullere göre verecekleri kararlara beş gün içinde yapılacak itirazın sulh hukuk mahkemelerinde tetkik edilmesi icabedeceği mütalâaten bildirilir) denmekle bu müşkül halledilmiştir.

İtirazlar doğrudan mahkemeye veya Koruma ve İhtiyar Meclislerine yapılacaktır. Meclisler de itiraz evrakını derhal salâhiyetli mahkemeye göndereceklerdir.

Doğrudan mahkemeye yapılacak itirazların dilekçe vermek suretiyle olması lâzımdır. Bu hususta sarahat bulunmakla beraber umumî hükümler dairesinde zabıt varakası tanzim edilmek suretiyle de yapılabileceği düşünülmektedir.

4081 sayılı kanun itiraz için bâzı şartlar aramaktadır. 26 ncı maddesinin tetkikından anlaşılacağı üzere yirmi liraya kadar olan kararlara karşı itiraz vukuunda, muteriz zararı yapan kimse olduğu takdirde tazminine karar verilen parayı koruma sandığına depo etmek mecburiyetindedir. Demekki bu kabil itirazlarda önce paranın depo edilip edilmediği araştırılacaktır. Müddeti olan beş gün içinde bu şart yerine getirilmemişse itiraz esastan tetkik olunamayacaktır. Buna mukabil Kanun: tazminat

talebinin reddine dair Koruma Meclisince verilen kararlara karşı itiraz edildiğinden böyle bir şart aramaktadır.

Yirmi liradan yukarı olan tazmin kararlarına gelince; bu takdirde depo şartı istenmektedir. Halbuki sadece itiraz hakkını kullanmış olmak için yapılan müracaatları önlemek be ihtiyati tedbir kararlarında olduğu gibi karşı tarafın muhtemel zarar ziyanına karşılık olmak üzere cüz'i bir miktarda da olsa teminat kabilinde böyle bir şartı bunlarda da aramak daka uygun olurdu. Hiç olmazsa itirazın reddi kararları harca tâbi olma lıydı.

İtiraz hakkında Kanun ayrıca müddet şartı da koymuştur. Gerek tazminat talebinin reddine; gerekse yirmi lira ve daha yukarı olan tazmin kararlarına karşı beş gün içinde sulh hâkimine itiraz edilebilir. Bu müddet kanaatımızca sukutu rak müddetidir. Hâkim tarafından re'sen müddet kanaatımızca sukutu rak müddetidir. Hâkim tarafınran re(sen nazarı itibara alınmalıdır. Taraflarca dermeyan edilmesi şart değildir.

35 inci maddeye göre " bu Kanun hükümlerine tevfikan yapılacak müracaat ve her türlü tetkik ve muamelelerden hiç bir resim ve harc alınamaz". Duruşma icrasına tâbi hallerde de tarafların celbi için, tebliğat masrafı dahi alınmaması Kanunun ruhuna uygun olur.

3 — Husumet tevcihi :

Koruma ve İhtiyar Meclisince verilen kararlara karşı sulh hâkimine yapılacak itirazlarda husumet kime tevcih edilecektir? Yahut hasım göstermeden itirazda bulunmak kabil midir?

Tatbikatta ekseriya şehir ve kasabalarda Çiftçi Malları Koruma Meclisi reisi, köylerde de muhtarlar muterizünaleyh olarak gösterilmektedir. Yahut da bunlara birlikte zarara maruz kalan şahsa husumet tevcih edilmektedir. Ortada bir Meclis kararı ile bir zarara mâruz kalan şahıs ve bir de Meclisçe aleyhine tazmin kararı verilen şahıs verdır. İttihaz olunan kararın usûl ve Kanuna uygun olup olmadığı tetkik edilecektir. Bunun için Meclis reisini hasım mevkiine almak ihtiyaca ve hukuk mantığına uygun düşmez. 4081 Sayılı Kanunda buna dair bir hü-

küm de mevcut değildir. Nasıl ki mahkeme kararlarına karşı hüküm veren hâkim hasım gösterilerek temyiz yoluna müracaat edilemiyorsa Koruma ve İrtiyar Meclisi karalarına karşı vâkı itirazlarda da Meclis reisi hasım olamaz. Zarar görenle aleyhine tezmin kararı verilen şahsın iki tarafı teşkil etmesi icabeder. Yani Koruma ve İhtiyar Meclisi reisine husumet teveccüh etmez. Temyiz Mahkemesi 7 inci Hukuk Dairesinin 26/1/1953 tarih ve 5953/588 sayılı içtihadiyle de bu durum takarrür etmiş. (Çiftçi Mallarını Koruma Meclisi kararına binaen yapılan işlemlerde husumet meclise veya meclis reisine teveccüh etmez. Karar kimin lehine ittihaz edilmişse husumet ona tevcih edilmey lazımdır) denmiş tir.

Meclis reisinin hasım gösterilmesi ihtiyaca da uygun düşmüş. Bu kabil muamlelerin fazlaca yapıldığı yerlerde melis reisinin daimi olarak mahkemeden ayrılamamarı mahzuru ortaya çıkar.

İzah edildiği üzere itirzın hasım muvacehesinde tetkiki icabettiği ve kimin lehine tazmin kararı verilmişse husumetin de ona tevcih edilmesi lâzımgeldiği neticesine varıyoruz.

4 — İtirazın tetkiki :

Sulh hâkimi tetkikini iki şekilde yapacaktır. İtiraz mevzuunun yirmi liradan az veya ziyade olmasına göre bu cihet değişmektedir. Tazminat talebinin meclisçe reddine veya yirmi liraya kadar olan kararlara karşı itiraz vukuunda mahkeme evrakı üzerine tetkikat yapacaktır. Bu takdirde tarafların istimama ve duruşma icrasına lüzum yoktur. Ancak maddî hata vukuunda yahut sahtelik iddiası halinde mahkeme lüzum görürse duruşma yapabilecektir. Yirmi liradan yukarı olan tazmin kararlarına karşı itiraz halinde ise tetkikat umumî hükümler dairesinde yapılır denmekle duruşma icrası şart koşulmuştur. Bu takdirde Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun hükümlerini aynen tatbik etmek icabeder. Nitekim Temyiz Mahkemesi 3 üncü Hukuk Dairesinin 28/4/1954 tarih ve 4490/3084 sayılı içtihadında da (4081 numaralı Çiftçi Mallarının Korunması hakkındaki kanunun 26 ncı maddesinin 3 üncü fıkrasında

400

itirazın umumî hükümler dairesinde tetkik edileceği kaidesi kabul olunmuştur. Bu itibarla itirazın usulü dairesinde muhakeme yapılarak ve teşkili tarafeyn edilerek tetkiki gerekli iken..) denmektedir. Yirmi liradan yukarı olan tazmin kararlarına karşı yapılan itirazlarda evrak üzerinde tetkikat icrasını yolsuz bulmaktadır.

Yirmi liradan aşağı olan tazmin akrarları için duruşma yapılabilecek halleri kanun tahdit etmiştir. Ancak maddî hata vukuunda veya sahtelik iddiası halinde hâkime duruşma yapabilme imkânı verilmiştir. Halbuki bu iki halin dışında da duruşma icrasına ihtiyaç duyulmaktadır. İtiraz üzerine Koruma Reisliğinden evrak celbedildiğinde ekseriya bu teşkilâtın lâyıkiyle çalışamaması yahut elemanlarının kâfi bilgiye sahip olmamaları yüzünden işin esası anlaşılamamakta, lüzumlu muamelenin yapılmadığı; evrakının tanzim edilmediği görülmektedir. Bilhassa sadece keşif raporlarının gönderildiği müşahede olunmaktadır. Başkaca evrakı müsbite; zabıt varakaları, Koruma Meclisi kararları, bunların alâkalılarına tebliğ edildiğine dair ilmühaberler v. s. tanzim edilimemektedir. İtiraz halinde de işin esasını tetkik imkânı bulunamamaktadır. Böyle hallerde ancak duruşma icrası ile durum aydınlanabileceğinden yirmi liradan az olan tazmin kararlarına karşı yapılacak itirazlarda da tahdidî olmaksızın hâkime duruşma icrası salâhiyeti tanımak ihtiyaca uygun düşer.

Yirmi liradan yukarı olan ve mecburî olarak duruşma icrası icabeden itirazlarda bunun ne suretle tetkik edileceğine dair Yüksek Temyiz Markemesi 3 üncü Hukuk Dairesinin 16/3/1956 tarih ve 2325/1752 sayılı ilâmı gayet sarih ve öğretici olmakla bunu aynen örnek olarak vermekle iktifa ediyiruz.

(4081 sayılı Çiftçi Mallarının Korunması hakkındaki kanunun 26 ncı maddesinin 3 üncü fıkrasında (20) liradan yukarı olan tazminat kararına karşı alâkalılar tarafından itiraz vukuunda işbu itirazların umumî hükümler dairesinde tetkik edileceği açıkça gösterilmiştir. Bu itibarla tarafların usulen istimamından sonra muterizin inkârı halinde diğer taraftan delillerinin istenmesi veyahut çiftçi mallarını kourma heyetince sözü geçen maddenin birinci fıkrası uyarınca Köy Kanununda gösterilen usule

göre deliller toplanmışsa bu deliller üzerinde tetkikat icrası ve bunların mahkemeyi tatmin eylemesi halinde bu delilere göre bir karar verilmesi lâzımgelir. Hâdisede koruma heyetinden celbedilen evrak arasında yalnız bir keşif raporu mevcut olup başkaca toplanmış bir delil mevcut değildir. Bu cihetler ve muterizünbih kararın mesnetten ârî bir kabule dayandığı gözönünde tutularak umumî hükümler dairesinde muktezi tetkikat icra edilmeden ve muterizin hayvanlarının zarar yaptığına dair gerekli deliller toplanmadan yazılı şekilde koruma heyetinin kararına göre muterizin hayvanlarının zarar yaptığı anlaşıldığından bahsile yazılı şekilde itirazın reddine karar verilmesi yolsuz..)

5 — Sulh hâkiminin tetkik edeceği itirazlar:

Koruma Meclislerince verilen kararlardan hangilerine karşı Sulh hâkimine itiraz edilebilecektir?

4081 sayılı kanunun 26 ncı maddesinin mutlak sarahatına göre ancak tazminat talebinin reddine veya miktarı elli lirayı geçmiyen zararların azminine mütaallik kararlara karşı sulh hâkimine itiraz edilebilir. Tazminat kararları dışında koruma meclislerince müttehaz kararlar için sulh hâkimleri itirazı tetkike vazifeli değildir. Bilhassa para cezalarına karşı da mahkemelere itiraz vâki olmaktadır. Halbuki bunlar için itiraz mercii murakabe reyetidir. Yahut kararın mevzu ve mahiyetine göre Devlet Şûrasıdır. Bu rususta Temyiz Mahkemesince ittihaz edilmiş bâzı kararları misal olarak gösteriyoruz.

4. Hukuk Dairesinin 30/3/1945 tarih ve 97²/983 sayılı ilâmından:

(Koruma Meclisleri tarafından verilen kararlar aleyhine murakabe heyetine itiraz olunabileceği ve bu heyet tarafından verilen kararlar aleyhine kanun yollarına müracaat olunamıyacağı 4081 sayılı kanun icabından bulunmasına göre Koruma Meclisi kararından mutazarrır olanlar tarafından ikame olunan dâvaların rüyeti adalet mahkemesinin görevi dışında olduğunun düşünülmemesi yolsuz olmakla hükmün bozulmasına...)

402

3. Hukuk Dairesinin 1/7/1954 tarih ve 5690/4093 sayılı ilâmından:

Dâva : Keçilerini Seydi köyü hudutları dâhilinde otlatmakta iken muhtar olan dâvalı, köy hudutları içine girdiğinden bahsile hayvanları çevrilmiş ve bunlardan bir kısmının ziyana sebebiyet vermiş olduğundan bedelleri olan 380 liranın tarsili talebine dairdir. Mahallî mahkeme dâvayı esastan tetkik ederek karar ittihaz etmiştir. Bu hâdise münasebetiyle Yüksek Temyiz Mahkemesi şu içtihatta bulunmuştur :

(Dâvanın 4081 sayılı Çiftçi Mallarını Koruma Kanununun bahşettiği âmme kudretine istinaden tek taraflı yapılan bir tasarruftan mütevellit olup âmme hizmetinin işleyişi sırasında vâki bir zararın tazmini talebi ve rizmet kusuru isnadiyle idare aleyhine açılmış tam bir kaza dâvasından ibaret bulunduğu ve bu gibi idare hukuku sahasına giren ihtilâfların hallinin 3046 sayılı kanunun 23 üncü maddesi uyarınca Devlet Şûrasına ait bulunduğu gözönünde tutularak dâvanın vazifesizlik noktasından reddine karar verilmesi muktezi iken...)

Vazife cihetine dair Uyuşmazlık Mahkemesinin 24/9/1955 tarih ve 86/97 sayılı kararı da Temyiz Mahkemesi içtihatlarına uygun bulunmaktadır.

Köylerine ait hayvanatın komşu köy mer'asında husule getirdikleri zarardan dolayı bu komşu köy ihtiyar heyetince 4081 sayılı kanunun 31 inci maddesi gereğince kesilen para cezasının kaldırılması hakkında mahallî sulh hâkimliğinin vazifeli olmadığını belirtmek üzere (4081 sayılı kanunun 31 inci maddesi mucibince; ittihaz olunan ve kesinleşen kararlar aleyrine vâki itirazların tetkik mercii Devlet Şûrası olup..) demiştir.

4081 sayılı kanunun 26 ncı maddesinin son fıkrasına göre (Koruma ve ihtiyar meclislerinin itiraz olunmıyan kararları ile sulh hâkimlerinin itiraz üzerine verecekleri kararlar katî olup bunlar aleyhine hiç bir kanun yoluna başvurulamaz). Ancak Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 427 nci maddesi gereğince Cumhuriyet Başmüddeiumumisinin kanun nef'ine olarak temyiz salâhiyeti mevcuttur.

MİLLÎ KÜTÜPHANE-ANKARA 1946

403

YENİ ESERLER

Yazan : Kâzım DERELİ

Prof. Dr. Sulhi Dönmezer : Ceza Hukuku. Hususî Kısım.
İstanbul: 1957, Sulhi Garan Matbaası. Sahife: 404, Fiatı 1170 Kr.

İstanbul Üniversitesi Ceza Hukuku ve Ceza Usul Hukuku Profesörü Dr. Sulhi Dönmezer'in evvelce iki defa tabedilen "Ceza Hukuku" bu kere yeniden gözden geçirilmiş ve genişletilmiş olarak 3 üncü defa neşrolunmuştur.

Değerli eserin 3 üncü tab'ında, Suçlar mevzuunda son yıllarda meriyete giren kanunlarda husule gelen yeni değişiklikler ve Temyiz Mahkemesinin yeniden tesis ettiği mühim içihatlar nazara alınmıştır. Bu suretle evvelki tabılara nazaran 3 üncü tabıda tam bir inkişaf görülmektedir. Ayrıca son üç yıl içinde Temyiz Mahkemesinden çıkan bütün kararlar ve ceza hukukuna dair yayınlanan Türkçe ve Yabancı dildeki eser ve makalelerin gözden geçirilmesi suretiyle şahıslar ve mal aleyhinde işlenen cürümlere ait bütün yenilikler bu tabıda yer almış ise de diğer iki tabıdaki tasnif esası, fasıl ve bölüm taksimatı ve hattâ sahife yan numara'arı aynı şekildedir. Bu tabıda bir çok bahisler yeniden kaleme alınmış ve hemen her fasılda lüzumlu tâdiller yapılmıştır.

Son yıllar içinde hukukçularımızın neşrettikleri ceza hukuku ve bilhassa hususî kısma taallûk eden kitap, monografi ve makaleleri yanın da sayın müellifin bu eserleri tatbikat ve nazariyatta tam bir istifade etmin edecektir.

Müellifi kıymetli eserlerinden dolayı tebrik ederiz.

Eser, İstanbul Üniversitesinden tedarik edilebilecektir.

★

1009

Eyüp Sabri Erman : İş Dâvaları ve Tatbikatı.
Ankara : 1956, Memleket Matbaası, Sahife : 240, Fiatı : 10 Lira.

Temyiz Mahkemesi Ticaret Dairesi Âzası Eyüp Sabri Erman tarafından hazırlanan "İş Dâvaları ve Tatbikatı" adlı eser güzel bir kapak içinde temiz bir baskı ile yayınlanmıştır.

Eser, Fihrist ve Bibliyografya, Kısaltmalar listeleriyle başlamaktadır. "Önsöz" Temyiz Mahkemesi Ticaret Dairesi Reisi Sayın Tahir Sebük tarafından yazılmıştır.

Yurdumuzda günden güne gelişen iş hayatı sahasındaki mevzuatı ve iş hukukunun temel prensiplerini tam bir şekilde izah eden değerli eserin metin kısmı on üç bölüme ayrılmış olup *I inci bölümde :* İnsan emeğinin istihsaldeki rolü, İstihsalin geçirdiği safhalar, Memleketimizdeki durum; *II nci bölümde :* İş hukukunun gelişmesi, Memleketimizde ilk İş Kanunu, 3008 sayılı İş Kanunu; Mektup kanunlara takaddüm eden devre; *III üncü bölümde :* İşçi, Genel hukuk bakımından işçi, Kanunlarımızın kabul ettiği sistem, 3008 sayılı kanunun işçi saymadığı kişiler; Deniz İş Kanununa göre işçi (gemi adamları), Fikir işçileri (gazeteciler), Çocuk işçiler; *IV üncü bölümde :* İşveren, Deniz İş Kanununa göre işveren (donatan), Donatma iştiraki hükmî şahsiyeti haiz midir?, İşveren vekili; V inci bölümde : İş yeri (seyyar, sabit, kapalı, açık iş yeri), İş yerinin el değiştirmesi hakkındaki bilgiler ve bu hususlara dair olan mahkeme içthatları bulunmaktadır.

VI nci bölümde : Nizamname - Talimatname, işyeri dâhilî talimatnamesi mahkeme içtihaltarı ile iş yeri talimatnamelerinin hukukî mahiyeti, talimatnamelerin ihtiva edeceği hükümler; *VII nci bölümde :* İş Kanununun tatbik sahası, iş adedine göre sınırlama, aynı iş verene ait mütaaddit iş yeri, on işçi çalıştırma ölçüsünün istisnaları, İşin mahiyetine göre sınırlama, karar mercii, mevsimlik işler, İş Kanununun tatbik edilmiyeceği işler, Deniz ve hava nakliyat ve Tarım işleri, Aile fertleri arasında yapılan işler, Ev hizmetleri, Resmî müesseselerce görülen âmme hizmetleri, Emekli sandığına tâbi işçiler, Deniz ve Basın İş Kanunlarının tatbik sahası ile markeme içtihatları; *VIII inci bölümde :* İşin

405

tanzimi Çalışma müddetleri, İş müddetine dâhil ve iş müddetine sayılmıyan ara vermeler, Haftada 56 saat mesaiye tâbi işler, Günde 11, haftada 66 saat mesaiye tâbi işler, Günde 12, haftada 72 saat mesaiye tâbi işler, Günde 8 saat veya daha az çalışılması gereken işler, İş Kanunu tatbikatında gece mefhumu, Fazla saatlerle çalışma, Fazla saatlerle çalışma imkânı olmıyan işler, Deniz İş Kanununa göre işin tanzimi, Fazla mesai, İş müddetlerine tâbi olmıyan gemi adamları, Deniz işlerinde fazla mesai, Deniz işlerinde fazal mesai sayılmıyan çalışmalar, Gazetecilerin çalışma müddetleri; *IX uncu bölümde :* Hafta tatili, Hafta tatilinden istisna edilen iş yerleri, Hafta Tatili Kanununun şümulü dışında kalan iş yerleri, Ulusal Bayram, Genel tatil günleri ücretleri, Hafta tatili ve genel tatil günü ücretleri nasıl hesaplanır; Devle Devlete ait iş yerlerinde ücretli izin, Gazetecilerin hafta tatili ve Ulusal Bayram, Genel tatil günleri, Gazetecilerin yıllık izini; *X uncu Bölümde : İş* akidleri, iş akdinin in'ikadı, iş akdinin unsurları, Akdin butlanımı mucip yanılmalar, Butlan sebebile malûl akdin hükmü, Akdin şekli, iş mukavelenamesi yapılırken riayet edilecek esaslar, Akitde şekil noksanlığı, İş akdinin nevleri, Takım mukavelesi, Umumî mukavele (kolektif mukavele), Deneme şartile akid, Basın işlerinde deneme müddei, Çıraklık mukavelesi, Meslek kursları ve bu hususa dönü mütedair Mahkeme içtihatları; *XI inci Bölümde :* İş akdinin sona ermesi, İş akdinin sübutu, Ölüm hali, İfanın mümkün olmaması, Tarafların isteğile fesih, Tek taraflı fesih, Deneme müddetli akdin feshi, On seneden uzun müddetli iş akdinin feshi, İş verenin aczi halinde fesih, Önceden ihbar suretiyle fesih, Sürekli iş akidlerinin ihbarsız feshi, İşçiye ait fesih sebepleri, iş verene ait fesih sebepleri, bu kısma ait markeme içtihatları, İhbar tazminatı, Takdiri tazminat, fesih hakkını kötüye kullanma, Deniz işlerinde fesih tazminatı, Gazetecilerin ihbar ve kıdem tazminatı, Kıdem tazminatını gerektiren haller, İş yılı nasıl hesaplanır, Kıdem tazminatının sureti hesabı, Deniz işlerinde kıdem tazminatı, Garson ve benzeri işçilerin hizmet karşılıkları ve Mahkeme İçtihatları; *XII inci Bölümde : İş* Mahkemeleri, Mahkemenin vazifesi, Mahkemenin salâhiyeti, Muhakeme usulü, Kararların temyiz kabiliyeti, muafiyet, Temsilci ödeneği; Mahkeme İçtihatları : *XIII*

406

üncü Bölümde : İşçi sigortaları ile ilgili İçtihatlar; İşçi ücretine ilişkin İçtihatalr bulunmaktadır.

İş mevzuuna ait bilgileri tam bir surette toplayan eserin her bölümü sonuna ilâve edilen ve bir başlıkla telhis olunan Temyiz Mahkemesinin İş mevzuatını tatbikle vazifeli dairelerile Devlet Şûrasının ve İdarî makam ve mercilerin karar ve mütalâaları eserin atbikı ve amelî değerini bir kat daha artırmıştır.

Sayın Müellifi, uzun yıllar süren yorucu bir tetkik neticesinde hazırladıkları ve herkesin anlayabileceği bir dille yazılan; mahkeme içtihatları, taallûk ettiği kararlarının ruhuna sadık kalınarak, metinden uzaklaşılmıyarak hulâsalandıran değerli eserlerinden dolayı tebrik ederiz.

Eser, kendilerinden istenebilecektir.

*

Doçent Dr. Naci Şensoy : Basit Hırsızlık ve Çeşitli Mevsuf Hırsızlıklar.

İstanbul : 1956, Nazir Akbasan Matbaası, Sahife : 264, Fiatı : 635 Kuruş.

İstanbul Üniversitesi Ceza Hukuku ve Ceza Usul Hukuku Doçenti Dr. Naci Şensoy'ın Türk Ceza Kanununun 491 inci maddesinin birinci fıkrasındaki basit hırsızlık, ve aynı madde ile 492 ve 493 üncü maddelerdeki mevsuf hırsızlıklar mevzuunda hazırladıkları eser; İstanbul Üniversitesi neşriyatı arasında yer almıştır.

Büyük emek sarfile vücuda getirilen kıymetli eserin metin kısmı, hırsızlık suçları tarihen en eski fiillerden olmak dolayısiyle kadim devrelere ait bilgilerle başlamaktadır. Bundan sonra ilk ve orta çağ devletlerinde fiilin tecrmine esas olan düşüncelere yer verilmiş, memleketimiz bakımından taşımakta bulunduğu ehemmyet ve değer gözönünde bulundurulmak suretiyle İslâmın hırsızlık cürümleri hakkındaki tetkikleri üzerinde bilhassa durulmuştur.

W07

Eserde, basit olsun, mevsuf olsun, Türk Ceza Kanununun 491, 492 ve 493 üncü maddeleriyle tanzim edilen hırsızlığa mâtuf hükümler tetkik edilen mukayeseli hukukda nazara alınmış, hususiyle Fransız ve Alman Ceza Kanunlariyle hırsızlık mevzuunda yeni ve dikkate şâyan hükümler sevk etmiş bulunan mer'î İsviçre ve İtalyan Ceza Kanunlarındaki hükümlere de, arz etmekte oldukları ehemmiyet nisbetinde yer verilmiştir.

Gerek tercüme ve nakil sırasında, gerekse muahharan ve bir biri ardınca yapılmış olan ve üzerinde başkaca durulan çeşitli tadilâtla mehaz İtalyan Kanununun mukabil maddelerinde mevcut insicam ve ahengi kayıp etmiş olan Kanun Hükümlerinin hangi noktalarda ve hangi şekil ve şartlar altında ve ne suretle değiştirilmesi iktiza edeceği hususlar yer ve sırası geldikçe işaret olunmuştur.

Eserin tatbikattaki sağlayacağı fayda düşünülerek Türk Temyiz Mahkemesinin Türk Ceza Kanununun hırsızlığa ait 491, 492 ve 493 üncü maddelerine müteallik içtihatlarına en geniş ölüçüde yer verilmiş. bunlar yeri ve sırası içinde metinve notlarda tahlil edilmiş olan içtihatlar dışında kalmış bulunanları da, her bahsin dip notunda mahsus bir surette gösterilmiştir. Ayrıca, arz etmekte olduğu ehemmiyet nazarı itibare alınmak suretiyle mehaz kanun tatbikatında İtalyan Temyiz Mahkemesinin çeşitli içtihatlarına da bâzan metinde, bâzan notlarda yer vermek hususu ihmal edilmediği gibi hemen her bahisde İtalyan doktrini de gözden uzak bulundurulmamıştır.

Eser, esas itibariyle 4 kısımdan ibarettir; Birinci kısım : Hırsızlık cürmüne mütâallik umumî mülâhazalarla tarihçeyi, *İkinci kısım :* Kanunumuzun basit hırsızlık hakkındaki hükmü ile, bu hüküm muvacehesinde memleketimiz tatbikatında arz etmekte olduğu ehemmiyete binaen kullanıma hırsızlığını; *Üçüncü kısım :* mesuf hırsızlıkları; *Dördüncü Kısım :* hırsızlık cürümlerinde cezaî takibat ile bu cürümlere müretteb cezaları ihtiva etmektedir. Ayrıca bu dört kısmdan muhtevası kısa olanlar sadece paragraflara, paragraflarda sair tâli taksimata; muhtevası geniş olanlar ise bölümlere, bölümler paragraflara, paragraflarda sair tâli taksimata tâbix tutulmak suretiyle kitabın sistematiği kurulmuştur. Diğer tarafdan

408

eserin baştarafına konulan mufassal Fihrist ve sonunda yer almış olan Alfabetik Fihrist muhtevayı tesbit ve tâyinde; aranılan bahsi veya hususu bulmakta kolaylık sağlamaktadır.

Müellifi, başarılı bir çalışma ile hazırladığı kıymetli eserlarinden dolayı tebrik ederiz.

Eser, İstanbul Üniversitesinden tedarik edilebilecektir.

★

Dr. Lûtfi Duran : İdare Hukuku Meseleleri.
İstanbul : 1957, Fakülteler Matbaası, Sahife : 310, Fiatı : 9 Lira.

İstanbul Üniversitesi Doçentlerinden Dr. Lütfi Duran tarafından Hukuk Fakültesi talebesinin, İdare Hukuku pratik çalışmaları ile yazılı imtihanlarında duydukları rehber ihtiyacını karşılamak üzere hazırlanan "İdare Hukuku Meseleleri" adlı eserleri İstanbul Üniversitesi Yayınları arasınd aitinalı bir surette neşrolunmuştur.

Esere; sayın müellifin de işaret ettikleri üzere, Hukuk Fakültesinin Haziran, Ekim ve Şubat Devrelerinde idare hukuku yazılı imtihanlarında sorulan meseleleri, hal tarzları ile birlikte, tarir sırasiyle alınmış, meselelerin hal suretleri; iyi bir talebenin normal bir çalışma neticesinde suallere verebileceği cevaplar şeklinde belirtilmiş, bâzı çetin ve ihtilâflı noktalar bilâltizam münakaşa ve tafsil edilmiştir.

Kıymetili eserde meselelerin hemen hepsi Türk veya Fransız Devlet Şûralarının, yahut Uyuşmazlık Mahkemesinin hükmüne iktiran etmiş hakiki hâdise ve ihtilâflardan mülhem olarak, bunlar bâzan ayrıca ele alınarak tertip edildiğinden cevapların sonuna alâkalı kazaî veya istişarî kararların ta mmetni ilâni ilâve olunmuş; böylelikle öğrenicilerin hem kararları dikkatle okumaları ve takip etmeleri itiyadı sağlanmış hemde Yüksek mercilerin içtihatları ile doktrin arasında mukaye yapılması imkânının temini düşünülmüştür.

Eserde görülen hal suretleri, heveti umumiyesile, idare hukukunun ehemmiyeti üzerinde ittifak edilmiş ve yerleşmiş kaidelerine uygun ve muva-

zi olmakla beraber bâzı noktalarda juriprüdanstan kısmen veya tamamen ayrılan mütalâalar serd ve kabul edilmiş bulunmaktadır. Bu hususta sayın müellif; " Muhakim içtihadı ile hemahenk ve tev'em olmıyan bu fikir ve kanaatlar, İstanbul Üniversitesi İdare Hukuku kürsüsü öğretim üyelerinin neşriyat ve takrirlerinde ifade ve müdafaa ettikleri müşterek ve râkim doktrinin unsurlarıdır. " demektedirler.

Değerli Eser; Türk İdare Hukuku Meseleleri Bakımından Yalnız Öğrenicilerin Değil, aynı Zamanda Her Sınıf Ce Dereceden Tatbikatçıların da Faydalanabileceği bir muhteva ve mahiyete de sahipdir. İdare Hukuku Tatbikatçılarının istifadelerini artırmak ve kolaylaştırmak maksadile, meselelerin metinden önce temas ettikleri mevzu ve noktaları belirten başlıklar ve vevapların hulâsaları, karar ve ilâmların bidayetine aynı şekilde serlevhalar ve esbabı mucibe ile hüküm fıkralarını tebarüz ettiren hulâsalar ve kitabın bonuna muhtelif fihrist ve indeksler ilâve edilmiştirki meslekî faaliyetlerinde tatbikatçılara bir nevi notlu içtihat mecmuası olarak fayda sağlayacaktır.

Sayın Müellifi, tam bir çalışma ile vücuda getirdiği kıymetli eserlerinden dolayı tebrik ederiz.

Eser, İstanbul Üniversitesinden tedarik edilebilecektir.

★

Mukayeseli Hukuk Dergisi.
Yıl : 2, Sayı : II, Fiatı : 150 Krş.

Ankara Işıklar Cad. Saraybosna Han No : 24 adresinde iki ayda bir neşrolunan Derginin 957 yılı Mart - Nisan aylarma ait sayısının muhtevası şunlardır :

İncelemeler : Ali Himmet Berki : Medenî Kanunda İade ve Tenkis; Prof. Süheyp Derbil : İdarenin Takdir Yetkisi; Prof. Nurullah Kunter : Küçük Tacirlerin ihtikâr suçları;

İçtihatlar : Kamu Hukuku : Gelir Vergisi - Yürürlükten önceki kazançlar - Damga plu Mükerrer kullanma - Kusur hakkındaki Danıştay

410

Kararları;

. Danıştay Kararının İnfazı - Sorumluluk "a dair Fransız Danıştay Kararı ;

" Kamulaştırma bedelinin arttırılması dâvası Adalet Mahkemesinin görevi ; Şahitliğin tesbiti ; İdarî Fiil - Tazminat " hakkındaki Uyuşmazlık Mahkemesi Kararları ;

" Millî Kurunma - Tezgârtarın Suçu - Dükkânın kapatılması ; Ceza Dâvası - Zamanaşımı - Müşru müdafaa - Zaruretin Delili ; Öldürmeğe teşebbüsx hakkındaki Ceza Kararları ;

Hususî Hukuk : Başkasını çalıştırma - Mesuliyet ; Hapis Hakkı Kaldırılması ; Sebepsiz edinmeden doğan dâvada yetki - dâvanın ikametgâh mahkemesi ; Yaş Düzeltimesi ; Savunmanın genişletilmesi ; Müdahalenin men'i - Komşusunun avlusuna pencere açmak . Zilyedlik - Fevkalâde zamanaşımı ; Tapusuz gayrimenkulün tescili - sahipsiz yerler ; Tapu muhtevası - Miktar fazlası ; Kadastro - Gayrimenkul sahasının tesbiti ; Dâva harcı - tamamlanması ; Tapulu gayrimenkulü iktisap - Tescili şartları ; Gayrimenkulü zilyedlikle iktisap ; Sebebsiz edinme ; Dâva ve ıslah; Tapusuz gayrimenkulün tescili - Husumet hakkındaki Temyiz Mahkemesi Kararları ;

" Otomobil Kazası - Mesuliyet - Mânevî zarar " hakkındaki İsviçre Federal Mahkemesi Kararı ;

Yeni Eserler . . .

★

Adlî - Tıbbî Ekspertiz Mecmuası.
Yıl : 2, Cilt : 2, Sayı : 17, Fiatı : 100 Krş.

İstanbul - Beyazıt Posta Kutusu : 18 adresinde her ay neşrolunan Fennî Deliller Mecmuasının 1956 yılı Ekim ayına ait nüshasında; Prof. Dr. Behçet Kamay'ın "Adlî Tababetin Tarih ve Tekâmülü"; Prof. Dr. Cari Özen'in "Tipik Mâlûliyetler ve bunların ayarlanma cetveli"; Dr. Hayrettin Dalokay'ın -'Yıldırım ve Elektrik Çarpması"; Opr. Sırrı Alıçlı'nın "Mağdurların âkibetleri" hakkındaki kıymetli etüdleri ve "Düşü-

411

ğün münakaşa ve kavga ile alâkası var mı", "Ölü doğumda ebenin kusuru varmı", "Çocuğun ölüm sebebi nedir?", "Ölümün darpla ilgisi var mı", "Mağdurun dişlerinin kaybı ile mâlûliyet derecesinin hesaplanması" hakkındaki Adlî Tıp Meclisi kararları; Dr. Hayrett'n Da'okay'ın "Trafik Kazalarında Ekspertiz" başlıklı yazısı bulunmaktadır...

★

Tatbikatta Yargıtay Kararları Dergisi.
Sene : VIII, Sayı : 91 - 92.

İstanbul Posta Kutusu : 588 adresinde aylık olarak neşrolunan dergi bu sayısında Temyiz Mahkemesinin başlıklarını kısaca işaret ettiğimiz şu kararları bulunmaktadır.

Temyiz Ticaret Dairesi :

Hususî şirkette hesap verme, kâr ve zarar taksimi; Nakliyecilik akdinin sona ermesi, ardiyecilik zamanaşımı; Temaşagâh küşadı, Maç biletinden doğan tazm'nat, vazife; Avukatlara yapılan adlî tebligat; Taahhüdün katiyen nakzı, mütaahh'dünlehin tazminat talebi, ihtar, mukaveledeki çıkıntı ve silintiler; Mukabil dâvanın müddetinde açılmaması, kararın temyiz edilmemesi, yeniden dâva ikame edilmesi; Tarafların mukaveledeki kayıtla bağlı bulunması, malın muayene raporu, mahkemece tetkikat yapılamaması; Hakemlerin yetkileri, kanunun yanlış tatbikı, bozma sebebi;

Temyiz Hukuk Daireleri :

Tapu kaydının hilâfı hakikat olduğu ididası, ispatı, köy merasına gösterilmemesi, evin tedarik edildiği tarihin tesbiti; Yoksulluk nafakası, delillerin yanlış takdiri; Boşanma dâvasında salâhiyetli hâkim, Dâvadan sonra nüfus kaydının naklettirilmesi; kanunî ehliyetsizlik sebebiyle senet iptali, icra takibi, dâvanın rüyetine mâni olmaması; Vekilin aldığı şeyi tediye mecburiyeti, zimmetinde kalan paranın faizi, yem'n hakkı:

412

Alenî müzayedeye iştirak, satış akdini ntamamlanması, alıcının temerrüdü, akdi feshetmeksizin bedelin'n tahsili; Mektepten ihraç, masrafların istenmesi, Vekilin ademi mesuliyeti; Milletvekilinin markûmiyet sebebiyle azli, azln kesinleşmesi, mütevellilikten azil kararına itiraz; Şuf'a hakkı doğduktan sonra ferağat, şahidle isbatı, esasa cevap dışındaki müdafaa, tevsi; Tevliyete istihkak dâvasının sübutu, müruruzamanın kat'ı, karara rağmen tevliyetin tevc'h edilmemesi; şuf'a dâvasında sukutu hak, müdafaa delillerin'n peşin toplanmaması, satışın şefie haber verilmesi; İcra memurunun kusuru, tazminat talebi; kararları ve diğer mecmualarda çıkan kararların kısaltılmış suretleri, b'bliyografya...

★

Vergi Mecmuası.
Cilt : IV Sayı : 41.

İstanbul - Cağaloğlu, Servili Mecit Sokak No: 24 te her yayımlanan derginin 1957 yılı Nisan nüshası aşağıdaki yazıları muhtevidir :

Recep Turgay : Gider vergileri esasları; Gültekin Cemal Özkan : Millî Korunma Kanunu muvacehesinde ticarî ve sınaî maddeler; Fehamettin Ervardar : Şirketlerin iştirak ve birleşmeleri hallerinde konsolide (tahlilî) bilânçolar; Ahmet Harmancı : Esnaf muaflığının yıl içinde kaybedilmesi ve bunun neticeleri; A. Edip Kuşdemiroğlu : Sanayide maliyet meseleleri; Nurullah Kunter : Millî Korunmaya ait idarî mevzuatta salâhiyet tecavüzleri;

Şerh ve izahlar :

Salâhattin Dumlu : Vergi Usul Kanunu : Ödeme..

413

Temyiz Kararları

HUKUK BÖLÜMÜ

Hapis hakkına müsteniden hapsedilen mallar üzerindeki hapsin ref'i İcra ve İflâs K. nun 97 nci maddesine göre icra hâkimliğinin vazifesi dahilindedir.

Temyiz Üçüncü Hukuk Dairesi
Esas : 8511 — Karar : 6170

DÂVA : Sıtkı Salasorun 600 lira borcundan dolayı müvekkiline ait 250 lira değerindeki bir gardrop ile bir karyolası üzerine icraen koydurulan hapis kaydının kaldırılarak eşyaların müvekkiline teslimine karar verilmesi istemine dairdir.

KARAR : Dâva konusu eşyaların dâvacıya aidiyeti şahadetle sübut bulmuş olduğundan müddeabih gardrop ile karyola üzerindeki hapis hakkının kaldırılarak dâvacıya teslimine karar verildiği hakkındadır.

TEMYİZ EDEN : Dâvalılar vekilleri Avukat Fazıl Tevfik Külürbaşı.

TEMYİZ KARARI

Temyiz istemin'n süresi içinde olduğu anlaşıldıktan sonra dosyadaki bütün evrak okunup gereği düşünüldü :

Dâvacı kocasiyle birlikte oturduğu evde mevcut eşyalardan dâva arzuhalinde yazılı olanların kendisine ait bulunduğunu ve halbuki mucir olan dâvalıların hapis haklarını kullanarak icra dairesi mârifetiyle bu eşyaları hapsettirdiklerini beyanla vâkı olan muarazanın men'ini ve hapsin ref'ini istemiş olmasına göre istihkak dâvasından ibaret olan işbu dâvanın rüyeti İcra ve İflâs Kanununun 99 nci maddesi uyarınca sulh mahkemesinin vazifesinden hariç ve İstanbul İcra Hâkimliğinin vazifesine dâhil bulunduğu gözönünde tutularak vazifesizlik kararı verilmesi

muktazi iken bu cihetten zühul ile dâvaya bakılması ve yazılı şekilde hapsin fekkine karar verilmesi yolsuz ve bozma dileği bu bakımdan yerinde görüldüğünden hükmün bu sebepten (BOZULMASINA) ve şimdilik diğer cihetlerin tetkikına mahal olmadığından ve aşağıda yazılı 950 kuruş temyiz masrafının haksız çıkacaktan alınmasına 22/11/1955 tarihinde ittifakla karar verildi.

Bir gayrimenkulün haricen satılmasından mütevellit alacak hakkı sebepsiz iktisaba istinat eder.

Temyiz Üçüncü Hukuk Dairesi
Esas : 8628 — Karar : 6229

DÂVA : Kız kardeşi Ayşe Yalın'a ait zeytinliği bilvekâle kendisine satmış ise de mezkûr yerin başkasında kirada bulunduğu ve senetteki hudutlarla tapudaki hudutların yekdiğerini tutmamış bulunduğu anlaşılmış olduğundan ve tapulu yerin de haricen satışı muteber bulunmadığından peşin verdiği 1000 liranın dâvalıdan istirdaden tahsili istemine dairdir.

KARAR : Dâvalının selâhiyetsizlik itirazının Borçlar Kanununun 73/1 ve Usulün 10 uncu maddeleri gereğince reddi karargir olarak yapılan muhakeme sonunda; dâvalı, gayrimenkul satışından 1000 lira aldığını ve fakat âhiren dâvacının bu satıştan rücu ettiğinden gayrimenkul yedinde kaldığı halde parasını iade etmediğini beyan ve ikrar etmesine 1000 liranın dâvalıdan tahsiline karar verildiği hakkındadır.

TEMYİZ EDEN : Dâvalı Fethi Yalın.

TEMYİZ KARARI

Temyiz istemi'nin süresi içinde olduğu anlaşıldıktan sonra dosyadaki bütün evrak okunup gereği düşünüldü :

415

Usulün 10 uncu maddesine göre dâva mukavelenin icra olunacağı veyahut dâvalı veya vekili dâva zamanında orada bulunmak şartiyle akdin yapıldığı mahal mahkemesinde bakılabilir. Bu hükmün tatbik edilebilmesi için ortada hukukan muteber bir mukavelenin mevcudiyeti şarttır. Hâdisede tapuda kayıtlı gayrimenkulün haricen satışma ait vukubulan anlaşma şekil noksanı itibariyle hukukan bâtıldır. Bu itibarla hukukan yokluk ifade eden bu akitten mütevellit ihtilafta Usulün 10 uncu maddesine istinat olunamaz. Borçlar Kanununun 75 üncü maddesi ise akitten doğan borçlar hakkında tatbik kabiliyetini haizdir. Çünkü mezkûr maddesi sarahatan, borcun ifa edebileceği yerin evvelâ tarafların açık veya zımnî arzularına göre tâyin edileceğini ve böyle bir anlaşmanın mevcut olmaması halinde işbu maddede yazılı hükümlerin tatbikı lâzımgeldiğini derpiş eylemiş ve birinci bendi de borcun bir miktar paradan ibaret bulunması takdirinde tediyenin alacaklının verme zamanında mukim bulunduğu yerde yapılacağını tasrih kılmıştır. Bu hükmün mukaveleden doğan alacaklara tatbikı lâzımgeldiği maddenin başında vazedilen umumî zabıtadan açıkca anlaşılmaktadır. Hâdisede ise dâvanın hukukî sebebi haksız ikitsap olup akitten doğan bir borç bahis mevzuu değildir. Bu itibarla hâdisede usulün 9 uncu maddesindeki umumî salâhiyet hükmünün tatbikı icabeder. Bu cihetler ve dâvalının Bayramiç'te oturduğu dâva arzuhalinde zikredilmiş olduğu gözönünde tutularak salâhiyetsizlik itirazının kabulü lâzımgelirken bundan zuhûl ile aksinin iltizâm edilmesi v edâvaya bakılarak yazılı şekilde tahsile karar verilmesi yolsuz ve bozma dileği bu bakımdan yerinde görüldüğünden hükmün bu sebepten (BOZULMASINA) ve şimdilik diğer cihetlerin tetkikına mahal olmadığına ve aşağıda yazılı 200 kuruş damga pulunun temyiz edenden alınmasına 25/11/1955 tarihinde ittifakla karar verildi.

416

1 — Komşu arsada yapılan yapı dolayısiyle bir kimsenin kendi yapısına zarar gelmesi halinde hem komuş arsanın mâlikine karşı Medenî Kanun hükümlerine dayanan bir tazminat hakkı, hem de yapıyı yapan kimseye karşı Borçlar Kanununun haksız fiil hükümlerine dayanan tazminat hakkında doğabilir.

2 — Böyle (hakların telâhuku) denilen hukukî durumun mevcut olması halinde, hak sahibi bu haklardan hepsini aynı zamanda kullanabileceği gibi bunlardan bir tanesini kullanmağa da salâhiyetlidir. O halde, sadece mâlikine veya sadece yapıyı yaptırana karşı tazminat dâvası açılabilir.

Temyiz Dördüncü Hukuk Dairesi
Esas : 7590 — Karar : 6753

Dâvalının yaptırdığı apartman inşaatında lâzımgelen fennî tedbir ve ihtimamı almaması yüzünden müvekkillerinin bitişiğindeki apartmanın çatlamasına ve icare verilmemesine sebebiyet vermiş olduğundan bahisle, 18625 lira zarar karşılığının faizle birlikte dâvalıdan tahsiline karar verilmesi isteminden ibarettir.

KARAR : Tafsilâtı ilâmında yazılı olduğu üzere, mezkûr inşaat ve arsanın dâvalının karısı Emine Sezer'e ait olduğu mübrez tapu kaydiyle hudut bulmuş olmasına binaen, dâvanın husumet noktasından reddine karar verildiğine dairdir.

TEMYİZ EDEN : Dâvacılar vekili Hayri Çobanoğlu.

TEMYİZ KARARI

Temyiz isteminin müddeti içindet olduğu anlaşıldıktan sonra dosyadaki bütün kâğıtlar okunup gereği düşünüldü :

Bir kimsenin komşu arsada yapılan yapı dolayısiyle kendi yapısına zarar gelmesi halinde hem komşu arsanın mâlikine karşı Medeni Kanun hükümlerine dayanan bir tazminat hakkı, hem de yapıyı yapan kimseye karşı Borçlar Kanununun haksız fiil hükümlerine dayanan tazminat hakkı doğabilir ve bu iki hakkın gayesi aynı zararın bertaraf edilmesi olduğundan ortada (hakların telehuku) denilen hukukî durumun mevcut olduğu kabul edilir. Hakların telâhuku halinde hak sahibi bu haklardan hepsini aynı zamanda kullanabileceği gibi bunlardan bir ta-

417

nesini kullanmağa da salâhiyetlidir. Bu hukukî esaslar gözönünde tutulunca dâvacının yapıyı yaptırdığı iddia edilen dâvalıya karşı Borçlar Kanununun haksız fiil hükümlerine dayanan dâvasının dinlenmemesi için her hangi bir kanunî sebep görülemez. Mahkemece bu cihetler gözönünde tutularak dâvanın kanunî şartları üzerinde gerekli inceleme ve tahkikattan sonra varılacak netice uyarınca karar verilmesi gerektiği düşünülmeksizin dâvanın komşu arsada ayni hak sahibi olan dâvalının karısına karşı mülkiyet hükümlerine dayanılarak açılmasının gerektiği kabul edilip red edilmiş bulunması kanuna aykırıdır.

NETİCE : Temyiz olunan hükmün gösterilen sebeplerden (BOZULMASINA) ve kâğıda yazılı temyiz harcının ileride haksız çıkacak taraftan alınmasına 2ü/12/1956 tarihinde ittifakla karar verildi.

---

1 — Ferağın yapılması kaide olarak taksitlerin ödenmesine bağlı olduğundan dâvalı tarafın taksitleri zamanında ödenmemiş bulunması sebebiyle dâvacı tarafın geciktirmesi, dâvacının akde aykırı hareketi sayılamaz.

2 — Mahkemenin mal parasına hükmetmiş olması itibariyle dâvalının akit hükümlerini yerine getirmemiş olduğunu kabul ederek akde riayetsizlik hali için kararlaştırılan cezaî şarta hükmetmemiş olması kanuna aykırıdır.

3 — Taraflar, satılan malın nef'i ve hasarının, mülkiyetten önce birinden diğerine geçmesini kararlaştırabilirler. Gayrimenkul satımlarında dahi bunun mümkün olduğu Borçlar Kanununun 216 ncı maddesi hükmünün emredici hükümlerden olmamasından anlaşılmaktadır. O halde satıcının satış vaadi tarihinden itibaren gayrimenkul için alıcıya kira vereceğini kabul etmesi, muteberdir.

Temyiz Dördüncü Hukuk Dairesi
Esas : 8533 — Karar : 6801

Satış vadi senedi vechile müvekkili tarafından dâvalıya satılan gayrimenkulün ferağı verildiği halde dâvalının 2000 liralık taksiti ödememiş olduğundan bahisle mezkûr meblâğın 2000 lira şartı cezaile birlikte dâvalıdan tahsiline karar verilmesi isteminden ibarettir.

KARAR : Tafsilatı ilânında yazılı olduğu üzere, tarafların karşılıklı olarak akde riayet etmedikleri ancak dâvalının satış bedelinden 1253

418

lira 3 kuruşunu ödememiş olduğu tetkik edilen hesap neticesi ve mübraz sened ve diger vesaikle subut bulmuş olmasına binaen, mezkûr 1253 lira 3 kuruşun dâvalıdan tabsiliyle dâvacıya verilmesine ve fazla talebin reddine karar verildiğine dairdir.

TEMYİZ EDEN : Taraflar vekilleri.

TEMYİZ KARARI

Temyiz istemlerinin müddeti içinde olduğu anlaşıldıktan sonra dosyadaki bütün kâgıtlar okunup gereği düşünüldü :

1 — Dâvalı tarafın taksitleri zamanında bulunması sebebiyle dâvacı tarafın ferağı geciktirmesi dâvacının akde aykırı hareketi şeklinde sayılamaz. Çünkü ferağın yapılması kaide olarak taksitlerin ödenmesine bağlı tutulmuştur. Dâvacının sonradan bu esasa dayanan müdafâa hakkından vaz geçerek ferağ musmelesini yaptırmış olması daha önceki durumunun haksız olduğunu kabul ettiği manasına alınamaz. Mahkemenin mal parasına hükmetmiş olması itibariyle dâvalının akid hükümlerini yerine getirmemiş olduğunu kabul ederek akde riayetsizlik hali için kararlaştırılmış olan (2000) lira cezaî şartada hüküm etmemiş olması kanuna aykırıdır.

2 — Taraflar satılan malın nefi ve hasarının mülkiyetten önce birinden diğerine geçmesini kararlaştırabilirler. Gayrimenkul satışlarında dahi bunun mümkün olduğu Borçlar Kanununun 216 ncı maddesi hükmünün emredici hükümlerden olmamasından anlaşılmaktadır. Markemece bu cihetler gözönünde tutularak satış vadinde bulunan dâvacının ferağdan önce dahi satmağı vaadettiği gayrimenkulde kira ile oturacağı şeklindeki şartın muteber olduğunun kabulile neticesine göre hüküm verilmesi gerekli iken mülkiyetin alıcıya geçmesinden önce böyle bir şartın muteber olmayacağının kabulü kanuna aykırıdır.

3 — Satılan malın parasından (1000) lirasının ödenmiş olduğu satış vaadi senedinde yazılı bulunduğu halde mahkemece bu ödemenin yeniden hesaba katılması kanuna aykırıdır.

419

Netice : Temyiz olunan hükmün yalnız gönderilen sebeplerden (BOZULMASINA) ve tarafların bu sebepler dışında balan cihetlere ait tâyin itirazının (REDDİNE) ve aşağıda yazılı temyiz masrafının ileride haksız çıkacak tarafdan alınmasına 28/12/956 tarihinde ittifakla karar verildi.

Mülkiyet hakkından mücerret olarak aslî veya fer'î zilyedlik dahi himayeye şâyan bulunmaktadır.

Temyiz Yedinci Hukuk Dairesi
Esas : 10813 — Karar : 1771

Çankırının Dümenli köyünden İsmail Akbaş ve abdullah İpgeni Şaban Özü kazasının Çaparkayası köyünden Halit Kabaca aleyhine açtıkları meni'i müdahele davasından dolayı cari muhakeme neticesinde : Mahalli ilâmında gösterilen sebeplerle dâvanın reddine dair Çankırı Sulh Hukuk Hâkimliginden verilen 9/9/955 gün ve 955/175 — 606sayılı ilâmına temyizen tetkikı Dâvacı İsmail Akbaşa ve Abdullah İpek taraflarından müddetinde verilen dilekçe ile istenilmekle gereği görüşüldü :

Dâvacılar, ötedenberi fer'an zilyed bulundukları nizalı gayrimenkul hakkında dâvalının idari mercilere müracaâtla zilyedlikleri ihmal ettiğini ileri sürerek mukaddem zilyedliğin iadesini talep ve dâva eylediklerine dâvanın mülkiyet hakkı ile bir alâkası bulunmadığına, mülkiyet hakkında müceret olarak aslı veya fer'i zilyedlik dahi himayeye şayan bulunmasına, hazinenin veya Orman İdaresinin bir talep veya dâvası sebketmediği gibi mezkûr idareler aleyhine açılmış bir dâva bulunmadığına göre taraflar arasındaki niza zilyedlik hükümleri dairesinde hal edilmek, mukaddem zilyedligin hangi tarafta olduğu ve hangi tarafın isbu zilyedliği ne zaman ihlâl ettiği ihlal eden tarafın tercihe şayan bir hakkı mevcut olup olmadığı araştırılmak bu hususda tarafların ikame edecekleri deliller dinlenmek ve sonucu dairesinde bir karar verilmek

420

gerekirken nizalı gayrimenkulün zilyedlikle iktisap edilmiyeceği ve tarafların mülkiyet hakkı ihraz edemedikleri beyaniyle dâvanın reddi cihetine gidilmesi yolsuz Temyiz itirazları yerinde görülmediğinden hükmün (BOZULMASINA) ve 1075 kuruş bozma harcının ileride haksız çıkacak taraftan alınmasına 21/2/1956 tarihinde ittifakla karar verildi.

Tescili istenen gayrimenkulün yüz ölçümü 20 dönümden ziyade olmasına göre, vergi kaydı bakımından inceleme yapılmak icabeder. İfraz neticesi yüz ölçümünün 20 dönümden aşağıya düşmesi vergi kaydından istisnaiyeti tazammun etmez.

Temyiz Yedinci Hukuk Dairesi
Esas : 10361 — Karar : 1896

Yeni mahalleden Gülter Kayalı vekili Rıdvan Kemal Özaydın'ın Maliye Hazinesi, Belediye Reisliği aleyhlerine; 20 seneden fazla bir zamandanberi nizasız, fâsılasız zilyed bulunduğu hudut ve mevkii malûm gayrimenkullerin adına tescili dileğiyle açtığı dâvadan dolayı cari muhakeme neticesinde : Mahallî ilâmında yazılı sebeplerle müddeabih iki gayrimenkulün dâvacı adına tesciline dair Havran Sulh Hukuk Hâkimliğinden verilen 30/6/1955 gün ve 954/257 - 955/132 sayılı ilâmın temyizen tetkiki Maliye Hazinesi vekili tarafından müddetinde verilen dilekçe ile istenilmekle gereği düşünüldü :

Tesciline karar verilen ev, dâvacının murisinin zilyedliğinde iken ölümiyle dâvacıya düştüğü murise ve dâvacıya ait zilyedlik müddetinin iktisap zamanaşımına baliğ olduğu anlaşılmasına göre temyiz itirazlarının reddiyle bu gayrimenkule ait hükmün ONANMASINA Karalar mevkiindeki gayrimenkule gelince : Bu gayrimenkul ile ittisalinde bulunan kısım dâvacının murisinden intikal etmekle beraber murisin ölümünden sonra vârislerinin 1955 yılına kadar bir gayrimenkul halinde tasarruf ettikleri tesbit olunduğuna ve her iki kısım mecmuunun yüz öl-

çümü 20 dönümden fazla bulunmasına, vergi kaydı bakımından tahkikat yapılmak gerektiğine 1955 yılında ifraz edilmesiyle yüz ölçümünün 20 dönümden aşağıya düşmesi iktisap şartlarından olan vergi kaydından istisnaiyeti tazammun etmiyeceğine göre bu dairede tatbikat icrası ile varılacak sonuç dairesinde bir karar verilmek icabederken eksik inceleme lie yazılı olduğu şekilde tescil kararı verilmesi yolsuz temyiz itirazları varit olduğundan bu gayrimenkule ait hükmün *BOZULMASINA* ve 6080 kuruş onama harcının temyiz edenden 1000 kuruş Bozma harcınında ilerde haksız çıkacak tarafdan alınmasına 24/2/1956 tarihinde ittifakla karar verildi.

Türk Ceza Kanununun 19 uncu maddesinin şümulüne giren para cezalarına taallûk eden hükümlerin icra dairelerince infaz edilemiyeceğine dair

Temyiz İcra ve İflâs Dairesi
Esas : 1431 — Karar : 1393

Kesinleşmiş ceza İlâmına müstenid 12535 lira 20 kuruş para cezası hakkında borçluya tebliğ ettirilen icra emrine karşı bunun tarafından icranın geri bırakılması talebile ileri sürülen itirazın kaldırılması istenmesi üzerine yapılan duruşma ve tedkikat neticesinde borçlu itirazda gayrimenkullerinin çiftci olması sebebile ehaczi caiz olmadığını ileri sürmüş ise de ortada bir haciz mevcud olmadığından bu cihetin tedkikine lüzum olmasına ve ilâma müstenid takibten dolayı İcra ve İflâs Kanunun 35 üncü maddesi gereğince bir defi serdedilmemiş ve esasen paranın ödeneceği bildirilmiş olduğundan itirazın refi ile takibin devamına verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden : Borçlu.

TEMYİZ KARARI

Temyiz dilekçesinin müddeti içinde verilip kaydedildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki bütün kâğıtlar okunduktan sonra işin gereği görüşülüp düşünüldü

422

Takibin istinad ettiği kesinleşmiş ceza ilâmında hükmolunan 12535 lira 20 kuruş ağır para cezasının ödenmesinde mahkûm borçlunun aczi tahakuk ettiği surette bir lira bir gün hesabile üç seneyi geçmemek üzere hapse konulmak suretile infazı lüzumu açıklanmış olmasına göre tarsili istenen mezkûr para cezası Türk Ceza Kanunun 19 uncu maddesinin şumulüne girmiş olduğundan ilâmın infazı İcra Dairesinin vazifesi dışında bulunduğu ve İcra Dairelerinin ancak mezkûr maddenin şumulünden hariç kalan ve usul kanunlarına hükümlerin icrasına salâhiyetli olduğu göz önünde tutularak işin karara bağlanması lâzım geldiği halde mercice bu cihetler düşünülmeksizin İcra İflâs Kanununun 33 üncü maddesinden bahsile icranın devamına karar verilmesi kanuna aykırı ve borçlunun bozma dileği bu itibarla yerinde olduğundan temyiz olunan kararın bu sebebten İcra ve İflâs Kanununun 366 ve H. U. M. Kanununun 428 inci maddeleri gereğince (Bozulmasına) ve aşağıda yazılı masrafın ilerde haksız çıkacak taraftan alınmasına 9/3/956 tarihinde ittifakla karar verildi.

İcra ve İflâs Kanununun 269 uncu maddesine müsteniden otuz gün içinde kira borcunun ödenmemesi halinde tahliyesi istenmiş olan ve serbestçe kiraya verilmiş olan mecura ait akdin 1/6/1955 tarihinden sonra bitmesi ve hâdisenin 6634 sayılı kanunun şümutü dışında bulunması halinde Belediye Encümenince kira bedeli tâyin edilinceye kadar borçlunun kira sözleşmesinde tâyin olunan kira bedelini ödemekle mükellef olduğuna dair.

Temyiz İcra ve İflâs Dairesi
Esas: 1715 — Karar: 1730

Hadisede tahsili istenen 955 yılı ekim ayına ait kira bedeli (66) lira 78 kuruş hakkında yapılan takibe karşı süresinde itiraz edilmediğinden takibin kesinleşmiş olmasına göre mevzu takip (66) lira kuruş üzerinden borçlunun itirazının ref'ile takibin devamına ve borç 30 gün için-

423

de ödenmemiş olduğundan mecurun tahliyesine karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden : Borçlu.

TEMYİZ KARARI

Temyiz dilekçesinin müddeti içinde verilip kaydedildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki bütün kâğıtlar okunduktan sonra işin gereği görüşülüp düşünüldü :

İcra ve İflâs Kanununun 269 uncu maddesi uyarınca yapılan takibe karşı usulü dairesinde kayıd harcı verilip müddetinde itiraz edilmemek suretile takibin kesinleşdiği ve ihtarlı ödeme emrinin tebliğinden itibaren otuz gün içinde taleb olunan kira bedelinin ödenmediği anlaşılmış ve alacaklı tarafından 6570 sayılı kanunun neşrinden evvel serbestçe kiralanmış olan mecurun 1/6/955 tarihinden sonra mukavele müddeti bittiği ve Belediye Encümenince de kira bedeli takdir edilmemiş olduğu cihetle sözleşmede tâyin edilen miktar üzerinden aylık kira bedelinin tediyesi lâzımgelip bunun tediye edilmemesi tahliye sebebi teşkil edeceği ve bilâhare Belediye Encümeninin takdir edeceği aylık kira bedelinin fazla olması halinde teceddud eden mukavele tarihinden itibaren eksik verilmiş olan mikdarların ikmali; mezkûr mukaveledeki mikdardan aşağı olduğu surette mukavele tarihinden itibaren fazla alınan paranın iadesi lâzımgelmesine binaen borçlu aleyhine kesinleşen akib sebebile tahsili istenen kira bedelinin otuz gün içinde ödenmemiş olmasından dolayı mecurun tahliyesi icab etmiş olmasına göre temyiz eden borçlunun yerinde olmayan bozma dileğinin reddile kanuna uygun olan merci kararının İcra ve İflâs Kanununun 366 ve H. U. M. Kanununun 438 inci maddeleri gereğince (Tasdikına) ve aşağıda yazılı masrafın temyiz isteyenden alınmasına 23/3/1956 tarihinde ittifakla karar verildi.

Temyiz Kararları

CEZA BÖLÜMÜ

(T. C. Kanununun 334 üncü maddesi tekerrürü kabil olmıyacak bir suret ve vasıta ile eser ve alâmetleri taklit veya bu şekilde taklit edilmiş şeyi kullananlara kabili tatbiktir.)

Temyiz Birinci Ceza Dairesi
Esas : 1913 — Karar : 1930

Memurin Muhakemat Kanununun 16 ncı maddesi mucibince maliye müfettişliği tarafından tevkif edilen Mustafa Sadi Yaşat'ın konulduğu Ankara Cezaevinden tahliyesini temin maksadiyle ve Maliye Vekâletine ait 9 numaralı müfettişlik mührünü müştereken taklit edip sahte olarak tanzim eyledikleri tezkerelerle kararlara basmak ve mezkûr sahte tezkerelerle kararları bilerek kullanmaktan maznun Kâzım oğlu Kaya Alpgürel ve Ali oğlu Mustafa Sadi Yaşat'ın yapılan muhakemeleri sonunda : Fiillerinin sübutuna ve kanunun bir maddesi hükmünün defaatla ihlâl edilmiş olduğunun anlaşılmasına mebni T. C. Kanununun 333, 80, 334 üncü maddelerine tevfikan dokuzar ay onar gün hapis ve 77 şer lira 70 er kuruş ağdr para cezasiyle mahkâmiyetlerine dair (Ankara) Birinci Ağır Ceza Mahkemesinden verilen 16/2/1955 tarihli hükmün temyizen tetkiki C. Müddeiumumiliği ile maznun Mustafa, Sadi taraflarından istenilmiş ve maznun cânibinden para depo edilmiş olduğundan dâva evrakı C. Başmüddeiumumiliği yüksek makamından 4/6/1955 atrihli tebliğname ile Temyiz Mahkemesi Birinci Ceza Dairesine gönderilmekle okunup iş anlaşıldıktan sonra gereği konuşuldu ve aşağıdaki karar tesbit edildi.

1 — Yapılan duruşmaya, toplanan delillere ve tatbik olunan maddeye ve kararın dayandığı mucip sebeplere göre maznunun temyiz itirazları vârit görülmediğinden reddine,

2 — 334 üncü madde tekerrürü kabil olmıyacak bir suret ve vasıta ile eser ve alâmetleri taklit veya bu şekilde taklit edilmiş şeyi kullananlara kaili tatbik olup, hâdisede taklit edilen mühür, tahliye müzekkerelerine ve buna merbut kararlara tatbik edilmek suretiyle 4 defa kullanılmış olmasına nazaran 334 üncü madde ile cezadan tenzilât icrası.

Yolsuz ve C. Müddeiumumisinin temyiz itirazlariyle tebliğname mütalâası bu itibarla vârit bulunduğundan hükmün C. M. U. Kanununun 321 inci maddesi mucibince BOZULMASINA ve 10 lira bozma harcının haksız çıktığı takdirde maznun Mustafa Sadi'den alınmasına ve depo parasının geri verilmesine ve evrakın mahalline iadesine 16/6/1955 tarihinde ittifakla karar verildi.

Müsnet suçtan beraet kararı verilmiş olan maznunun mânevî tazminat ile mahkûm edilmesi yolsuzdur.

Tedbirsizlik ve dikkatsizlik neticesi Koç Ali'nin ölümüne sebebiyet vermekten maznun Kemal oğlu Sabri Nite'nin yapılan muhakemesi sonunda : Maznunun fiiliyle Koç Ali'nin ölümü arasında illiyet rabıtası bulunmamasına mebni maznunun beraetine ve ancak maznunun hâdisede ihmali bulunduğu anlaşıldığından 4500 lira mânevî tazminatın maznundan alınarak müdahillere verilmesine ve 180 lira maktu harcın müdahillerden alınmasına dair (Hilvan) Asliye Ceza Mahkemesinden verilen 28/4/1955 tarihli hükmün şahsî hakka taallûk eden kısmının temyizen incelenmesi maznun Sabri Nite tarafından istenilmiş ve para depo edilmiş ve bu işlerin Temyiz Mahkemesi Birinci Ceza Dairesince tetkiki Reisler Kurulunca 1/6/1955 tarihinde kararlaştırılmış olduğundan dâva evrakı C. Başmüddeiumumiliği yüksek makamından 4/10/1955 tarihli tebliğname ile Temyiz Mahkemesi Birinci Ceza Dairesine gönderilmekle okunup iş anlaşıldıktan sonra gereği konuşuldu ve aşağıdaki karar tesbit edildi.

426

Maznun Sabri'nin müsnet suçtan beraetine karar verilmiş olduğu veçhile mânevî tazminata hükmedilmesi,

Bozmayı mucip, temyiz itirazı ve tebliğname mütalâası vârit bulunduğundan hükmün C. M. U. Kanununun 321 inci maddesi mucibince BOZULMASINA ve 10 lira bozma harcının haksız çıktığı takdirde maznundan alınmasına ve depo parasının geri verilmesine ve evrakın yerine gönderilmesine 2/11/1955 tarihinde ittifakla karar verildi.

---

1 — Kesinleşmiyen müeccel mahkûmiyetin infazına karar verilmesi yolsuzdur.

2 — Hukmün katileşmesinden evvelki münasebetlerin, evvelki zina suçuna tedahül ettiği ve ayrı bir suç teşkil etmediğinin gözetilmesi yolsuzdur.

Temyiz Dördüncü Ceza Dairesi
Esas : 7478 — Karar : 13803

Zinadan maznun olup evvelce zina suçundan dolayı müeccel iki ay on gün hapis cezasına ait mahkûmiyeti bulunan Rüstem karısı Fatma Balta ve suç ortağı iki ay yirmi iki gnülük müeccel hapis cezasına ait mahkûmiyeti bulunan Mehmet Tırpan'ın yapılan duruşma sonunda; T. C. Kanununun 440, 80, 59 uncu maddeleri geerğince beşer ay yirmi beşer gün hapislerine ve müeccel cezalarının aynen infazına dair (Sivas) Asliye Ceza Hakimliğinden verilen 20/1/1956 tarihli hükmün temyizen tetkiki maznun Mehmet Tırpan tarafından müddetinde istida ve şartı ifa edilerek dâva evrakı tasdik itseyen tebliğname ile daireye gönderilmekle icabı müzakere olundu :

Hükmolunan ceza miktarına göre yarı harcın beş kuruş noksan tâyini aleyhe temyiz olmadığından bozma sebebi sayılmamıştır.

1 — Evvelki zina suçundan dolayı 440 ve 80 inci maddelerle verilen mahkûmiyet hükmü kesinleşmeden evvelki münasebetlerin mezkûr mahkûmiyet hükmüne tedahül ettiği ve ayrı bir suç teşkil etmediği gözetilmeksizin yazılı şekilde mahkûmiyet kararı verilmesi,

427

2 — Kabul bakımından suç tarihinde kesinleşmiyen eski mahkûyetin infazına karar verilmesi,

Bozmayı gerektirmiş ve maznun Mehmet'in temyiz itirazları bu itirazalrı bu itibarla vârit görülmüş olduğundan tebliğnamedeki tasdik istemi'nin reddiyle Mehmet hakkındaki hükmün bu sebepten dolayı BOZULMASINA ve on lira bozma harcının haksız çıkacaktan alınmasına ve sebebine göre bozma hükmü temyiz etmiyen Fatma'ya teşmiline 26/10/1956 tarihinde ittifakla karar verildi.

Reddi hâkim telebi üzerine merciince usulen bir karar verilmeden duruşmaya devamla hüküm tesisi yolsuzdur.

Temyiz Dördüncü Ceza Dairesi
Esas : 12771 — Karar : 3438

Vahap Aksoya iftira etmekten maznun Mehmet Salih Çelik'in yapılan buruşması sonunda; T.C.K. nun 285/1 inci maddesi gereğince takdiren bir sene haps'ne ve bin lira manevi tazminatın maznundan tahsiline müdahile verilmesine ve on sekiz lira yarı duruşma harcı alınmasına dair (Kızıltepe) Asliye Ceza Hâkimliğinde verilen 9/5/1956 tarihli hükmün temyizen tetkikı maznun tarafından müddetinde istida ve şartı ifa ed'lerek dâva evrakı bozma isteyen tebliğname ile daireye gönderilmekle icabı müzakere olundu:

Senenin resmî takvime göre hesap edilmemesı neticesi yarı harcın yirmi beş kuruş eksik tây'n edilmesi aleyhe temyiz olmadığından bozma sebebi sayılmamıştır.

Reddi hâkim talebi üzerine merciine usulen bir karar verilmeden duruşmaya devamla hüküm tesisi,

Bozmayı gerektirmiş ve maznun vekilin'n temyiz itirazları bu itibarla vâr't görülmüş oldugundan sair cihetlerin tetkikına mahal olmaksızın hükmün bu sebepten dolayı istem gibi BOZULMASINA depo parasının geri verilmesine ve on lira bozma harcının haksız çıkacaktan alınmasına 7/3/1957 tarih'nde ittifakla karar verildi.

428

Nüfus hüviyet cüzdanlarında tahrifat yapmak suretiyle işlenen sahtecilik suçlarında iğfal kabiliyetinin bulunması lâzımdır.

Temyiz Dördüncü Ceza Dairesi
Esas : 3420 — Karar : 3976

Tahrif edilmiş hüviyet cüzdanını kullanmaktan maznun Mustafa Karakaya'nın muhakemesinin men'ine dair Germencik Sorgu Hâkimliğinden verilip kesinlşeen 15/3/1956 tarihli karar aleyhine Yüksek Adliye Vekâlet'inden verilen 5/3/1957 gün ve 6347 sayılı yazılı emre binaen bu baptaki dâva evrakı C. Başmüddeiumumiliğinden 8/3/1957 gün ve 1957 sayılı ihbarname ile daireye gönderilmekle incelendi :

Mezkûr ihbarnamede :

Maznun doğum yılı tahrif edilmiş olan hüviyet cüzdanını bir muamele zımnında nüfus memuruna ibraz eylemek suretiyle kullanmış olması ve bu kabîl hallerde iğfal kabiliyetinin aranması icabetmiyeceği gibi tahrifin bâriz bulunması veya umumî ve hususî bir zarar doğması. Türk Ceza Kanununun 356 ncı maddesinde yazılı suçluluğu bertaraf edemiyeceği düşünülmeksizin yazılı olduğu şekilde men'i muhakeme kararı verilmesinde isabet görülmediğinden Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 343 üncü maddesine tefikan mezkûr kararın bozulması lüzumu Yüksek Adliye Vekâlet'inin yazılı emirlerine atfen ihbar olunmuştur.

İcabı müzakere olundu :

Maznuna istinat olunan suç kendisine ait nüfus hüviyet cüzdanının doğum tarihi hanesindeki 1339 rakamını 1341 olarak tahrif etmek ve kullanmak suretiyle sahtecilikten ibaret olup Türk Ceza Kanununun âmmenin itimadı aleyhindeki cürümlerden bâhis 6 ncı babının hüviyet cüzdanı ve nüfus tezkeresininde sahtekârlığa müteallik 4 üncü faslının 356 ncı maddesine temas etmesine ve iddia olunan tahrifatın pek açık omlası ve hattâ ilk ibrazında görülerek takibata tevessül edilmiş bulunması esbabiyle iğfal kabiliyetini haiz olmadığı anlaşılmasına ve dairenin 1952 yılı birinci ayından sonra 8/2/1955 tarih ve 13685/2268, 10/4/1956 tarih ve 19695/3860 ve 16/10/1956 tarih ve 7734/13071 numaralı ilamlariyle teessüs eden müstekar içtihadına göre nü-

429

lus hüviyet cüzdanlarında tahrifat yapmak suretiyle işlenen sahtecilik cuçlarında tahrifatın iğfal kabiliyetini haiz olması suç unsuru olarak kabul edilmiş bulunmasına göre Germencik Sorgu Hâkimliğince bu sebebe müsteniden verilip kesinleşen men'i muhakeme kararında isabetsizlik bulunmadığından ve yazılı emre müstenit ihbarnamede beyan olunan bozma sebebi bu itibarla vârit görülmediğinden REDDİNE 16/5/1957 tarihinde ittifakla karar verildi.

Tecavüz edilen yerin Devlet ormanı veya mer'a olup olmadığının tahkiki ve neticesine göre Orman Kanunu hükümlerine veya T. C. Kanununun 513/2. maddesine göre ceza tâyini icabederken 5917 sayılı kanunun 7/1. madde ile mahkûmiyet kararı verilmesi yolsuzdur.

Temyiz Dördüncü Ceza Dairesi
Esas : 4070 — Karar : 4206

Müdahalesi men olunan orman sahasına tekrar tecavüz etmek suretiyle 5917 sayılı kanuna muhalefetten maznun Muharrem Usta'nın yapılan duruşma sonunda; maznunun men edilen yere ikinci defa tecavüz etmediğinin anlaşılmasına mebni müsnet suçtan dolayı beraetine dair (Ilgaz) Sulh Ceza Hâkimliğinden verilen 9/1/1957 tarihli hükmün temyizen tetkiki mahallî C. Müddeiumumiliği tarafından müddetinde istida edilerek dâva evrakı bozma isteyen tebliğname ile verilen tetkik salâhiyetine binaen) daireye gönderilmekle icabı müzakere olundu :

Men kararı münderecatına göre tecavüz edilen yerin Devlet ormanı veay mer'a olup olmadığı esaslı surette tahkik edilerek Devlet ormanı olduğu anlaşıldığı takdirde hareketin Orman Kanunu hükümlerine ve mer'a ise tecavüz tarihine nazaran T. K. K. nun 6123 sayılı kanunla muaddel 513/2 nci maddesiyle 522 nci maddesine temas ettiği gözetilerek bu dairede duruşma yapılması ve neticesine göre hüküm tesisi lâzım gelirken hâdisede 5917 sayılı kanunun 7/1 inci maddesindeki suç unsurlarının teşekkül etmediğinden bahisle yazılı şekilde beraet kararı verilmesi,

430

Bozmayı gerektirmiş olduğundan hükmün bu sebepten dolayı itiraz ve istem gibi BOZULMASINA 20/3/1957 tarihinde ittifakla karar verildi.

---

1 — Davete icabet etmiyen şahidin ihzaren celbi icabederken ifadesinin okunması ile iktifa olunması yolsuzdur.

2 — Ruhsatsız yapılan inşaata belediye memurları tarafından vaz'olunan mührün fekki 274 üncü maddesine uygun bir suçtur.

Temyiz Dördüncü Ceza Dairesi
Esas : 1532 — Karar : 4218

Ruhsatsız yaptığı inşaatına belediye memurları tarafından konan mührü fekketmekten maznun İsmail Allatlı'nın, beraetine dair (Üsküdar) Asliye Ceza Hâkimliğinden verilen 16/12/1956 tarihli hükmün temyizen tetkiki mahalli C. M. U. liği tarafından müddetinde istida edilerek dâva evrakı bozma isteyen tebliğname ile daireye gönderilmekle icabı müzakere olundu :

Yapı Yollar Kanununun 73 üncü maddesine göre ruhsatsız yapılan inşaatın durdurulmaması, menini ve durumun aynen muhafazasını temin için mühür vaz'ma belediyenin kanunî salâhiyeti bulunduğu nazara alınmadan, tebligata rağmen gelmediği anlaşılan şahit Mustafa Apak'ın ihzar edilmiyerek ifadesinin okunmasiyle iktifa edilmesinin usul hükümlerine aykırı bulunduğu gözetilmeden ve zabıt varakası mümzilri çağrılıp dinlenerek neticesine göre delillerin takdiri ve hüküm tesisi lâzımgelirken bu cihet de düşünülmeden noksan tahkikatla ve bâzı mütalâalarla yazılı şekilde beraet kararı verilmesi,

Bozmayı gerektirmiş olduğundan hükmün bu sebepten dolayı itiraz ve istem gibi BOZULMASINA 20/3/1957 tarihinde ittifakla karar verildi.

431

Okuma, yazma bilmiyen maznunun çırağına yazdırdığı etiketi normal olarak kabul edip başkalarına kontrol ettirmemesi ve fazla fiyatla satmadığı anlaşılan yalnız patates üzerine etiket koymaması hususlarının zuhul ve hata teşkil edip etmediği düşünülmek icabeder.

Temyiz Beşinci Ceza Dairesi
Esas : 6141 — Karar : 5840

İhtikâr teşkil eden fiyatla patates sattığı bilmuhakeme sabit olan maznun ve mevkuf Mehmet Sümer'in fiiline uyan Millî Korunma Kanununun muaddel 51/7 ve 57/10 uncu maddeleri gereğince üç ay hapis, (1000) lira ağır para cezalariyle ve fer'î cezalarla tecziyesine, mevkuf kaldığı günlerin cezasından mahsubuna, mevkufiyet halinin devamına dair (Mardin) Asliye Ceza Hâkimliğinden verilen 24/9/1956 tarihli ve 956/239-173 sayılı hükmün müddeti içinde temyizen tetkiki adı geçen maznun tarafından istenilmesi, şartı yerine getirilmesi üzerine mahallinden gönderilip C. Başmüddeiumumiliğinden tebliğname ile daireye tevdi olunan dâva evrakı tetkik ve icabı müzakere ve aşağıda yazılı karar itt'haz olundu :

Maznun, safhalarda cahil olup okuma yazma bilmediğini ve etiket diye ibraz ettiği vesikayı da çırağına yazdırdığını bildirmiş olduğu halde çırağın dinlenmemesi, satışa arzedilen diğer mallara da etiket bulunup bulunmadığının, varsa aynı yazı ile yazılmış ve aynı vasıfta olup olmadığının tahkik edilmemesi, çırağı yazmışsa okuma yazma bilmiyen maznunun bunları normal vasıfta etiket diye kabul ederek anlayan şahıslara kontrol ettirmemesinin ve diğer mallar üzerinde normal vasıfta etiket mevcut ise fazla fiyatla satmadığı anlaşılan sadece patates üzerine etiket konulmaması hâdisesinin zuhul veya hata teşkil edip edemiyeceğinin düşünülmemesi.

Yolsuz ve maznunun temyiz itirazlariyle tebliğname münderecatı bu itibarla vârit olduğundan hükmün bu sebeplerden dolayı C. M. U. Kanununun 321 inci maddesine tevfikan (BOZULMASINA), bozma sebebine göre başka suçtan mevkuf veya mahkûm değilse tahliyesine ve keyfiyetin mahalline telgrafla tebliği için C. Başmüddeiumumiliğine tezkere yazılmasına ve maznunun depo parası geri verilerek haksız çık-

432

tığı takdirde kendisinden (10) lira bozma harcı alınmasına 20/11/1956 tarihinde ittifakla karar verildi.

Dâvaya mevzu olan fiilin tâbi olduğu kanunun hususî usulüne tevfikan iktisap edilmiş bulunan müdahillik sıfatı tavsif ve vazife tebeddülü dolayısiyle

Temyiz Beşinci Ceza Dairesi
Esas : 5452 — Karar : 5849

İhtikâr teşkil eden fiyatla inhisar mahsulü rakı sattığı bilmuhakeme sabit olan maznun Halil Uyguner'in fiiline uyan Millî Korunma Kanununun 31/3 ve 57/4 üncü maddeleri gereğince takdiren (50) lira ağır para cezasiyle ve fer'î cezalarla tecziyesine dair (Milâs) Asliye Ceza Hâkimliğinden verilen 27/6/1956 tarihli ve 956/103-223 sayılı hükmün müddeti içinde temyizen tetkiki müdahil inhisarlar idaresi tarafından istenilmesi, şartı yerine getirilmesi üzerine mahallinden gönderilip C. Başmüddeiumumiliğinden tebliğname ile daireye tevdi olunan dâva evrakı tetkik ve icabı müzakere ve aşağıda yazılı karar ittihaz olundu :

1 — İlk dâva 1918 sayılı kanun hükümlerine istinaden açılmış ve bu kanunun 57 nci maddesi gereğince inhisar idaresi müdahillik sıfatını kazanmış olup son tahkikatın açılması kararı mahiyetinde olan sulh mahkemesinin vazifesizlik kararı da fiilî 1918 sayılı kanunun şümulünden katî şekilde çıkarmamış, asliye ceza mahkemesinde duruşma neticesine göre fiilin ilk tavsifine uygun şekilde karar verilmesi ve Temyiz Mahkemesince de bu noktaya mâtuf bozma yapılması mümkün bulunmuş olduğundan dâvaya mevzu olan bir fiilin tâbi olduğu kanunun hususî usulüne tevfikan iktisap edilmiş bulunan müdahillik sıfatının tavsif ve vazife tebeddülü dolayısiyle ziyaa uğramaması lâzım ve bu itibarla tebliğnamedeki mütalâa gayri vârit bulunduğundan reddiyle müdahilin temyizine binaen tetkikat icrasına.

433

2 — Yapılan duruşmaya, toplanan delillere, tatbik olunan maddelere ve Millî Korunma Kanununun 62 nci maddesi hükmüne göre müdahilin temyiz dilekçesinde yazılı ayrıca tazminî mahiyette para cezası tâyinine mütedair itirazlar yerinde görülmediğinden reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün (TASDİKINA), depo parasının gelir kaydına 20/11/1956 tarihinde ittifakla karar verildi.

——oOo——

MEVCUDU OLAN SATIŞTAKİ KİTAPLAR LİSTESİ

	Kuruş
Adalet Dergisi 1948 yılı 1 - 12 inci sayıları	1000
„ „ 1949 „ 1 - 12 „ „	1000
„ „ 1955 „ 4 - 12 „ „	900
Adalet Mantığı (Tercüme)	500
Avukatlık Kanunu ve Talimatnamesi (1936)	50
Deniz Ticaret Hukuku (K. Berker tercümesi)	500
Meşhut Suçlar Kanunu Talimatı	15
Noter Kanunu (1942 Basımlı)	50
Tamimler Mecmuası (1938)	100
„ „ (1950)	100
1941 - 1942 Temyiz Kararları Ceza Bölümü	500
Temyiz Mahkemesi Kararları : 1952 Ceza Kısmı	500
„ „ „ 1952 Hukuk „	500
„ „ „ 1953 Ceza „	250
„ „ „ 1953 Hukuk „	500
„ „ „ 1954 Ceza „	250
„ „ „ 1954 Hukuk „	500
„ „ „ 1955 Ceza „	250
„ „ „ 1955 Hukuk „	500
„ „ Tevhidi İçtihat Kararları : 1950 Hukuk Kısmı	50
„ „ „ „ „ 1950 Ceza „	50
„ „ „ „ „ 1951 Hukuk „	50
„ „ „ „ „ 1952 Ceza „	10
„ „ „ „ „ 1952 Hukuk „	15
„ „ „ „ „ 1953 Ceza „	25
„ „ „ „ „ 1953 Hukuk „	25
„ „ „ „ „ 1954 Ceza „	25
„ „ „ „ „ 1954 Hukuk „	75
„ „ „ „ „ 1955 Ceza „	25
„ „ „ „ „ 1955 Hukuk „	75
Zürih şerhi : Aile Hukuku (1949) Dr. Tahir Çağa Tercümesi	500
„ „ Borçlar Hukuku C: 1 (Dr. Recai Seçkin Tercümesi)	500
„ „ Borçlar Hukuku C: 2 (Dr. Recai Seçkin Tercümesi)	500
„ „ Borçlar Hukuku C: 3 (Dr. Ferit Ayiter Tercümesi)	500
„ „ Giriş ve Kişinin Hukuku C: 1 (Volf Çernis Tercümesi)	500
„ „ Giriş ve Kişinin Hukuku C: 2 (Volf Çernis Tercümesi)	500
„ „ Miras Hukuku C: 1 (S. Şakir Ansay Tercümesi)	500
„ „ Vesayet Hukuku C: 1 (Volf Çernis Tercümesi)	450
„ „ Vesayet Hukuku C: 2 (Volf Çernis Tercümesi)	450
„ „ Zilyedlik ve Tapu Sicilli (Dr. Suat Bertan Tercümesi)	500

435

436